

POGOVOR S TONETOM KOVIČEM

Iskra in naša nerazvita območja

Tone Kovič je svetovalec KPO za sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami in gospodarskimi institucijami ter z nerazvitimi republikami in SAP Kosovo. Ker prihaja zadnje čase čedalje bolj v osredju vprašanje sodelovanja slovenskih delovnih organizacij z nerazvitimi območji v Jugoslaviji, smo se s Tonetom Kovičem pogovarjali o tem, kako je Iskra vpeta v ta, da tako rečemo, naš jugoslovanski kompleks pomoči in razvoja nerazvitim.

Iskra mora kot največji poslovni sistem na področju elektronske industrije v Jugoslaviji vsekakor upoštevati, kako jo bodo v vseh republikah in obeh avtonomnih pokrajinah priznavali kot dejanskega nosilca razvoja jugoslovanske elektrotehniške industrije. Glede na plasma naših sistemov in proizvodov v Jugoslaviji čedalje bolj prevladuje spoznanje, in v določeni meri tudi že zahteva trga, da moramo biti prisotni z našo razvojno proizvodnjo v sleherni naši republiki in obeh avtonomnih pokrajinah. Kupci večjih Iskrinih sistemov takšne zahteve že povsem jasno postavljajo. V primeru nerazvitih republik in AP Kosovo pa so tu še obveznosti, ki izhajajo iz republiških interesov ter obveznosti, da je možno izkoristiti 50 % sredstev Fonda federacije, ki se oblikujejo v okviru celotne Iskre v višini 500 milijonov dinarjev, v republiki Sloveniji znaša to uporabnih 6,59 milijarde dinarjev, z ustreznimi projekti in samoupravnimi sporazumi.

V Iskri tečejo priprave tridesetih investicijskih projektov, ki jih grobo ocenjujemo v vrednosti dveh milijard dinarjev. Zaradi možnosti kreditnih potencialov bank ni pričakovati skoraj uresničitve teh projektov. Vendar pa je v okviru teh projektov nekaj takšnih, ki bi bili ob ustreznem ekonomsko-tržni oceni primerni za prenos v nerazvite republike oz. v AP Kosovo ob izkoriščanju sredstev Fonda federacije in tudi določenih kreditnih linij.

Možnosti in vključevanja Iskre v gospodarsko življenje republik in pokrajin je vsekakor zelo veliko in je možno v najrazličnejših oblikah. Ali bi lahko našli nekaj takšnih aktualnih možnosti?

„Če greva po nerazvitih republikah, bi omenil, da ima naša DO Avtomatika možnost sodelovanja v Metalnem zavodu Tito v Skopju pri sodelovanju na napravah za računalniško vodenje oz. krmiljenje strojev, in tu se obseg posla povečuje, ker so možnosti za skupna vlaganja in dohodkovne odnose.“

Podobno je s sodelovanjem DO Iskra Delta s Semafor iz Skopja, kjer so možnosti za proizvodnjo kompo-

nent za računalnik Partner. Na območju Črne Gore so možnosti razvoja servisa DO Telematike v Titogradu, medtem ko bi Delta sodelovala z Zavodom za unapređenje rada i poslovanja Titograd pri prodaji Partnerja ter ustreznih organizacijskih del kot tudi programskih paketov Iskra Delta.

Tri možnosti nam nudi Bosna in Hercegovina. To so Gorenje Bihac in Iskra, kamor je Iskra vložila 20 milijonov dinarjev kot sovlaganje. Prav tako je Iskra vložila 60 milijonov dinarjev iz Fonda federacije v Energoinvest Srebrenica (Fabrika trdnih lemov) in tretjič je tu Energoinvest Kotor varoš v sodelovanju z Iskra Zmaj. Tu gre za sovlaganja v geološke raziskave za manganovo rudo. To so nekatere konkretne možnosti ali pa tudi že uresničene pobude, ki segajo na območja nerazvitih republik.“

Še posebej pa je v tem trenutku prisotna nujna potrebna pomoč SAP Kosovo. Pred kratkim so se v Iskri v tem smislu mudili tudi najuglednejši gospodarstveniki iz te pokrajine, med njimi najvišji predstavniki kombinata Trepča, kosovske PTT, predstavniki občinske skupščine Srbica in predstavnik Gospodarske zbornice s Kosova. Kako bi lahko ocenili njihov obisk v Iskri in kaj konkretnega je prinesel?

„Reči moram, da smo se s kosovskimi gospodarstveniki pogovarjali o naslednjih temeljnih vprašanjih: razširitvi sodelovanja z DO Famipa iz Pri-zrena, dalje s problematiko dobav surovin iz SOZD Trepča, o sodelovanju s tovarno otroških igrac v Srbici ter o sodelovanju s tovarnami baterij v Gnjiljanah in Titovi Mitrovici. Posebej pa so še potekali razgovori s predstavniki kosovske PTT.“

Sodelovanje s Famigo smo ocenili kot zelo dobro in dolgoletno. Strokovnjaki Famipe so izrazili željo, da bi v večji meri spremljali razvoj tistih DO Iskre, ki zahtevajo njihove proizvode. Nasprotno pa so gospodarstveniki iz Trepče želeli, naj bi strokovnjaki Iskre ob razvoju novih proizvodov takoj vključili strokovnjake Famipe, da bi tudi investicijsko lahko sledili novim zahtevam Iskre. V DO Kibernetika pa so ustanovili team za preučitev prenosa določenih polproizvodov iz Iskre v Famipo v sodelovanju z DO Telematike in DO Avtomatike.

Med pomembna vprašanja na teh razgovorih je sodila tudi problematika dobav surovin iz SOZD Trepča. Znano je, da so potrebe po cinku mnogo večje, kot pa so sklenjene pogodbe. Zato mora Iskra razliko kupovati na

Tone Kovič.

prostem trgu pogosto po neustreznih cenah. Gospodarstveniki iz Trepče so ob tem ugotovili, da letos zaradi rekonstrukcij ni možno priti do večjih količin, medtem ko takšno možnost vidijo že v prihodnjem letu in so zato predlagali dodaten SaS o skupnih vlaganjih.

O sodelovanju s tovarno otroških igrac v Srbici pa so ugotovili, da je usposobitev večje proizvodnje in pokrivanje proizvodnih kapacitet ena izmed nalog, ki jih Iskra postavlja v prvo vrsto sodelovanja s SAP Kosovo. Postopno vključevanje obstoječih zmogljivosti je v teku in predložili so prvo razširitev obsega naročil, ki pa žal še ni zažvela. Posebej so opredelili naloge izoblikovanja programa in tehnologije, ki bi jih na temelju obojestranskih ekonomskih interesov prenesli v Srbico.

Glede sodelovanja s tovarno baterij v Gnjiljanah in Titovi Mitrovici so sklenili, naj bi se tehniki Iskre in Trepče še posebej sestali in obravnavali vprašanja proizvodnje baterij in sodelovanja na tem področju.

To je samo nekaj ugotovitev, spoznanj in dogovorov dvodnevnega dogovarjanja predstavnikov Iskre in predstavnikov — gospodarstvenikov iz SAP Kosovo, vendar že to jasno kaže, da so se zadeve tudi na tem področju premaknile naprej in da je v prihodnosti pričakovati mnogo več konkretnih akcij, dogovorov in sporazumov o vlaganju in prenašanju Iskrine tehnologije, znanja in izkušenj na območja nerazvitih republik in SAP Kosovo.“

D.Ž.

TOZD MONTAŽA IDRJA

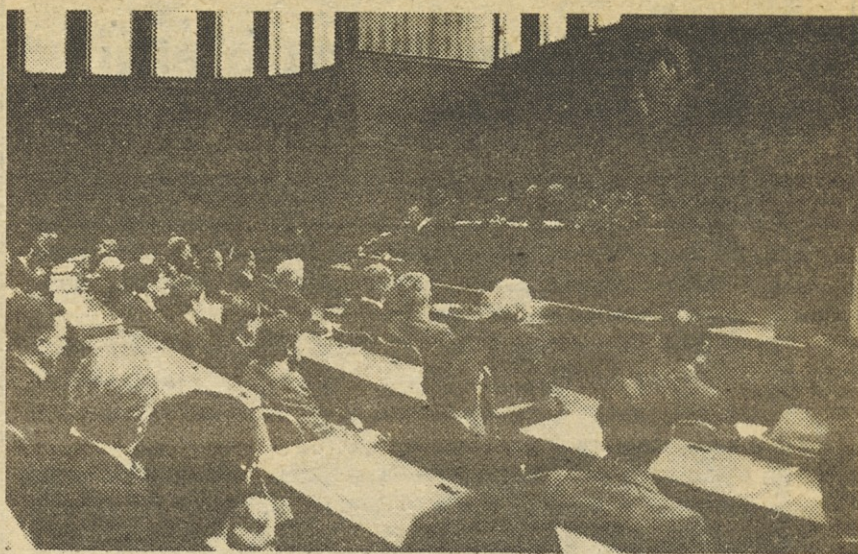
V aprilu začeta dela v postojnskem obratu

Iz 3. številke glasila „Glas Iskre“, ki ga izdaja TOZD Montaža v Sp. Idriji, povzemamo naslednjo vest:

Do konca marca naj bi bili obnovljeni prostori našega novega obrata v Postojni. Trenutno je v naši tovarni na uvajanju 27 delavk ter 2 vzdrževalca in 2 delovodja. Takoj, ko bo obnovljena prostorov postojnskega obrata končana, naj bi začeli postopno seliti program proizvodnje črpalk iz Hotedršice v Postojno, proizvodnjo asinhronskega motorja pa bomo preselili v Hotedršico.

Prostori v Postojni so veliko večji in primernejši za proizvodnjo črpalk kot v Hotedršici, načrtujemo pa, da bo v Postojni že konec tega leta delalo od 80 do 100 delavcev med njimi največ žensk.

Ko bodo zmogljivosti v tem obratu povsem izkoriščene, naj bi na dan naredili približno 4000 črpalk oz. milijon na leto.

Med govorom Franca Šetince na slavnostni podelitvi Kidričevih nagrad.

PODELJENE LETOŠNJE KIDRIČEVE NAGRADE

Deset nagrad Iskrinim ustvarjalcem

V sredo, 11. aprila, na dan Kidričeve smrti, so v prostorih Skupščine SRS podelili letošnje Kidričeve nagrade za dosežke v znanosti, izume in tehnične izboljšave. Slavnostni govornik je bil predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc, ki je poudaril potrebo in nujnost o razvijanju in uporabi lastnega znanja in med drugim dejal, da je solidno znanje, ki ga znamo prav naložiti, najboljša naložba.

Predsednik upravnega odbora Sklada Borisa Kidriča prof. dr. Drago Očep je nato podal poročilo upravnega odbora sklada in povedal, da je upravni odbor sklenil podeliti eno nagrado za življenjsko delo s področja znanosti ter štiri Kidričeve nagrade za vrhunske dosežke v raziskovalnem delu. Prav tako je odbor sklenil podeliti eno nagrado za vrhunske dosežke s področja izumov in tehničnih izboljšav.

Dalje je sklad podelil 15 nagrad sklada, ki so po večini skupinsko delo, in je bilo zato nagrajenih štiriinšestdeset nagajencev. Za izume in tehnične izboljšave pa je odbor podelil enaindvajset nagrad, ki so prav tako skupinske, in štejejo 105 nagajencev.

Izmed 21 letošnjih Kidričevih nagrad za izume in tehnične izboljšave je letos pripadlo Iskri skoraj polovica teh nagrad, in sicer deset.

Za razvoj tehnološkega postopka za proizvodnjo halogenskih žarnic sta prejela nagrado France Breclj in Sejlad Salam iz Avtoelektrike, Štefan Urkanar in Miran Bratkovič sta prejela nagrado za zasnovo materialne opreme zasebne centrale SI 2000/020 iz Telematike, Ciril Zevnik in Jože Hor-

vat za postopek za kontinuirano vroče posajkovanje trakov iz bakra in njegovih zlitin iz Kibernetike, Matija Kodrič, Alojz Kozinc, Darko Drglin, Samo Prodan in Jurij Juršič za delo Računalniška tehnica RT 211 s priborom iz Avtomatike, Peter Peterlin Bojan Grlic, Bojan Grošelj, Janez Novak, Marjan Markelj in prof. Ludvik Gyergyek za delo Naprave za pove-zavo operaterja z računalniškim sistemom za vodenje procesov v realnem času iz Avtomatike, Vinko Sever, Zvezdana Sterle, Franc Pinterič, Andrej Pajnič, Boštjan Sivka, Lado Lenart in prof. Jurij Tasič za delo pri razvoju in izdelavi mikroročunalniškega in analognega elektronskega dela plamenskega emisijskega fotometra FLAPHO-40 iz Elektrovez, Ivo Blažič, Milan Bajc, Franc Stariha, Silvo Jakša, Ivo Slana, Alojz Malenšek, prof. Peter Šuhelj in Alojz Roškar za mikroročunalniško krmilje za avtomatski navigalni stroj ANM 236 iz Kondenzatorjev, Marko Valič, Dušan Kusterle, Karolj Nemeš, Uroš Aleksič, Vladimir Leskover, Marij Kalčič, Matjaž Drenik, Dimitrij Kramar in Jožef Hozjan za tehnično izboljšavo Laserski obdelovalni sistem Iskra LMP 600 iz Elektropoptike, Evgen Kasky, Danilo Gorjan, Marjan Stipanov, Marjan Buh, Nevenka Čok, Bojan Erjavec, Jožica Lenassi, Zlata Roš, Stanislav Šorli in Josip Zoubek za tehnično izboljšavo metalizacije visokoglinične keramike iz IEZE in Janez Pirš, Bojan Marin, Erik Margan, Stanimir Vasič, Igor Muševič, Andrej Primec, Ivan Kvasič, Andrej Vučkovič, Silva Pirš, Andrej Gartnar in prof. Robert Blinc za izuma Miniaturni monitor časovno odvisnih električnih signalov z LCD zaslonom in pomnilnim zapisom in Tekočekristalni osciloskopski zaslon z internim reflektorjem in interno mrežo iz Kibernetike.

D.Ž.

POGOVOR Z DIREKTORJEM UVOZNE DEJAVNOSTI V IC DANILOM DOLINARJEM

Uvozni dejavnosti je treba dati večjo veljavo in priznanje

Danilo Dolinar je pred natanko pol leta prevzel dolžnost direktorja uvozne dejavnosti v zunanje-trgovinski temeljni organizaciji v Iskri Commerce. Že takrat smo z njim nameravali pripraviti daljši pogovor in ga predstaviti Iskrinim bralcem, na njegovo željo pa smo na to počakali, zdaj pa je dal sam pobudo za razgovor in za razgrnitev številne problematike s katero se Iskra srečuje pri uvozu surovin in polizdelkov ter še zlasti opreme.

Direktor Dolinar je po poklicu diplomirani ekonomist. V Iskri je od leta 1974. V začetku je delal v takratni Iskrini nabavni organizaciji v Kranju. Vse leto 1977 je bil, kot pravi, na nekakšni enoletni praksi v Iskri v New Yorku. Nekaj časa je bil nato v Iskri Limited v Londonu, od leta 1979 pa do sredine lanskega leta pa je bil ponovno v New Yorku. Goto-vo je odveč poudarjati, da mu je neposreden stik s tržiščem ZDA in Velike

Britanije, nedvomno med najzahtevnejšima na svetu, izostil stališče do marsikaterega vprašanja.

Cepprav smo o uvozni dejavnosti Iskre v minulemu letu, tudi po zaslugi Danila Dolinarja, predvsem na njegovega predhodnika Milana Loparnika, v našem tedniku že obširno pisali, smo prvo vprašanje vseeno namenili lanskim Iskrinim nakupom v tujini.

„Lanskoletni uvozni načrt je Iskri uspelo uresničiti le 80-odstotno. S konvertibilnega tržišča smo uvozili za dober 101 milijon dolarjev, s klirinškega pa za nekaj več kot 13 milijonov dolarjev. Toliko o številkah, ki so več ali manj znane, rad pa bi obširneje spregovoril o uvozu opreme v minulemu letu. Iskra je v letu 1983 kupila na tujem le za 4,3 milijone dolarjev investicijske opreme, kar je mnogo mnogo premalo. Znano je, da je v svetu elektronika tista panoga, kateri namenajo tako na vzhodu kot na zahodu največ pozornosti prav na področju investicij in če želi Iskra obdržati sedanjí korak s svetovnim tržiščem, bo morala povečati delež opreme. Le-ta naj bi znašal nekje med 15 in 20 odstotki od celotnega uvoza.“

(Nadaljevanje na 2. strani)

OBVESTILO

V sredo, 6. junija 1984 se bo ob 8. uri v prostorih poslovne stavbe SOZD ISKRA, Trg revolucije 3 pričelo

Posvetovanje o elektronskih elementih v SOZD Iskra

Na posvetovanju bo preko referatov, priložnostne razstave in posterjev predstavljen celoten proizvodni program elektromehanskih elementov.

Vabimo vas, da se posvetovanja udeležite!

SOZD ISKRA

V PRILOGI DANAŠNJE ŠTE-VILKE ISKRE OBJAVLJAMO PRISPEVEK ROMANA ALBREHTA, KI GA JE IMEL NA TRADICIONALNEM ISKRINEM POSVETOVANJU 31. t. m.

Perspektive in problemi DO Telematika

V sredo, 11. aprila 1984 je obiskala DO ISKRO TEIEMATIKO skupina iz SOZD Iskra: B. Lasič, Z. Polič, F. Vreček in IC J. Vipotnik ter iz Iskre Banke F. Škopac in se z gl. direktorjem B. Klemenčičem in sodelavci (Kuhar, Medved, Mihelič, Erzin, Triller) pogovarjala o trenutnem položaju in bodočem programu te delovne organizacije.

Po kratkem obhodu proizvodnje na Laborah in ogledu novega računalnika je bil prvič predvajan novi film o ISKRI Telematiki. Gl. direktor Klemenčič je orisal osnovne značilnosti, ocenil trenutno stanje in podal glavne smeri razvoja te delovne organizacije.

V razpravi je bilo kritično o-ravnano trženje telekomunikacijskega programa doma in v svetu, proizvodne težave in možnosti obvladovanja poslovanja dogajanja, previsoke zaloge, sodelovanje z ostalimi dejavniki v Iskri (predvsem z organizacijami skupnega pomena — ISKRA COMMERCE in ISKRA BANKO), o kadrovskih in razvojnih potencialih in podobno.

V ospredju težav je bila težka likvidnostna situacija Telematike, ki skupaj z deviznim primanjkljajem ogroža realizacijo proizvodnje in prodajnih predvsem izvoznih obvez. To pa je eden od osnovnih pogojev za normalno delovanje delovne organizacije, da o možnostih za uspešno realizacijo ambicioznih investicijskih načrtov niti ne govorimo.

Uvozni dejavnosti je treba dati večjo veljavo in priznanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kot je znano, načrtuje Iskra za letos 30 milijonov dolarjev uvoza opreme. V primerjavi z lanskim letom gre torej za precejšnje povečanje. Kako ocenjujete ta načrt?

„Trdim, da je plan uvoza opreme za letos v tej višini povsem realen, če ne še celo prenižen. Ob tem naj takoj poudarim, da lanskega letnega uvoza opreme ne more in ne sme biti nikakršno merilo ali osnova za letošnji uvoz.“

Naj ostaneva še pri uvozu opreme: kako je bilo v letošnjem prvem četrtletju?

„Ti rezultati žal niso ugodni. Uvozili smo le za 2,8 milijona dolarjev, kar je torej slabih 10 % od letnega načrta. Od celotnega načrtovanega uvoza najnujnejše opreme imamo odobrenih le 8,4 milijone dolarjev, in sicer za naslednje delovne organizacije: Telematiko (1,1 milijon dolarjev), Kibernetiko (4,8), ERO (0,8), IEZE (1,5) in Avtomatiko (0,2). Preostalih 21,6 milijonov dolarjev je šele v postopku odobritve s strani mednarodne finančne korporacije. Za to vso to je razporeditev naslednja: Elektromotorji 1,6, Telematika 8,3, ERO 1,9, AVN 1,5, Upori 1,8, Polprevodniki 4,9, Kondenzatorji 1 in IKM 1 milijon dolarjev.“

Kakšni pa so načrti in rezultati na področju uvoza repromaterialov?

„Načrtovanih imamo 128 milijonov dolarjev uvoza, od tega 112 milijonov konvertibilnega. Ob tem načrtujemo skoraj 46 milijonov dolarjev uvoza z naslova kooperacij, od česar odpade na konvertibilno skoraj 40 milijonov dolarjev. Prav v zvezi s kooperacijami moram takoj omeniti, da so se pogoji spremenili, na slabše. Tudi z naslova kompenzacij pričakujemo manjši obseg.“

Kako pa je bilo v prvih treh mesecih?

„Bojazen, ki smo jo izražali še pred začetkom letošnjega leta, se je uresničila. Plan uvoza repromaterialov in opreme za vse leto smo izpolnili le približno 13-odstotno, vrednostno pa je to nekaj več kot 20 milijonov dolarjev. To je celih 15 % manj, kot v enakem obdobju lani. Govoriva o uvozu repromaterialov in opreme. Se večji izpad pa je v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem pri uvozu repromaterialov brez opreme. Le-ta je za skoraj četrtino manjši in znaša približno 18 milijonov dolarjev.“

Bi prosim komentirali te nezadovoljive rezultate in napovedi, da plana verjetno spet ne bomo uresničili?

„Razloge bi razvrstili v pet kategorij. Nekako takšne so:

— v prvem četrtletju smo skoraj v celoti izkoristili možnost uvoza na račun blagovnega kredita Hermesa, v višini približno 5 milijonov dolarjev. Ob tem vemo, da v drugem četrtletju ne bomo imeli na razpolago nobenih dodatnih posojil, v drugem polletju, torej tretjem in četrtem kvartalu pa računamo le na dodatnih 5 do 6 milijonov dolarjev blagovnih posojil za uvoz repromaterialov.

— v prvih dveh mesecih letošnjega leta smo izkoristili za približno 7,5 milijonov dolarjev prijav iz lanskega leta, ki niso bremenile kvote za letos.

— ocene nam nadalje kažejo, da se nam zaradi cenovnih škarij zmanjšuje delež uvoza z naslova kooperacij in je ta v prvem četrtletju za približno

poldrugi milijon manjši kot v enakem obdobju lani,

— ker so se na domačem tržišču še zaostri pogoji nakupa nekaterih izdelkov, predvsem bakrenih, smo prisiljeni v uvoz izdelkov barvne metalurgije, kar pa je še dodatna obremenitev za našo že tako negativno plačilno bilanco,

— na peto mesto razlogov za nič kaj vzpodbudne uvozne rezultate v letošnjem letu naj uvrstim še dinarsko in devizno nelikvidnost Iskrinih delovnih organizacij in zmanjšanje prilivov. Vse bolj se pojavljajo terminski nakupi, ki pa preprečujejo pravočasna plačila tujim dobaviteljem, s tem pa povzročajo vse ostrejšo plačilno in druge pogoje nakupa. Edino zadovoljiv je trenutno le uvoz repromaterialov v maloobmejnem prometu, vemo pa, da tudi na tem področju napovedujejo omejitve.

„Ob sedanjih pogojih razpolaganja z devizami (45,9 %), restrikcijah pri kompenzacijskih poslih (le 10 %), vplivu cenovnih škarij, dinarski in devizni nelikvidnosti, itd. nam nikakor ne bo uspelo doseči plana uvoza repromateriala (128 mio \$/), ki pa predstavlja minimalno preskrbo za izpolnitev ambicioznega plana izvoza v letu 1984 in preprečitev padca proizvodnje in s tem gospodarske aktivnosti Iskre.“

Precejšnje zaloge Iskrinega blaga na carini so bile v minulih letih pogosto tm v peti marsikatero naše tovarne. Kako je s tem vprašanjem?

„Če primerjamo, koliko je imela Iskra povprečnih mesečnih zalog blaga na carini v večini leta 1983 s trenutnim stanjem, moram reči, da smo jih skupaj z naporom Iskrinih proizvodnih delovnih organizacij uspeli zmanjšati, delno pa so nas v to prisilili tudi novi carinski predpisi. Povprečne mesečne zaloge Iskrinega blaga na carini znašajo trenutno nekaj več kot 6,5 milijonov dolarjev v primerjavi z lanskimi skoraj 14 milijoni. Vsi skupaj smo začeli torej bolje načrtovati.“

Uvozna dejavnost v Iskri Commerce se že vrsto let zavzema za povečanje uvoza s klirinskega področja, predvsem zaradi vse boljše kvalitete njihovih izdelkov pa tudi zato, ker blaga ni treba plačati z zelenimi dolarji.

„V Iskri smo si letos začrtali uvoz s klirinskega območja v višini 16 milijonov dolarjev. Menim, da je to še vedno mnogo premajhna številka glede na celotni načrtovani uvoz. Vzrokov, da več ne uvažamo s klirinskega območja, je več. Na prvo mesto bi postavil vsekakor to, da vsa Iskrina predstavništva na vzhodu niso dovolj angažirana na uvoznem področju, kar je praksa naših firm na zahodu. Drug problem, ki se pojavlja pri nabavi repromateriala s kliringa, je ta, da so naše delovne organizacije oziroma Iskra v celoti zainteresirane predvsem za nabavo strateških materialov, barvne in črne metalurgije, vendar pa vemo, da imajo na vzhodu blagovne

kontingente in da je pač treba uvoz načrtovati na daljše obdobje. Če že bomo želeli letos uvažati omenjene surovine z vzhoda, bomo morali za uvoz zaprositi tiste jugoslovanske organizacije, ki že imajo blagovne liste, ter tako nadomestili nabavne izpade na domačem tržišču. Tretji problem, zaradi katerega je naš uvoz repromateriala z vzhoda tako majhen, pa je zakoreninjena miselnost ponekod v Iskri, da je klirinsko blago neprimerne kakovosti. To nikakor ne velja za celotno paleto repromaterialov, ki jih danes uvažamo. Da bi dosegli boljše rezultate na tem področju, bo potreben drugačen pristop tako IC-ja kot tudi samih DO, začeti s razvojem v posameznih tovarnah. Le tako bomo uspeli spremeniti strukturo uvoznega materiala s konvertibilnega na klirinsko področje.“

Na kratko sva že spregovorila o uvoznih vlogi Iskrinih poslovnih enot v tujini. Rezultati njihovega poslovanja kažejo, da so še naprej odločilni steber Iskrinega izvoza, vse bolj pa postajajo pomembni tudi pri uvoznih dejavnostih. Kaj menite o tem, kajti danes se precej govori o uspešnosti obstoja nekaterih naših firm v tujini, češ da marsikatera nima ustreznih izvoznih rezultatov.

„Poudarim naj, da moramo obravnavati Iskrino mrežo poslovnih enot v tujini kot celoto in ne vsako predstavništvo posebej. Če govorim o uvozni dejavnosti naših INO firm, se je njihov delež v zadnjem času močno povečal: v primerjavi s celotnim Iskrinim uvozom je znašal ta delež pred leti 15 %, danes pa se že približuje polovici in znaša 43 %. En razlog je v tem, da smo okrepili predstavniško mrežo, drugi pa je ta, da se zaradi našega trenutnega položaja vse bolj poslužujemo enot v tujini. Ob tem pa želim poudariti še nekaj: Iskrinih poslovnih enot v tujini ne bi smeli pri uvozu imeti za nekakšnega bankirja in jim določati minimalno provizijo. Ostati morajo pravi dobavitelji in jim moramo dati samostojnosti na tržišču pri sklepanju poslov. V posle jih ne smemo vključevati šele takrat, ko jih potrebujemo kot financiranje in ko so posli že sklenjeni. Vemo pa, da je vsak odstotek provizije ob sedanjih težkih pogojih vprašljiv in bi si ga marsikdaj lahko že sama INO firma priborila, če bi imela večjo samostojnost in če bi bil tudi pravi pristop že od začetka posla.“

Eden od vodij naših predstavnikov v tujini je pred kratkim poudaril, da zaradi notranje neorganiziranosti v Iskri, govorim o uvozu, plačujemo tudi do 20 % dražje repromaterialne v tujini kot bi jih sicer. Kaj menite o tem?

„To vsekakor drži in je potrdila tudi lanska zunanje-trgovinska konferenca. To bomo lahko preprečili le s pravilno organizirano nabavo (uvoza) in pa pravočasnim planiranjem potreb v samih tovarnah. Morda podatek: Iskra kupuje aktivne in pasivne elemente od približno 120 dobaviteljev.“

Prav te dni je v končni fazi reorganizacija uvozne dejavnosti. Morda še nekaj besed o tem?

„Trenutno je celotna uvozna dejavnost v Iskri organizirana po vrstah materialov, delno pa tudi že po naročnikih, torej tovarnah. Zaradi prepletene delno materialne in delno branžne organiziranosti, so možnosti optimalne in pravočasne preskrbe delovnih organizacij z uvoznimi materiali v današnjih težkih in zapletenih pogojih nemogoče in je bilo nujno, da smo pristopili k enotni organiziranosti in približali nabavo proizvodnji. Predlagali smo enovit prehod na takole novano branžno organiziranost uvozne dejavnosti, pri čemer pa ne smemo zanemariti materialne koordinacije in tudi nabave s področja kliringa.“

Želite ob koncu pogovora še kaj dodati?

„Ja. Še enkrat bi poudaril, da načrtovanega izvoza ne bomo dosegli brez uvoza v višini kot smo jo načrtovali. To se moramo zavedati vsi — od temeljnih in delovnih organizacij, do vsakega posameznega uvoznega referenta v Iskri Commerce. Uvozne dejavnosti bomo morali dati tudi večjo veljavo in priznanje. Delo na uvozu je danes polno kombinatorike, saj predstavljajo posebni posli — kooperacije, kompenzacije, maloobmejni promet, uvoz na dodelavo, uvoz zaradi izvoza — že več kot polovico od celotnega obsega.“

Lado Drobež

DOPISUJTE V NAŠE GLASILO

Potrebe po sodelavcih

Objave prostih del in nalog v Iskri zbira in ureja Judita Bagon, SOZD Iskra DSSS, Trg revolucije 3, Ljubljana, tel.: 213-213, int.: 25-25.

Prijave pošiljajte na naslov, ki je naveden v okviru objave posamezne delovne, oz. temeljno organizacijo. Na tem naslovu prejmete tudi natančnejše informacije o prostih delih in nalogah.

ISKRA ZORIN TOZD CAOP, LJUBLJANA, TRG REVOLUCIJE 3

Delavski svet objavlja dela in naloge:

1. Programerja. Pogoji:

- zaključena srednja stopnja izobrazbe;
- znanje programiranja v programskem jeziku COBOL;
- prednosti imajo kandidati z delovnimi izkušnjami;
- višina osebnega dohodka po pravilniku;
- odslužen vojaški rok;
- stanovanja ni.

Poleg z zakonom določenih in zgoraj navedenih pogojev bomo pri izbiri upoštevali tudi celovitost strokovnih znanj in osebnostnih vrlin in sposobnosti po družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin.

Dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Prijave z opisom dosedanjega dela in dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi razpisa v kadrovsko službo na gornji naslov.

O izbiri bomo kandidate obvestili najkasneje v 15 dneh po sprejemu sklepa o imenovanju na delavskem svetu TOZD.

ISKRA COMMERCE — DSSS

1. Referenta za rekreacijo, šport in letovanje

Pogoji: VŠ 3 mesece poskusnega dela, 2 leti delovnih izkušenj

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra Commerce, Kadrovski sektor, Topniška 58, Ljubljana

Iskra Commerce TOZD Zunanji trg

1. Voznik manipulant

Pogoji: KV, opravljen voziški izpit B kategorije, 2-mesečno poskusno delo, 1 leto ustreznih delovnih izkušenj

2. Izvedenec za carinsko špediterse posle

Pogoji: visoka izobrazba ekonomske ali tehnične smeri, 3-mesečno poskusno delo, 3 leta delovnih izkušenj v stroki

3. tajnica

Pogoji: končana štiriletna administrativna šola, aktivno znanje stenografije, pasivno znanje angl. jezika, 2-mesečno poskusno delo, 1 leto ustreznih delovnih izkušenj

4. Voznik viličarist

Pogoji: končana osnovna šola, opravljen tečaj za viličarista, opravljen seminar iz varstva pri delu z ustreznim preizkusom, 1-mesečno poskusno delo, 6 mesecev ustreznih delovnih izkušenj

5. Administrator

Pogoji: KV, 1-mesečno poskusno delo, 2 leti ustreznih delovnih izkušenj

Delo pod tč.: 1., 2., 3., 4., je za nedoločen čas s polnim delovnim časom, pod tč.: 4 pa za določen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra kadrovski sektor, Topniška 58, Ljubljana.

ISKRA COMMERCE TOZD SERVIS

1. Obrračunski referent

Pogoji: SS, obračunski referent, 2-mesečno poskusno delo, 6 mesecev delovnih izkušenj

Delo je za določen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra Commerce Kadrovski sektor, Topniška 58 Ljubljana

2. Sprejemni in odpremi manipulant

Pogoji: KV, 1-mesečno poskusno delo, 1 leto delovnih izkušenj

Delo je za določen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra Commerce Kadrovski sektor, Topniška 58, Ljubljana.

3. Skladščnik

Pogoji: končana šola za prodajalce ali poklicna elektro šola, najmanj 6 mesecev delovnih izkušenj

4. Analitik nagrajevanja delavcev po učinku

Pogoji: končana ekonomska fak. I. str., tečaj za normiranje, 1 leto delovnih izkušenj

5. Prevzemni tehnik

Pogoji: SS, 2-mesečno poskusno delo, 6 mesecev delovnih izkušenj

6. Prevzemni tehnik

Pogoji: SS, 2-mesečno poskusno delo

7. Obrračunski referent

Pogoji: SS, 2-mesečno poskusno delo, 6 mesecev delovnih izkušenj

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra Commerce, Kadrovski sektor, Topniška 58, Ljubljana

ISKRA AVTOMATIKA TOZD TOVARNA ORODJE, LJUBLJANA

1. Samostojni projektant — razvijalec orodij

Pogoji: visoka ali višja izobrazba strojne smeri, 4 leta delovnih izkušenj pri konstruiranju orodij, poskusno delo 90 dni

2. Konstruktor — projektant orodij

Pogoji: višja ali srednja izobrazba trojne smeri, 3 leta deovnih izkušenj pri konstruiranju orodij, poskusno delo 90 dni

3. Rezkalec

Pogoji: poklicna kovinarska šola, 4 leta delovnih izkušenj, poskusno delo 60 dni

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra Avtomatika TOZD Tovarna orodij Stegne 15 b Ljubljana

ISKRA ZORIN TOZD BII

1. Samostojni projektant

Pogoji: dipl. ing. strojništva, 4 leta delovnih izkušenj, poskusno delo 3 mesece, (ali pripravnik)

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra ZORIN DSSS Štekljeva 6, Ljubljana

ISKRA ZORIN TOZD INDOK

1. Dela in naloge na področju industrijske lastnine

Pogoji: Fakulteta za elektrotehniko I. st., 3 leta delovnih izkušenj v razvoju ali proizvodnji

2. Pravnik v službi za industrijsko lastnino

Pogoji: dipl. pravnik gospodarska smer — industrijska lastnina, aktivno znanje angleškega jezika, pasivno znanje nemščine, 4 leta delovnih izkušenj

3. Programerja

Pogoji: visoka šola, dipl. matematik ali elektrotehnik oz. z delom pridobljena delovna zmožnost, 2 leti delovnih izkušenj na področju programiranja (po možnosti znanje COBOLA 5 in operacijskega sistema NOS/BE)

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Pisne prijave z dokazili pošljite v 8 dneh na naslov Iskra ZORIN DSSS, Štekljeva 6, Ljubljana

ISKRA — IEZE, TOZD SEM — Tovarna specialnih elementov in materialov, Ljubljana, Tržaška 2

vabi

k sodelovanju sodelavce za opravljanje naslednjih del in nalog:

1. Vođenje knjigovodstva TOZD

Kandidati morajo poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo višjo izobrazbo ekonomske smeri
- da imajo organizacijske in vodstvene sposobnosti ter 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju podobnih del.

Poskusno delo je 3 mesece.

2. Razvojno raziskovalna dela v razvoju

Zahtevana izobrazba je dipl. ing. elektrotehnike, smer industrijska elektronika (I) ali merilno procesna smer (MP).

Od kandidatov pričakujemo, da imajo smisel za razvoj specialnih transformatorjev, dušilk, magnetnih sklopov in magnetnih ojačevalnikov.

Zaželeno je 3 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo je 3 mesece.

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Podrobnejše informacije dajemo kandidatom na neobveznem ustnem razgovoru.

Vloge sprejemamo v 15 dneh po objavi na naslov: ISKRA — IEZE TOZD SEM, kadrovska služba, Ljubljana, Tržaška 2.

Poslovanje Iskra banke v lanskem letu

Iskra banka je bila ustanovljena pred štirimi leti. O njenem poslovanju smo nekajkrat že poročali, tokrat pa, ko kaže, da bo vloga internih bank za normalno poslovanje naših delovnih in temeljnih organizacij še mnogo večja kot doslej, smo prosili za razgovor Fabia Škopca, ki se je prošnji ljubeznivo odzval.

Ali nam lahko poveste, kako se Iskra banka v SOZD Iskra uveljavlja? Iskra banka je bila ustanovljena leta 1980 in od tedaj opravlja bančne, kreditne in denarne posle, ki so določeni v SaS o združitvi v Interno banko. Obseg poslovanja od ustanovitve

naprej nenehno narašča, kar lahko ponazorijo tudi podatki o aktivni in pasivi banke, ki je ob ustanovitvi znašala 1,3 mrd din in se v naslednjih letih hitro povečala. V strukturi aktive predstavljajo Iskrina sredstva tretjino, tuja sredstva pa dve tretjine aktive.

	1981	indeks 1981/80	1982	indeks 1982/81	1983	indeks 1983/82
aktiva 000 din	6.607.342	449	13.478.530	204	18.203.444	135
promet 000 din	55.046.166	—	149.784.063	272	263.110.840	176

Vsa leta v Iskra banki uvajamo nove vrste poslov s ciljem racionalizacije finančnega poslovanja v SOZD Iskra. V letu 1983 smo uvedli poravnavo dolžniško upniških razmerij med članicami SOZD Iskra, preko Iskra banke pa smo speljali tudi promet maloobrne menjave.

Za poslovanje ne le banke je nedvomno pomemben faktor njena notranja organiziranost. Ali nam jo lahko na kratko predstavite?

Iskra banko upravljajo članice banke, (TO in DO v SOZD Iskra) preko zbora banke, ki je njen organ upravljanja. Sestavljajo ga predstavniki vseh članic. Ima dva izvršilna organa, to sta poslovni odbor in kreditni odbor, za izvajanje strokovnih in administrativnih del banke pa je bila ustanovljena delovna skupnost, ki svoje naloge opravlja organizirano v naslednjih organizacijskih enotah: vodstvo, sektor dinarskega poslovanja, v okviru katerega sta služba kratkoročnih poslov in služba dolgoročnih poslov, sektor deviznega poslovanja, v okviru katerega sta služba devizne operative in služba kreditnih in garancijskih poslov, sektor plana in analiz, sektor samoupravnih splošnih in pravnih zadev ter računovodstvo.

V organiziranosti ima vidno mesto sektor za devizno poslovanje. Kaj bi nam lahko o tem povedali?

Devizno poslovanje v Iskra banki opravlja preko dveh služb — devizne operative in deviznega kreditiranja.

Devizna operativa vodi eksterne devizne račune pri poslovnih bankah in interne devizne račune Iskrinih temeljnih organizacij, preko katerih se vodijo vsi devizni prilivi od izvoza, združevanja deviz in nakupi deviz ter vsa plačila do tujine. Letni promet preko deviznih računov znaša 120 mio US\$. Tako velikemu prometu seveda lahko sledimo le s pomočjo računalniške obdelave podatkov.

Kljub temu pa se prav pri obdelavi deviznega poslovanja srečujemo s problemi pri zagotavljanju ažurnosti oziroma pravočasni informiranosti naših članic. Iskra banka sedaj namreč knjiži interne devizne račune šele na osnovi bančnih izpiskov eksternih deviznih računov, ki pa tudi kasnijo. Informatiko pri deviznem poslovanju želimo izboljšati v tem smislu, da bi Iskra banka vključila v svojo obdelavo tudi račun nerazporejenega deviznega priliva. S tem bi lahko temeljne orga-

nizacije brez zamud obveščali o razpoložljivih deviznih sredstvih na internih deviznih računih ter ukinili izvenknjigovodsko evidenco, ki sedaj služi za operativno poslovanje.

Kaj pa oddelek kreditnih in garancijskih poslov?

Prek službe deviznega kreditiranja in garancij poteka najemanje vseh vrst deviznih kreditov za potrebe članic, tako za uvoz repromateriala kot opreme, pridobivanje in izstavljanje deviznih garancij za Iskrine firme v tujini in za izvozne posle ter garancije v zvezi z zadolževanjem v tujini. Ta služba opravlja tudi posle v zvezi s terminskimi kupoprodajami deviz in združevanjem deviz za naše članice.

Služba deviznih kreditov in garancij nadalje spremlja zadolženost Iskrinih temeljnih organizacij in skrbi za redno odplačilo obveznosti po najetih kreditih. Devizna zadolženost Iskre je znašala konec preteklega leta 86,5 mio US\$/ tujih kreditov in 14,5 mio US\$ terminskih nakupov pri domačih poslovnih bankah. Za leto 1984 planiramo najetje deviznih kreditov v višini 29 mio US\$.

Pri kratkoročnem zadolževanju za uvoz repromateriala se v glavnem držimo dveh principov. Po prvem ima prednost zadolževanje v tujini, ki je namenjeno povečanju izvoza, po drugem principu pa dovoljujemo kreditno zadolževanje za uvoz repromateriala tistim DO, ki v izvozu prodajajo blago na komercialni kredit, kot nadomestilo za odloži izvozni priliv.

Pri dolgoročnem zadolževanju v tujini za opremo je osnovni pogoj, da mora vsaka takšna naložba zagotoviti takšen neto devizno plačilni efekt, ki omogoča odplačilo anuitet in izboljšuje devizno plačilno bilanco Iskre. Od teh principov odstopamo pri infrastrukturnih naložbah, ki so skupne za Iskro in s katerimi se ustvarjajo pogoji za posredno povečanje izvoza.

Letno odplačilo anuitet in vračilo terminskih nakupov znaša med 23 do 28 mio US\$ To pa predstavlja 25 do 30 % priliva od izvoza blaga.

Katere so še druge dejavnosti Iskra banke na področju deviznega poslovanja?

V sodelovanju z Iskra Commerce in članicami banke nenehno potekajo številne aktivnosti za premoščanje in reševanje devizno-bilancijskih težav Iskre. Prav koncentracija deviznih sredstev v Iskra banki nam omogoča, da smo te težave do sedaj uspešno pre-

magovali, saj smo v Iskri sproti poravnali zapadle obveznosti po kreditih in zagotavljali zadovoljivo kontinuiteto v oskrbi proizvodnje z najnujnejšimi reprodukcijskimi materiali.

Za uravnoteženje naše devizno-plačilne bilance pa smo se v zadnjih letih posluževali tudi fiksnih nakupov deviz. Vendar je reševanje primanjkljaja skozi take nakupe izredno problematično, ker nas dolgoročno investicijsko in likvidnostno izčrpa, saj so taki nakupi angažirali znatna dinarska sredstva. S tem pa se tudi ustvarja vtis, da je možno naše devizno bilančne težave reševati s fiksnimi nakupi, kar slabi pritisk za povečevanje izvoza kot edine realne možnosti za trajno rešitev devizno-plačilnega primanjkljaja.

Pomembno pa je prav gotovo tudi dinarsko poslovanje IB?

Dinarsko poslovanje v Iskra banki opravljamo preko službe dolgoročnega kreditiranja in združevanja sredstev ter službe kratkoročnega kreditiranja. V okviru dolgoročnega poslovanja v Iskra banki združujemo sredstva za prioritete investicije v SOZD Iskra, najemamo investicijske kredite pri temeljnih bankah in jih posredujemo investitorjem, preko banke pa potekajo tudi združevanja za nekatera strateška sovlaganja ter zbiranje raznih dolgoročnih, predvsem namenskih depozitov.

Od ustanovitve banke do konca leta 1983 je bilo v Iskra banki združenih 1.614.782 tisoč din sredstev za prioritete investicije, ki so bila tudi skoraj v celoti izčrpana. Koncem leta 1983 je bilo neangažiranih le 95,4 mio din. Zaradi likvidnostnih težav smo namreč v letu 1983 začeli z združevanjem v skladu s potrebami investitorjev in kljub obremenitvam članic nismo terjali, da poravnajo vse obveznosti iz naslova združevanja. Združena sredstva v virih financiranja sodelujejo v poprečju z 18 %.

Za posamezne investicije smo najeli tudi 492.636 tisoč din investicijskih kreditov pri temeljnih bankah in jih posredovali investitorjem.

Kaj pa kratkoročne transakcije?

V službi kratkoročnega dinarskega poslovanja se opravlja dinarski promet, in sicer: iz naslova medsebojnih poravnav DUR med članicami SOZD Iskra, maloobrne prometa in kooperacije, ter iz naslova finančnih transakcij (najemanje in odplačila vseh vrst kratkoročnih kreditov).

Če primerjate devizno in dinarsko poslovanje, kje je več težav?

Ažurnost knjiženja in obveščanja članic o prometu in stanju je v dinarskem poslovanju boljša kot na deviznem področju in je zadovoljiva, problemi se pojavljajo samo v določenih obdobjih in to zaradi težav, ki se v poslovanju Iskra banke pojavljajo na področju AOP (tak je bil npr. problem ob zaključku l. 1983).

Iz naslova medsebojnih poravnav DUR med članicami v Iskra banki sprovedemo povprečno okoli 200 plačilnih nalogov dnevno, v konicah pa 2-3 krat več. Skupni mesečni promet po tej osnovi znaša 2,3 mrd din. Če hoče Iskra banka zagotoviti nemoteno odvijanje internega plačilnega prometa, mora iz lastnega potenciala zagotavljati znatna sredstva za financiranje saldov, ki iz naslova tega prometa nastajajo pri posameznih DO.

Ali Iskra banka opravlja tudi posle kreditiranja?

Zelo pomemben del poslovanja v okviru dinarskega sektorja je posredovanje raznih vrst kratkoročnih kreditov našim članicam in kreditiranje članic iz lastnega potenciala banke. Iskra banka najema za svoje članice posamezne vrste kratkoročnih dokumentarnih kreditov in skrbi za njihovo pravočasno vračilo. Najpomembnejši med njimi so izvozni krediti, ter krediti za pripravo proizvodnje za izvoz.

Za posamezne članice zelo pomemben, predvsem pa najcenejši vir za financiranje proizvodnje so krediti Vojnega servisa, ki jih članice, ki imajo namensko proizvodnjo, tudi najemajo preko Iskra banke. Poleg dokumentarnih kreditov pa Iskra banka svojim članicam posreduje tudi likvidnostne kredite temeljnih bank. Preko Iskra banke članice najemajo v poprečju okoli 1/2 vseh kratkoročnih kreditov, seveda pa je ta odstotek po različnih DO zelo različen.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ob ogledu proizvodnje v Stegnah 15.

DO AVTOMATIKA

Razgovor s predstavniki skupščine občine Šiška

Kako smo poslovali v preteklem letu, kakšni so načrti za tekoče leto in bližajoče srednjeročno obdobje predvsem na področju proizvodnje, cen, prodaje, izvoza in investicij, veznih za programsko orientacijo, oz. prestrukturacijo in dolgoročnojšo kadrovske politiko, so bile glavne teme torkovega razgovora med predstavniki skupščine občine Ljubljana-Šiška in delovno organizacijo Avtomatika.

V prostorih Centra sistemov za avtomatizacijo so pogovoru prisostvovali: Anka Tominšek, predsednica skupščine občine Ljubljana-Šiška, Dušan Brekič, predsednik izvršnega sveta skupščine občine, Zoran Kos, sekretar občinske konference ZK in Peter Hočevar, predsednik komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo. Iz Avtomatike pa: Marcel Božič, predsednik poslovnega odbora delovne organizacije, Staniša Nikolič, namestnik predsednika poslovnega odbora, Franc Vršnak, v.d. član poslovnega odbora za programsko področje elementov in delovnih sredstev, Hugon Zaplotnik, član poslovnega odbora za družbeno-pravne in kadrovske zadeve ter obveščanje in Jože Pukl, predsednik poslovnega odbora TOZD Razvojni institut.

Na osnovi lanskega letnega rezultata poslovanja delovne organizacije, ki so bili z izjemo izvoza na konvertibilno tržišče, ocenjeni kot ugodni, smo za letošnje leto v dokaj smelo zastavljenem planu Avtomatike zapisali rast proizvodnje za 36,4 %, ob povečani prodaji na domačem trgu za 37,8 %. V primerjavi z oceno za 1983. leto naj bi se povečala prodaja na tujem za 153,2 %, od tega za 123,8 % na konvertibilno področje.

To pa narekuje poleg maksimalnega angažiranja proizvodnih zmogljivosti tudi večji izkoristek domačega znanja in nadomeščanja uvoznih gradiv z domačimi. V povprečju ima Avtomatika v svoje izdelke vgrajeno 8-15 % uvoženega materiala, različno od programa. Kaj dosti nižjega procenta po vsej verjetnosti ne bomo dosegli. Delne rešitve nudi napredek tehnologije, uporaba novejših izdelkov s področja elektronskih elementov in sestavov.

Čeprav se programi Avtomatike tehnološko, investicijsko, proizvodno in lokacijsko zaokrožajo v zaključene celote, brez nadaljnjih investicij, kot je povedal Marcel Božič, predsednik poslovnega odbora, ne gre. In to v tehnološko in razvojno opremo, brez katere bo tehnološki razkorak že v nekaj letih prevladal, da bi lahko, ne samo sledili svetovnemu razvoju na programih, ki so nosilni za našo delovno organizacijo, temveč tudi posegli v konkurenčni nastop na konvertibilna tržišča.

Vzporedno s prikazom osnovnih usmeritev razvoja Avtomatike do leta 2000, ki ga je podal Jože Pukl, predsednik poslovnega odbora TOZD Razvojni institut, je bilo postavljeno tudi vprašanje zaposlovanja, ki je za letošnje leto ocenjeno na 5 % rast, oz. izvajanje dolgoročne notranje prestrukturacije kadra. Le-to naj bi šlo v skupni podvojitvi števila zaposlenih s srednjo izobrazbo, oz. zmanjšanja števila nekvalificiranih delavcev ob visoki stopnji strokovnega kadra. Zanimiva so bila tudi vprašanja, kakšen kader bo za potrebe industrije dalo usmerjeno izobraževanje in predlogi o možnosti dodatnega izobraževanja.

Po zaključku razgovorov so si gostje ogledali tudi del proizvodnje, locirane v Stegnah 15 B.

Š.D.

V sredo, 4. t.m. so se na manjši slovesnosti zbrali jubilarci dela delovne skupnosti za skupne zadeve. Nagrade za 10. oz. 20-letno delo v Iskri so prejeli: Marija Štrukelj-Kavčič, Drago Podlogar, Danica Kos, Jože Marc, Poldka Janžekovič, Ignac Čeak in Tone Kastelic. Nagrade sta podelila predsednik delavskega sveta Emil Gorkič in vodja delovne skupnosti za skupne zadeve, Jože Godec, ki se je ob tej priložnosti zahvalil prisotnim delavcem za njihov delovni prispevek pri razvoju delovne organizacije Avtomatika, oz. uspešnem poslovanju delovne skupnosti.

Dopust regresirati vsem članom kolektiva

Čeprav pogovor o regresiranju letošnjih dopustov ni bil glavna tema debate na seji koordinacijskega odbora sindikata Široke potrošnje v Škofji Loki, 4. aprila pa bo prav gotovo vzbudil še dosti pozornosti. Sredstva za regresiranje letnih dopustov so bila vsa leta doslej tako ali drugače zagotovljena za vse člane kolektiva Široke potrošnje, letos pa je vprašanje zaradi težkega gospodarskega položaja dveh temeljnih organizacij še odprto. Seveda pa je bilo največ razprave o lanskih poslovnih rezultatih Široke potrošnje, ki ne zbuja optimizma za letošnje leto.

Zapis o poslovnih rezultatih Široke potrošnje smo objavili že v prejšnji številki našega glasila, zato vsebine ne bomo ponavljali. Izguba v dveh temeljnih organizacijah (TOZD TGA Rete- čak dobrih 90 milijonov in TOZD Elektroakustika 50 milijonov dinarjev) je resno svarilo, ki dobi še posebno težo glede na nič kaj razveseljive napovedi za letošnje poslovne možnosti.

Zamrznjene cene ob nezadržno napredujočih podražitvah reprodukcijskih materialov bodo „pripomogle“ do izgube v prvem letošnjem četrtletju in še večjega primanjkljaja v polletju, kar utegne spisek temeljnih organizacij — izgubarjev še povečati.

Široka potrošnja posluje s premajhnim deležem lastnih sredstev, zato se izdatki za obresti povečujejo prek vseh razumnih meja; izvoz je kljub dosežkom še vedno premajhen glede na potrebe. Rezultati vseh slabosti (med katerimi imajo pomemben vpliv tudi notranje) pa se zrcalijo na osebnih dohodkih, ki zaostajajo v vseh pogledih: v primerjavi z družbenopolitičnimi skupnostmi in panogo.

Na nedavnem sestanku sindikata je bil potrjen tudi delovni načrt te organizacije za tekoče mandatno obdobje. Gre za naloge, ki izhajajo iz usmeritve, sprejete na nedavni volilno programski konferenci sindikata, usmerjene pa so v razreševanje ključnih slabosti v delu in življenju Široke potrošnje: organizacijskim hibam, funkcionalnemu povezovanju temeljnih v delovno organizacijo itd.

O regresu smo nekaj že zapisali.

Naj dodamo le še nekaj iztočnic, ki utegnejo osvetliti današnji položaj. Vsa leta doslej so bila, kot smo zapisali že v uvodu, sredstva za regresiranje letnih dopustov zagotovljena tudi za delavce temeljnih organizacij, ki so bile v težkem gospodarskem položaju.

Stališče predsedstva sindikata Široke potrošnje za letošnje leto se od podobnih stališč, sprejetih v prejšnjih letih, prav nič ne razlikuje: regresi so bolj kot kdajkoli socialna kategorija, sredstva niso problem za delavce v infrastrukturnih dejavnostih, zato ne sme biti razprave o izplačilu regresa v neposredni proizvodnji.

Naslednje pa je poglavje o višini sredstev za regresiranje. Sindikat v preteklih letih tu ni bil posebno učinkovit. Kljub neštetim razpravam so v vsaki temeljni organizaciji regres izplačevali po svoje, to pa seveda ni ravno pripomoglo k boljšemu razpoloženju v celotni Široki potrošnji.

Letos naj bi zadevo opredelili enotno; koliko bo cilj dosežen, pa je seveda odvisno od pripravljenosti posameznih temeljnih organizacij, da sodelujejo pri dogovarjanjih in sprejete sklepe nato tudi uresničijo.

Tokratna seja koordinacijskega odbora sindikata je bila prva v novem mandatnem obdobju, zato je bilo nekaj časa namenjenega tudi dogovarjanju o delu komisij pri KOS. Športna komisija, ki jo bo še naprej vodil Frenk Ivanuš iz TOZD TV, Pržan, ima sprejet delovni program in ni zadržkov, da ne bi uspešno delala še naprej. Kulturna komisija se z doseda-

njim delom ne more pohvaliti, morda bo več storjenega v prihodnjih dveh letih, ko jo bo vodil Vladimir Polajnar iz TOZD Elektromotorji, Železniki. Komisija za družbeni standard in letovanja pa še nima predsednika. Predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij so dobili zadolžitev, da pripravijo ustrezne kadrovske predloge do naslednjega sestanka.

Med številnimi sprejetimi zaključki velja omeniti še enega. V najkrajšem času po izvolitvi novih članov samoupravnih organov DO Široka potrošnja naj bi sklicali sestanek predstavnikov DPO in samoupravnih organov. Na sestanku naj bi bila osrednja pozornost namenjena seznanjanju s perečo problematiko gospodarjenja, novoizvoljeni delegati in funkcionarji DPO pa naj bi bolje spoznali svoje naloge in se dogovorili za sodelovanje.

Stane Fleischman

DO AVTOMATIKA

Priprave na 15. svetovno prvenstvo v kegljanju v polnem teku

Kot smo v našem glasilu že poročali, je bila v marcu 1982. leta sprejeta dokončna odločitev, da bo v maju 1984 Ljubljana ponovno gostitelj svetovnega prvenstva, tokrat 15. svetovnega prvenstva v kegljanju.

V tem času so potekale predpriprave; za pokrovitelja prireditve je bila izbrana Iskra. Med pogoje, ki jih je postavila svetovna kegljska zveza za prevzem pokroviteljstva, je bila tudi uporaba domače, Iskrine opreme. Čeprav je Iskra-Avtomatika doma in v tujini poznana kot proizvajalec opreme za avtomatska kegljišča, je bilo potrebno v tem času za del opreme pridobiti še ustrezne mednarodne ateste.

Seveda pa še ob organizaciji tako velike prireditve poraja tudi vprašanje sredstev; viri in način financiranja. V dogovoru z Organizacijskim komitejem hale Tivoli je bila sprejeta tudi odločitev, da se bo predhodno, od 20. do 22. aprila na kegljišču odvijalo finale Evropskega prvenstva za zdomec. Omenjena prireditve naj bi hkrati služila za preizkus Iskrinih naprav tako, da bi do pričetka svetovnega prvenstva lahko odpravili še zadnje pomanjkljivosti.

V hali Tivoli so pričeli s prvo fazo montažnih del za postavitev 6 steznega kegljišča drugega aprila. Pripravljen je že asfaltna osnova kot zaščita. Po polaganju asfalta, s sočasno montažo lesenega ograjenja bodo 9. aprila pričeli plastificirati steze (4 sloji) in montirati avtomatiko. Z deli bodo predvidoma zaključili do 16. aprila.

V času do pričetka svetovnega prvenstva, ki bo od 26. maja do 1. junija pa bodo kegljišča dodatno opremili še z delnim računalnikom za zbiranje podatkov in rezultatov, z elektronsko uro za merjenje časov in preostalo signalizacijo.

Š.D.

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva SOZD Iskra — Industrija za elektroniko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente — Ljubljana

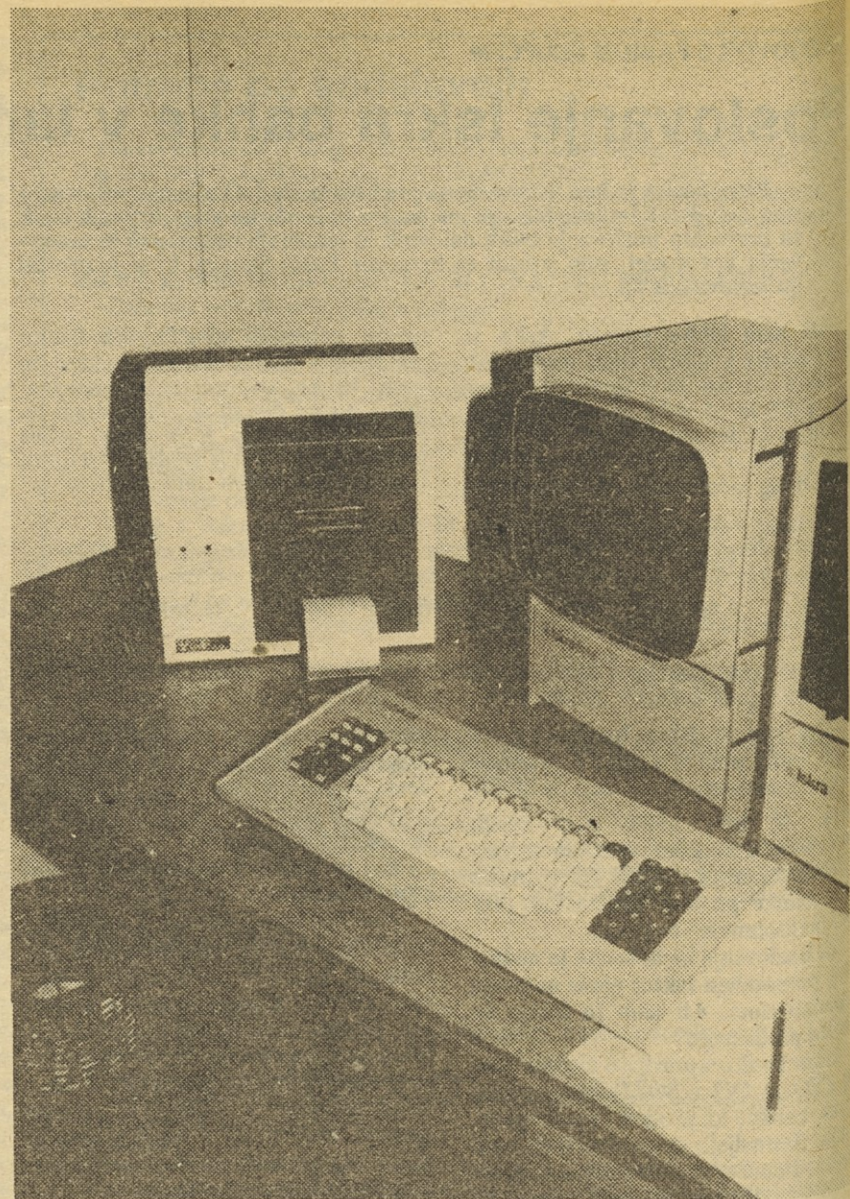
— Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika: Miloš Pavlica, odgovorni urednik: Dušan Željeznov, tehnični urednik: Janko Colnar, novinar: Mara Ovsenik.

— Ureja uredniški odbor: Alojz Boc (Kibernetika), Špela Dittrich (Avtomatika), Lado Drobež (Iskra Commerce), Stane Fleischman (Široka potrošnja), Milan Krapež (IEZE), Kazimir Mohar (Telematika), Marko Rakušek (Avtotelektika) — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo.

— Naslov: Ljubljana Trg revolucije 3, tel.: 213-213, int.: 34-95 do 34-98 — Tisk: Časopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA-DNEVNIK, Ljubljana.

Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

Mak

Terminal za prodajo železniških vozovnic.

Terminal za prodajo železniških vozovnic

Terminal za prodajo železniških vozovnic je samostojni aplikacijski program, ki je namenjen za poslovanje v notranjem železniškem prometu. Razvili smo ga v Iskri Avtomatiki, TOZD Sistemi, v sodelovanju z Železniškim gospodarstvom Ljubljana.

Opis dela s programom TERMINAL

Ob zagonu program Terminal najprej prebere z diske v vmesni pomnilnik osnovne podatke, ki so pomembni za njegovo delo. To so imena končnih postaj, razdalje do njih, vmesne postaje in vožne cene.

Do sedaj je predvidena 501 končna postaja, z največ tremi prevoznimi potmi, katerih vsako določajo največ tri vmesne postaje.

Ko program naloži osnovne podatke je treba blagajno odpreti. Po pritisku na ustrezno funkcijsko tipko za odpiranje, operater vnese datum, svojo tajno šifro in začetni znesek blagajne. Vsi ti podatki, razen tajne šifre se zapišejo na tiskalnik.

Vsakega prvega v mesecu, ob prvem odpiranju blagajne, se na tiskalniku izpiše še mesečno poročilo s kumulativami za vse operaterje.

Ko je blagajna odprta, je Terminal pripravljen, da začnemo izdajati vozovnice. Vsi podatki o vozovnici razen končne postaje so prednastavljeni (standardna vozovnica), zato program najprej vpraša po končni postaji.

Končno postajo lahko vnesemo na tri načine:

1. Z vnosom črk imena končne postaje, dokler postaja ni enoumno določena. To velja za vse postaje, ki jih je program naložil v notranjem pomnilniku.

2. Najbolj frekventne postaje vpišemo tako, da najprej pritismo funkcijsko tipko za frekventne postaje, nato pa še tipko za črko, s katero se ime postaje začne (npr. Z pomeni Zagreb, D Doboj itd.). Nabor frekventnih postaj priključimo na zaslon s posebno funkcijsko tipko in po potrebi spremenimo črki prirejeno postajo.

3. Če končne postaje ni v vmesnem pomnilniku, jo je treba vnesti ročno. Za to imamo funkcijsko tipko, ki omogoči vnos postaje, vmesne postaje in razdaljo, znak za znakom.

Pri 1. in 2. obstaja možnost, da vodi do izbrane končne postaje več poti. Terminal predpostavi tisto pot, ki se največkrat uporablja (vmesne postaje se izpišejo na zaslonu). Če je ta prevozna pot enaka željeni, to potrdimo s tipko Return, drugače s funkcijsko tipko VIA izbiramo drugo pot.

Če operater vnese samo končno postajo, bo terminal predpostavil vozovnico za eno odraslo osebo, brez popustov, z začetno postajo Ljubljana.

na, drugi razred, potniški vlak, enosmerna vožnja, datum veljave pa je enak datumu izdaje. Prednastavljenim podatkom lahko spremenimo vrednosti z ustreznimi funkcijskimi tipkami (npr. drugi razred spremenimo v prvi, potniški vlak v brzega itd.).

Ko so vsi podatki o vozovnici vneseni, s funkcijsko tipko za izračun, program izpiše ceno prevoza. Če želimo to vozovnico izpisati na tiskalniku, uporabimo funkcijsko tipko za tiskanje, drugače pa lahko s posebno funkcijsko tipko izvedemo prehod na standardno vozovnico. V prvem primeru se vsi podatki o vozovnici zabeležijo na disketi v disketni enoti 1, na disketi v disketni enoti 0 pa se dopolnijo kumulativne za operaterja, ki dela na blagajni. Šele potem program izpiše vozovnico na tiskalniku. Pri tem je časovni zamik tako minimalen, da ga niti ne opazimo. Isto vozovnico lahko še poljubnokrat izpišemo s funkcijsko tipko za tiskanje.

Poleg tega, da vozovnico izdamo, jo lahko tudi anuliramo. To dosežemo tako, da najprej vnesemo vse podatke, nato pa namesto tipke za izračun uporabimo tipko za anuliranje. Terminal vpraša, če je vračilo 90 ali 100 %. Po vnosu ustreznega podatka program izračuna znesek vračila. Zaradi sigurnosti terminal vpraša, če želimo vozovnico res anulirati. Ob pozitivnem odgovoru se izračunani znesek vračila odšteje od kumulativne operaterja, ki dela in shrani na disketi. Vozovnice program ne izpiše.

Operater ima možnost zapustiti delo na terminalu tako, da s posebno funkcijsko tipko skoči v pavzo. Izdajanje vozovnic je onemogočeno, dokler spet ne vnese svoje tajne šifre.

Ob zaključku svoje izmene operater zaključi blagajno s funkcijsko tipko za zapiranje. Ob tem se na tiskalniku izpiše protokol, ki vsebuje številko blagajne, številko operaterja in dnevno kumulativo tega operaterja.

PREDNOSTI DELA S TERMINALOM

Uporaba terminala je preprosta, saj v obliki dialoga vodi operaterja. Morebitne napačne vnose terminal zavrže z opozorilnimi izpisi in piskanjem.

Ob koncu vsake izmene daje pregled nad stanjem blagajne v obliki dnevnega poročila za vsakega operaterja. Vsakega prvega v mesecu (oz. ob periodičnih obračunih) daje stanje blagajne za vsakega operaterja.

Ker so vsi podatki o izdanih in anuliranih vozovnicah zabeleženi na disketi, je možno te podatke na večjem računalniku obdelati za vodenje raznih statistik.

Zamenjava osnovnih podatkov v programu: cen, novih postaj, itd. je hitra in enostavna.

Stane Rijavec

Poslovanje Iskra banke v lanskem letu

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kaj nam lahko poveste o virih financiranja? Ali IB razpolaga tudi z lastnimi sredstvi?

Za Iskro zelo pomemben vir financiranja so tudi sredstva, ki jih v svojem imenu in za svoj račun pridobi Iskra banka, in sicer v obliki okvirnih kreditov od temeljnih bank, v obliki nenamenskih depozitov članic, raznih likvidnostnih kreditov temeljnih bank in internih bank, depozitov DO, zavarovalnic, sredstev poštne hranilnice ter prosta sredstva za investicije. Skupno ti viri trenutno znašajo okoli 2000 mio din in tvorijo lastni potencial IB, ki ga le-ta uporablja za financiranje izvozne proizvodnje v Iskri (1.450 mio din v obliki 6-mesečnih kreditov) ter za kreditiranje članic preko limitov na internih dinarskih računih.

Za financiranje izvozne proizvodnje upoštevamo kot kriterij doseženi konvertibilni izvoz v celotnem prihodku, po zaključnem oz. polletnem obračunu ter potrebe po sredstvih ki jih ugotavljamo upoštevaje stanje zalog, normative njihovega obračanja ter primanjkljaj virov sredstev. Za financiranje članic preko limitov na IDR pa smo v začetku 1984 leta prešli na nove kriterije, — obseg poravnave DUR preko Iskra banke, da bi s tem zagotovili predvsem nemoteno izvajanje internega plačila prometa. Poleg vseh vrst kratkoročnih kreditov naša banka kot pomemben vir financiranja koristi tudi skontne limite pri temeljnih bankah.

V bančnem poslovanju imajo pomembno vlogo obrestne mere. Kako je to urejeno v IB?

Pri oblikovanju obrestnih mer v IB skušamo zagotoviti najugodnejše pogoje za izvoznike, sicer pa se obrestne mere prilagajajo splošnim obrestnim meram v bančnem sistemu. Za kredite, ki jih IB dodeljuje iz lastnega potenciala izvoznikom, veljajo beneficirane obrestne mere, ki se gibljejo med 16 in 28 %, odvisno od dosežnega deleža izvoza v celotnem prihodku. Za negativna stanja na internem dinarskem računu velja 34,5 % obrestna mera, z njenim spreminjanjem smo v Iskra banki v letu 1983 postopno

zniževali razliko med aktivno in pasivno obrestno mero.

Obresti za depozite članic so tako bistveno večje od obresti poslovnih bank in so npr. za dolgoročne depozite nad 1 letom enake obrestnim meram za kredite iz potenciala banke.

Za negativna stanja na internih deviznih računih, ki nastajajo predvsem zaradi zagotavljanja rednih odplačil obveznosti po kreditih in najnujnejše kontinuitete v uvozu reprodukcijskih materialov, do leta 1984 nismo obračunavali nadomestil. Letos pa smo na ta negativna stanja uvedli dinarsko nadomestilo, in sicer 34 % letno, tako zbrana nadomestila pa se bodo po ključu doseženih pozitivnih stanj delila DO s pozitivnim stanjem na internih deviznih računih.

V začetku tega razgovora ste bolj ali manj mimogrede omenili avtomatsko obdelavo podatkov v IB. Ali nam o tem lahko poveste kaj več?

Za izvajanje vseh del, ki sem jih omenjal, v Iskri banki — opravlja jih trenutno 51 zaposlenih delavcev — je nujno, da se v IB poslužujemo avtomatske obdelave podatkov. Kot sem nakazal že pri opisu posameznih vrst poslovanja pa težave na tem področju čisto zmanjšujejo kvaliteto in ažurnost storitev, ki jih IB nudi članicam. Te težave so predvsem v premajhnem številu terminalov — le-ti niso sledili naraščajočemu obsegu dela in prenosu na računalnik. Do konca leta sta bila za vse obdelave v IB instalirana le dva terminala. Težave se pojavljajo tudi pri povezavah med terminali in računalnikom (IB koristi računalnik Metalke); ki so kulminirale v zadnjem trimesečju 1983, ko smo celodnevne obdelave raznih vrst prometov tudi po večkrat neuspešno knjižili v računalnik, del že izvršenih obdelav na deviznem področju pa je bil uničen in jih je bilo potrebno obnoviti. Z nekaterimi organizacijskimi spremembami, naba vo ter instaliranjem novih terminalov v letošnjem letu in še nekaterimi nujnimi spremembami programske opreme pa računamo, da bomo večino teh problemov v letu 1984 odpravili.

Mak

ROMAN ALBREHT

**O NEKATERIH
POMEMBNIH VPRAŠANJIH
URESNIČEVANJA
GOSPODARSKE
STABILIZACIJE
na področjih samoupravne
organizacije in
integracije združenega
dela in gospodarjenja
z družbenim kapitalom**

**Prispevek na posvetovanju Iskre v
Ljubljani 31. 3. 1984**

DRAGI ISKRAŠI

Najprej bi se rad zahvalil organizatorjem in vsem vam, ki ste se udeležili letošnjega posvetovanja za prijazno povabilo k aktivnemu sodelovanju na njem.

Vsakoletna posvetovanja Iskrašev so se vedno doslej lotevala in se lotevajo tudi letos na zelo aktiven, angažiran način najbolj pomembnih in najbolj žgočih vprašanj gospodarjenja in urejevanja družbenih odnosov v danem družbenem in gospodarskem trenutku. Zato so bila in so velika motivacija za vsakogar za udeležbo v njihovem delu. Iskrina posvetovanja so bila vedno tudi izredna prilika za neposredno sproščeno izmenjavo mnenj med udeleženci o obravnavanih temah. To je veliko vredno. Veliko je vredno zato, ker je Iskrin družbeno politični, poslovodni in strokovni aktiv zelo številčen, dela in živi pa v delovnih in družbenih okoljih na številnih lokacijah. Iskra je namreč velika samoupravna integracija, ne več samo za naša merila, njene organizacije pa delujejo na številnih lokacijah. Zato so za Iskrin aktiv taka posvetovanja izredna priložnost, da udeleženci posveta v neposrednem sproščenem in ustvarjalnem pogovoru na njem usklade poglede na najbistvenejša in najpomembnejša vprašanja skupnega gospodarjenja in urejevanja družbenih odnosov v danem družbenem trenutku.

Še posebej pa je to veliko vredno v sedanjih težkih in zapletenih gospodar-

skih in družbenih razmerah, ki aktiv dnevno zasipajo z množico tekočih dnevnih nalog, ki ne prenesejo odlaganja tako, da si le stežka ukrade čas za malo tehtnejši in celovitejši razmislek o stvareh. Stara slovenska ljudska modrost pa pravi, kadar so stvari najbolj žgoče in kadar se najbolj mudi, sedi in dobro preudari in premisli. To je modrost, po kateri se mora ravnati vsakdo, ki se ne želi slepo prepustiti spontanim tokovom razmer, ampak jih hoče aktivno obvladovati in aktivno delovati na gospodarska dogajanja in na urejevanje družbenih odnosov.

To je še posebej pomembno v kriznih gospodarskih razmerah, ko se neredko zazdi, da nudi taka, ali drugačna bližnjica, ki vabi s poti samoupravljanja in s poti urejevanja odnosov po ekonomskih in družbenih merilih dohodkovnih odnosov in mimo delegatskih struktur, enostavnejše in hitrejša rešitve. Dejansko pa se potem vedno znova izkaže, da take rešitve v bistvu samo še bolj zapletajo gospodarske razmere in, da korak po korak izrinjajo delavce iz neposredne proizvodnje in iz drugih neposrednih družbenih in gospodarskih dejavnosti na obrobje odločanja in, da jim vedno bolj zožujejo manevrski prostor za samoupravno gospodarjenje.

Zlasti pa so bila Iskrina posvetovanja vedno doslej, in tako je želeti, da bi bilo tudi poslej, velika neposredna družbena in strokovna motivacija za prizadevno in vztrajno delo pri urejanju in razreševanju tudi najtežjih in najbolj

zapletenih gospodarskih, družbenih in strokovnih nalog do njihove uspešne razrešitve. Vsekakor tiči med drugim tudi v tem ena glavnih skrivnosti, da dosega Iskra v enakih razmerah kot drugi praviloma boljše rezultate od tistih organizacij, ki se z njo primerjajo.

Prav prizadevnost in vztrajnost pri gospodarjenju in pri urejevanju odnosov do njihove uspešne ureditve, oz. razrešitve, pa je tudi temeljna vrednota, ki je še posebej pomembna v sedanjem družbenem in gospodarskem trenutku. Posebej je potrebna zato, ker je uresničevanje gospodarske stabilizacije v kriznih razmerah samo po sebi objektivno zelo težko, zahtevno in zapleteno delo. Poleg tega pa se mora dobesedno na vsakem svojem koraku, v vsakem delovnem in družbenem okolju, dobesedno dnevno spopadati z gospodarsko miselnostjo, obnašanjem in ravnanjem, ki je v navzkrižju z gospodarjenjem in urejevanjem odnosov, ki ga terja s svojo neizprosno jekleno ekonomsko in družbeno logiko uspešno uresničevanje gospodarske stabilizacije. To pa je tudi edina stvarna alternativa, ki jo ima socialistično samoupravljanje, da se samo utrdi in da preraste v dejansko prevladujoč sistem celotnega gospodarjenja in celovitega urejevanja družbenih odnosov in da izvleče gospodarstvo iz razmer rušilne inflacije na pot trdnega, intenzivnega, dinamičnega gospodarjenja.

V Iskri je v tem času med drugimi opravili v teku tudi delo pri dograjevanju dveh zelo pomembnih zadev za ra-

zvoj celotnih odnosov v njej in za razvoj njenega celotnega gospodarjenja in za urejevanje družbeno ekonomskih odnosov, tako v njej, kot z drugimi organizacijami in skupnostmi združenega dela.

Eno je delo pri urejevanju skupnih družbenih in ekonomskih osnov in meril za urejevanje odnosov pri uporabi, razpolaganju, upravljanju, poslovanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi v vseh njihovih pojavnih oblikah, od proizvodne, blagovne, denarne do pravic na podlagi rezultatov ustvarjalnosti pri delu s sredstvi, in v vseh njihovih tokovih v funkciji skupnega dela, proizvodnje, poslovanja, oz. uresničevanja drugih skupnih interesov v družbeni reprodukciji.

Drugo je delo pri dograjevanju samoupravne organizacije Iskre in njene notranje samoupravne integracije, ki naj bi prispevalo k nadaljnji utrditvi samoupravljanja v Iskri, k večji stopnji njene integriranosti in večji celovitosti in kakovosti integrativnih vezi in k večji vlogi organizacije kot dinamičnega proizvodnega dejavnika v rokah samoupravljalcev pri uveljavljanju kakovostnih dejavnikov gospodarjenja in poslovanja.

Uresničevanje teh zadev je v sedanji etapi uresničevanja Dolgoročnega programa še posebej bistvenega pomena. V tej etapi naj bi inflacijo postopno zmanjševali in končno obvladali njene izvore. Po Dolgoročnem programu naj bi to zelo težko in zahtevno nalogo izpeljali s sočasnim in usklajenim delo-

vanjem iz dveh smeri. Z ene strani naj bi zapirali izvore in možnosti za oblikovanje nepokrite inflacijske kupne moči in možnosti za ustvarjanje in pridobivanje inflacijskega dohodka. Z druge strani pa naj bi družbeno in ekonomsko motivirali produktivno aktiviranje lastnih družbenih in materialnih sil in motivirali gospodarsko čim kakovostnejšo uporabo vseh razpoložljivih proizvodnih dejavnikov in možnosti.

Ob tem je potrebno zelo jasno in nedvoumno povedati, da nobeno enostransko protinflacijsko delovanje, ki bi se omejevalo samo na zapiranje izvorov in možnosti za oblikovanje nepokrite inflacijske kupne moči, na zapiranje možnosti za ustvarjanje in pridobivanje inflacijskega dohodka in na linearno administrativno zmanjševanje celotne porabe na dejansko raven blagovnih fondov in na razne oblike linearnega administrativnega omejevanja porabe in na razne oblike administrativnega razporejanja dohodka, ne more obvladati inflacije. Tako enostransko ravnanje se namreč vedno znova vse bolj zapleta v jalovo borbo z njo in v vedno večje gospodarske in družbene težave, zaplete in stiske.

V sodobnem gospodarstvu je inflacijo možno gospodarsko uspešno zmanjševati z zmanjševanjem nepokrite porabe, z ene strani, z zapiranjem izvorov inflacijske kupne moči in inflacijskega dohodka, z druge strani pa s povečevanjem obsega proizvedenih blagovnih vrednosti na podlagi kakovostnejših rezultatov dela in gospodar-

jenja. Samo aktiviranje produktivistične komponente v protinflacijskem delovanju odpira namreč gospodarsko progresivno pot iz inflacijskih razmer.

Na podlagi kakovostnejših rezultatov dela in gospodarjenja se povečuje količina ustvarjenih blagovnih vrednosti. V tem je pri sedanji visoki stopnji zadolženosti našega gospodarstva odločilen izvor sredstev družbene reprodukcije za postopno odpravljanje nevralgičnih žarišč v našem gospodarstvu, ki so vir inflacijskih pritiskov. Zlasti še nevralgičnih žarišč v naši blagovni menjavi s tujino, predvsem s konvertibilnim gospodarskim področjem. S povečevanjem količine proizvedenih vrednosti na podlagi povečane produktivnosti dela in učinkovitejšega gospodarjenja se začne stabilizirati tudi položaj dinarja in izboljševati njegovo relativno razmerje s tujimi valutami. Tako protinflacijsko ravnanje šele nudi podlago za vodenje celovite aktivne politike realnega tečaja dinarja, ki ji je cilj tudi stabilizacija dinarja.

Protinflacijski program je zgrajen, kot je v njem dobesedno zapisano, na oceni, da inflacijo pri nas povzroča več dejavnikov. V njej se prepletajo strukturna, stroškovna, uvožena in še kakšna inflacija. Vendar pa je skupni imenovalec vseh vzrokov zanj v dejstvu, da imajo delavci še vedno podrejen položaj pri upravljanju in gospodarjenju s celotnim dohodkom, zlasti še pri razpolaganju in gospodarjenju z družbenim kapitalom.

Zaradi tega Protiinflacijski program neločljivo povezuje uresničevanje tega programa z uresničevanjem samoupravne preobrazbe odnosov pri gospodarjenju z denarjem in z družbenim kapitalom. To preobrazbo naj bi izpeljali z ureditvijo odnosov pri gospodarjenju z denarjem in družbenim kapitalom, v skladu z delavčevo pravico dela z družbenimi sredstvi na podlagi določil v zakonu o razširjeni reprodukciji in minulem delu.

Pri tem se je treba odločno opreti, kot je dobesedno zapisano v Sklepnem delu dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, predvsem na lastne sile. Opreti se na lastne sile pa pomeni predvsem dvoje.

Družbeno to pomeni uveljavljanje delavcev v združenem delu, na temelju njihove pravice dela z družbenimi sredstvi pri upravljanju in gospodarjenju in urejevanju družbenih odnosov. S tega zornega kota je odločilnega pomena sposobnost delavcev iz neposredne proizvodnje in drugih neposrednih gospodarskih in družbenih dejavnosti in vseh njihovih družbeno političnih, poslovnih in strokovnih sil, ki jih imajo v svojem ožjem in širšem delovnem in družbenem okolju, da v polni meri uveljavijo delo in rezultate dela, kot edini temelj in merilo, samoupravno demokratičen sistem socialističnega samoupravljanja, ki deluje v rokah in v funkciji delavcev iz neposredne proizvodnje in iz drugih dejavnosti neposrednega dela in ustvarjanja pa kot edino legitimno obliko za uresni-

čevanje vseh pravic, obveznosti in odgovornosti pri celotnem gospodarjenju in pri urejevanju gospodarskih in poslovnih zadev in družbenih odnosov, ki so s tem povezani. To pa v tem trenutku terja predvsem smelo in odločno dograjevanje celotnega vrednostnega sistema, celotnega instrumentarija ekonomskih in družbenih osnov in meril ter samoupravne organizacije in samoupravnih norm, ravnanja in obnašanja.

Edino stvarno možno merilo za urejevanje odnosov v združenem delu in v družbi na podlagi sredstev v družbeni lastnini je prispevek pri delu, pri ustvarjanju in pridobivanju dohodka na domačem in tujem trgu ter pri oblikovanju sredstev družbene reprodukcije in pri razpolaganju, upravljanju in gospodarjenju z njimi.

Z zornega kota gospodarjenja pa to pomeni dve zadevi: sprožiti vse proizvodne dejavnike v vsakem delovnem okolju in ukreniti vse potrebno za polno produktivno in gospodarno aktiviranje neizkoriščenih ali nezadostno, oz. neustrezno izkoriščenih rezerv v njih.

Uresničevanje te naloge je skoraj praviloma neločljivo povezano z ustreznimi spremembami v delitvi dela in z nadaljnjo specializacijo v okviru lastne delovne organizacije in širše samoupravne integracije, kot je, na primer Iskra. Temeljno merilo za to je nadaljnja integriranost Iskre, ki prispeva k večji produktivnosti in ekonomičnosti dela v vsakem delu Iskre in k utrditvi temeljnih integrativnih vezi v njej, kot

je delovni potencial znanja, tehnično tehnološka osnova dela, proizvodni in razvojni program, gospodarjenje z družbenim kapitalom, operativni in strateški marketing itd.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije obravnava samoupravno organizacijo združenega dela, kot aktivnega, dinamičnega, tvornega proizvodnega dejavnika. S tega zornega kota postavlja pred organizacijo združenega dela oz. pred njene družbene in strokovne oblikovalce in nosilce naloge, da jo neprestano izpopolnjujejo in razvijajo ter usposablajo, da bo uspešno delovala, kot aktiven dejavnik produktivnega in donosnega dela in samoupravne integracije, ker more samo na ta način zagotavljati dejansko trden delovni in družbeni položaj delavca v združenem delu in njegovo materialno stabilnost.

V skladu s tem zahteva uspešno ureničevanje nalog gospodarske stabilizacije, da na področju samoupravne organizacije združenega dela ukrenemo predvsem dvoje. Eno je, da na vsej fronti ponovno oživimo in okrepimo kakovostne procese nadaljnje samoupravne preobrazbe celotne organizacije združenega dela in vseh oblik njegove integracije. Drugo je, da se z vsemi razpoložljivimi družbenimi in strokovnimi zmogljivostmi posvetimo dograjevanju in razvijanju celotnega dejavnega ustroja samoupravne organizacije, da bi na ta način celotno samoupravno organizacijo čim bolj usposobili za go-

spodarsko in poslovno čim bolj učinkovito delovanje.

Teoretična misel in družbeno gospodarska praksa socialističnega samoupravljanja sta se na področju družbene organizacije samoupravnega združenega dela znašli pred dvema temeljnima zahtevama, ki ju pred njiju postavlja sedanjí trenutek v razvoju družbenega dela na sploh in še posebej sedanjí trenutek v razvoju samoupravnega združenega dela pri nas in, ki ju je Dolgoročni program gospodarske stabilizacije povsem določno opredelil.

Prvo zahtevo postavlja dosežena raven v razvoju proizvodjalnih sredstev in celotne materialne podlage družbenega dela.

Gospodarstveniki ugotavljajo, da smo v našem združenem delu, po ravni opremljenosti živega dela s proizvodjalnimi sredstvi, dosegli razvojno raven, s katero smo, po sedanjih ekonomskih merilih, prestopili prag srednje razvitega gospodarstva.

Žal, seveda dobršen del proizvodjalnih sredstev, katerih obseg smo močno povečali v zadnjih letih, niti po merilih njihove proizvodjalne sposobnosti niti po merilih gospodarjenja, ne uporabljamo na ustrezen način, ne v ustrezni meri. Zaradi tega se nam prav v proizvodjalnih sredstvih kopičijo ogromne neizkoriščene notranje rezerve. Vrh tega nam tako gospodarjenje še povzroča dvojno škodo. Enkrat smo oškodovani, ker manj proizvedeno, kot nam objektivno omogočajo proizvodjalna sredstva, v katerih so opredmetene

ogromne količine našega minulega dela. Drugič smo oškodovani, ker so naši proizvodi predragi, saj so obremenjeni s preveliko količino vrednosti, ki v procesu proizvodnje prehaja s proizvodjalnih sredstev na proizvode, ker bi se sicer povsem izgubila.

V tem času pa smo napravili ne samo velik napredek v stopnji opremljenosti živega dela s proizvodjalnimi sredstvi, ampak smo napravili velik napredek tudi v uvajanju kakovostno nove tehnologije, ki jo prinaša razmah sodobne znanstvene, tehnične in tehnološke revolucije, ki s svojimi dosežki prodira v vse dejavnosti, veje itd. družbenega dela.

Nova proizvodjalna sredstva in nova tehnologija uvajajo v družbeno delo novo strukturo proizvodjalnih sil. Le-ta namreč v sebi združuje vse bistvene dejavnike proizvodne sile dela, ki so bili poprej ločeni. Zlasti to velja za znanstveno raziskovalno delo in za vse dejavnike ustvarjalnosti pri delu in pri gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije, v vseh njihovih pojavnih oblikah, od proizvodne, blagovne, denarne do uporabnih dosežkov ustvarjalnosti.

Ključni člen teh sprememb je avtomatizacija s kibernetскими stroji in spreminjanje dosežkov znanstveno raziskovalnega dela in ustvarjalnosti v neposredno bistveno sestavino proizvodne sile slehernega družbenega dela.

Novo proizvodne sile dela zahtevajo predvsem odpravo tradicionalne delitve dela in tayloristične organizacije

dela, ki temelji na dveh poglavitnih osnovah. Na mehanični razmejitvi dela na umsko in fizično delo, predvsem na upravljsko delo, na eni strani in golo izvršno proizvodno ali drugo potrebno delo, na drugi strani.

Novi stroji vse bolj prevzemajo nase rutinsko, fizično delo, zahtevajo pa vse več neposredne pobude, ustvarjalnosti, medsebojnega ustvarjalnega sodelovanja vseh in vsakega v procesih dela, proizvodnje, upravljanja in gospodarjenja.

Upravljanje je brez aktivnega ustvarjalnega sodelovanja vseh, ki sodelujejo v procesih družbenega dela, vse manj proizvodno poslovno in družbeno uspešno. Ozki okviri mezdnega dela, ki jih posredno in neposredno ohranjajo vplivi ostankov lastninskega in upravljskega monopola na strukturo združenega dela, njegove institucije in oblike komunikacij, kar vse se ohranja v starih okvirih družbene organizacije dela, so že močan zaviralni dejavnik pri nadaljnjem razmahu proizvodjalnih sil in pri gospodarsko učinkovitejši rabi, gospodarjenju in poslovanju z obstoječimi. Veliko potencialno bogastvo, ki je nagrmadeno v proizvodjalnih silah je mnogo premalo izkoriščeno. Upravljanje in gospodarjenje delavcev v združenem delu postaja v teh razmerah materialna nujnost, bistveni dejavnik sodobne proizvodne sile dela in ne utopične sanje revolucionarnih zanesenjakov. Tako namreč bi radi razložili te razvojne procese tisti, ki se nikakor ne morejo sprijazniti s spremem-

bami v strukturi združenega dela, ki jih s svojo neizprosno jekleno logiko terja sodoben razvoj proizvodjalnih sredstev. Slednji terja odpravo delitve dela na golo izvršno delo, na eni strani in upravljalški monopol, na drugi strani pa naj je le-ta vezan za lastninski monopol, ali za kakršno koli funkcijo v neposredni delitvi dela.

Drugo zahtevo na področju samoupravnih družbenih organizacij združenega dela postavljajo v tem družbenem trenutku družbeno ekonomske silnice, ki znotraj združenega dela pritiskajo v smeri dejavnega konstituiranja socialističnih samoupravnih družbeno lastninskih odnosov v celotnem združenem delu in družbi in v vseh odnosih v družbeni proizvodnji in reprodukciji na lastnih izvirnih družbeno gospodarskih in institucionalnih temeljih. Družbeno gospodarska praksa namreč vse bolj jasno in otipljivo kaže, da je to eden izmed pglavitnih pogojev, da bi mogli ti odnosi postati dejansko prevladujoči in družbeno in gospodarsko vsestransko učinkoviti.

Tako kot si vsaka družba za svoj lasten razvoj in obrambni mehanizem najde ustroj, ki ji služi za oblikovanje in izvajanje njenih ciljev in nalog, v svoji lastni organizaciji, tako si tudi socialistično samoupravljanje za oblikovanje in uresničevanje svojih strateških in neposrednih ciljev in nalog mora ustvarjati in izgrajevati svojo lastno organizacijo.

Organizacija dela kot celotnost ustroja družbeno ekonomske strukture

institucij in komunikacijskih mehanizmov raste iz družbenih odnosov, ki jo družbeno determinirajo. Zaradi tega ne more imeti nekih svojih lastnih osnov in ciljev, temveč samo osnove in cilje, ki izhajajo iz družbenih odnosov. Ona nastaja, se razvija in izpopolnjuje kot imenica družbenih odnosov. Njen ključni konstitutivni člen so lastninski odnosi, ki opredeljujejo družbeno ekonomsko strukturo, institucije in mehanizme komunikacij, na katerih temelji ustrezna družbena organizacija dela.

Temeljna in pglavitna naloga socialistične samoupravne revolucionarne preobrazbe družbenih odnosov je uveljavljanje delavčevega dela in delavca kot temelja in družbenega nosilca celotnih družbenih odnosov v družbeni proizvodnji in v družbi. Ta naloga ima dve razsežnosti: ena je ponovno združiti živo in opredmeteno minulo delo v sredstvih družbene reprodukcije pod upravljalško močjo delavcev v združenem delu. Druga je razviti tak način upravljanja, v katerem bodo delavci v združenem delu med seboj enakopravni, odgovorni drug drugemu za urejevanje vseh odnosov v združenem delu, v družbeni proizvodnji in reprodukciji ter v družbi in v katerih ne bo mogel nihče zase zahtevati pod enakimi pogoji več in večje pravice, kot jih prizna drugemu.

Tem zahtevam ustreza samoupravna organizacija združenega dela, ki v sebi druži uresničevanje strateških nalog socialistične samoupravne preobrazbe združenega dela in uvaja način komu-

nikacij med delavci in njihovimi institucijami v združenem delu in v družbi, ki ne samo odpira, ampak zagotavlja uresničevanje temeljnih ciljev socialistične preobrazbe v neposredni družbeni praksi. Prav zaradi tega samoupravljanje ne more zrasti in se razviti izven družbeno lastninskih odnosov. Samoupravljanje se poraja in deluje kot izraz družbeno lastninskih odnosov in kot izviren način njihovega uresničevanja. Zaradi tega tudi samoupravljanje ne more imeti nekih svojih lastnih ciljev izven temeljnih ciljev socializma.

Kar je naloga socialistične revolucionarne preobrazbe, da uveljavi delo in delavca v združenem delu kot temelj in družbenega nosilca celotnih družbenih odnosov, je samoupravna družbena organizacija združenega dela temelj, podlaga in družbeno merilo za celotno samoupravno družbeno organizacijo. Odtod tudi poseben pomen, ki ga ima snovanje, izgrajevanje in uspešno delovanje samoupravne organizacije združenega dela v družbeni proizvodnji za celotni razvoj odnosov v družbeni reprodukciji in v družbi. Odtod tudi posebna in močno izostrena družbena občutljivost za izgrajevanje samoupravne organizacije združenega dela, ki naj bi ne samo ustrezala družbenim odnosom, ampak naj bi delovala kot aktivni tvorni dejavnik njihovega lastnega razvoja in uspešnega delovanja. Vzrokov za tako izostreno družbeno občutljivost je vsekakor več.

Naloge samoupravne organizacije združenega dela so v sedanjih naših

družbeno gospodarskih razmerah zelo zahtevne in težke. V družbeni praksi si mora sama izboriti lastno uveljavitev. Najučinkovitejša pot k temu je, da se na vsakem svojem koraku pri uveljavljanju v družbeni praksi sproti potrjuje s svojimi družbenimi in gospodarskimi dosežki. Pri tem se je treba dodobra zavedati, da je njena naloga ne samo, da zagotavlja organsko rast proizvodnih sil, ampak da mora istočasno odpirati prostor za vse prednosti tehnološke revolucije in v sebi razreševati vsa zapletena nasprotja med delno še vedno polobratniško industrijsko proizvodnjo in proizvodnjo, ki jo najavlja in prinaša kibernetika.

V zadnjih nekaj letih je prišlo do določenega zastoja v razvoju socialističnih samoupravnih odnosov v naši družbeni praksi. V tem času je opešal tudi proces samoupravne preobrazbe organizacije združenega dela, ki se je silovito začel v času ob nastajanju in sprejetju zakona o združenem delu. V posameznih organizacijah je tako obstala samoupravna preobrazba šele pri svojih prvih začetkih, to je na površini. Ni segla v ustrezno preobrazbo same organizacije del, delovnih procesov, delovnih celot in posameznih funkcij. Ni se lotila notranjega preurejanja celotne organizacije dela na podlagi ustreznejše delitve dela in na podlagi združitve zahtevnih strokovnih del skupnega pomena, katerih opravljanje je razdrobljeno po posameznih enotah, ki za ta dela niso specializirane, v sodobno opremljene delovne enote, v katerih bi bili delavci de-

jansko usposobljeni, da strokovno uspešno in gospodarno opravljajo zaupana jim strokovna dela skupnega pomena. Ni sprožila nadaljnje proizvodno poslovne integracije združenega dela. Zato je bila taka organizacija dela neodporna na pritiske pragmatične gospodarske prakse. Le-ta je začela organizacijo združenega dela ponovno vse bolj prilagajati in jo vse bolj podrežati samovoljnemu ravnanju posameznikov, oz. skupin, ki so si uzurpirali prevladujoč vpliv na odločanje in volontarističnemu gospodarskemu ravnanju in obnašanju, ki se je vsiljevalo znotraj organizacij združenega dela, ali izven njih.

Materialno gospodarske in družbene gospodarske težave, ki imamo z njimi opraviti v sedanjem času nastajajo tudi zaradi tega, ker samoupravna organizacija dela premalo, ali pa neustrezno upošteva objektivna ekonomska merila družbene reprodukcije in tržne blagovne menjave, zlasti še tržne menjave na zahtevnem konvertibilnem trgu.

Zaostajanje v samoupravni organizaciji združenega dela s tega zornega kota se izraža na dva načina. Izraža se v pogosto okosteneli in statični organizaciji delovnih procesov v okviru neposredne proizvodnje in drugih storitvenih in spremljajočih dejavnosti v okviru temeljnih celic združenega dela. Izraža se v pogosto okostenelem, statičnem itd. razvrščanju del, ki jih opravljajo posamezni delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Vse to se dogaja v razmerah, ki terjajo praviloma

hitro nadomeščanje in povečevanje izrabljenih proizvodnih sredstev s tehnično tehnološko novimi, tudi hitro prilagajanje samoupravne organizacije združenega dela in delovnih procesov.

Smotrna in gospodarna uporaba novih proizvodnih sredstev, ki se v tehnično tehnološkem pogledu bistveno razlikujejo od dotedanjih, vedno terja tudi ustrezne spremembe v neposredni delitvi dela znotraj temeljnih organizacij in delovnih skupnosti in med njimi. Nova proizvodna sredstva praviloma terjajo večjo specializacijo dela in večje spremembe v strokovnem sestavu dela. To se pravi, terjajo novo razvrstitev del, ki jih opravljajo posamezni delavci v temeljnih celicah združenega dela in novo razvrstitev del in sredstev znotraj proizvodno poslovnih integracij združenega dela, zlasti v okviru delovnih in sestavljenih organizacij. To seveda terja tudi ustrezno razvrščanje proizvodnih sredstev in delavcev znotraj dotedanjih temeljnih organizacij in med njimi in novo organizacijo temeljnih organizacij na teh osnovah v okviru proizvodno poslovnih integracij združenega dela.

Razen tega se izraža v vrsti slabosti v proizvodno poslovni organiziranosti organizacij in skupnosti združenega dela in v družbeno gospodarskih odnosih med organizacijami in skupnostmi združenega dela, ki so v družbeni proizvodnji in reprodukciji objektivno med seboj materialno povezane in odvisne prek proizvodov svojega dela, prek sredstev družbene reprodukcije v proi-

zvodni, blagovni in denarni obliki, oz. v obliki dosežkov raziskovalnega dela in ustvarjalnosti, ki z njimi razpolagajo, ali pa jih objektivno povezujejo skupne potrebe in interesi v proizvodnji, poslovanju, oz. v razvoju in skupna odgovornost za urejevanje določenih skupnih zadev v družbeni reprodukciji in družbi.

Med dejavniki, ki zavirajo uveljavljanje samoupravne organizacije združenega dela, kot aktivnega, dinamičnega proizvodnega dejavnika, je vsekakor gospodarska praksa, ki otežuje, ali celo preprečuje usposabljanje delovnih organizacij in širših proizvodno poslovnih integracij združenega dela, da se dejansko razvijejo v samostojne proizvodno-poslovne in družbenopravne subjekte tržnega poslovanja in gospodarjenja.

To je namreč prvi pogoj, da bi v njih združeni delavci v polnem pomenu besede nosili polno družbeno in gospodarsko odgovornost za delo in gospodarjenje v njih, za njihovo poslovanje na domačem in zunanjem trgu in za urejevanje zadev v družbeni reprodukciji in v družbi, skupaj z drugimi proizvodno poslovnimi in družbeno pravnimi subjekti združenega dela, v skladu s svojimi pravicami in obveznostmi ter na način, kot ga določijo delavci v združenem delu, oz. družbeno političnih skupnostih.

Sleherno bistveno okrnjevanje proizvodno-poslovne sposobnosti in samostojnosti organizacij in skupnosti združenega dela neizogibno slabi tudi odgo-

vornost delavcev v njih za delo in gospodarjenje znotraj organizacij, za njihovo poslovanje na trgu in v odnosih neposredne menjave z drugimi organizacijami in za prevzete obveznosti v družbeni reprodukciji in družbi. S tem pa močno krni in slabi njihov ekonomski interes za ustvarjalno izgrajevanje ustreznih organizacij dela v posameznih delovnih celotah, v delovnih organizacijah in širših proizvodno poslovnih integracijah, ustreznih organizacij delovnih proizvodnih in gospodarsko-poslovnih procesov v vsaki posamezni delovni organizaciji in v integraciji v celoti.

Zaostajanje v samoupravni organizaciji združenega dela pa se kaže predvsem pri organiziranju temeljnih organizacij združenega dela, pri organiziranju delovnih organizacij in pri organiziranju širših samoupravnih integracij združenega dela.

Prvi ključni institucionalni dejavnik samoupravne organizacije je temeljna organizacija združenega dela, ki je temeljna institucionalna oblika celotne samoupravne organizacije dela. Po svojem delovno funkcionalnem ustroju je ta prva, temeljna celica združenega dela delovna celota v določeni proizvodni ali drugi družbeni dejavnosti. V njej delavci skladno z doseženo stopnjo razvitosti proizvodjalnih sredstev, ki z njimi delajo, na podlagi neposredne medsebojne delitve dela, izdelujejo uporabne vrednosti, ki so rezultat njihovega skupnega dela in imajo svojo prometno vrednost.

Po svoji družbeno gospodarski sestavi pa je temeljna organizacija temeljna celica združenega dela. V njej delavci združijo svoje osebno delo na sredstvih družbene reprodukcije v družbeni lasti v združeno delo in se v njej konstituirajo za družbenega nosilca združenega dela v vseh odnosih v združenem delu, v družbeni proizvodnji in reprodukciji ter v družbi.

Delavec se torej vključi v združeno delo s tem, da se s svojim delom vključi v delo v temeljni organizaciji. Skupaj z drugimi delavci, ki združujejo svoje delo v njej, tvori temeljno samoupravno skupnost združenega dela. V skladu z delavčevo pravico dela z družbenimi sredstvi je v socialističnih samoupravnih družbeno lastninskih odnosih temeljna organizacija opredeljena kot edina institucionalna oblika združenega dela, ki pridobiva dohodek, ne glede na to, v katerih oblikah samoupravnega združevanja dela in sredstev so bili, na domačem, ali tujem trgu, vrednostno realizirani rezultati dela delavcev v temeljni organizaciji, oz. njihovega prispevka pri gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije.

Prav tako je temeljna organizacija opredeljena kot edina institucionalna oblika združenega dela, v kateri delavci razporejajo pridobljeni dohodek po namenih porabe in po družbenih nosilcih porabe. To zagotavlja delavcem v temeljni organizaciji da razpolagajo z neokrnjenim dohodkom, ki ga pridobi njihova temeljna organizacija in jim zagotavlja, da pri razpolaganju in go-

spodarjenju z njim v vseh njegovih tokih in pojavnih oblikah v proizvodnji in družbeni reprodukciji in v vseh odnosih v združenem delu in v družbi odločajo z vidika svojih neposrednih in skupnih potreb in interesov in odgovornosti, ki jih v zvezi s tem imajo sami do sebe, do drugih delavcev in do celotne družbe.

V naši družbeni praksi temeljne organizacije še niso povsod tako organizirane. V nekaterih primerih so se vse doslej ohranile pod vidikom temeljne organizacije delovne organizacije, ki so bile neposredno po uveljavitvi zakona o združenem delu, ali kasneje razglašene za temeljne organizacije, vendar pa kasneje niso ustrezno preobrazile svojega delovnega sestava in se niso proizvodno in poslovno funkcionalno zares integrirale v delovno organizacijo, ki so bile vanjo združene.

V nekaterih primerih pa so začeli postopno razširjati delovni sestav temeljnih organizacij, ki so bile enovite delovne celote z deli, ki ne sodijo v njihovo dejavnost in z deli, ki neposredno ne sodelujejo v procesu izdelave proizvodov, oz. storitev, ki jih delavci proizvajajo v enovitem delovnem procesu na podlagi neposredne delitve dela. To je, s poslovnimi, upravnimi, administrativnimi, itd. deli, ki naj bi jih delavci organizirali skupaj za vse temeljne organizacije v delovni organizaciji.

Taka neustrezna delovna sestava temeljne organizacije spreminja slednjo iz enovite delovne celote združenega dela, v raznorodno celoto združenega

dela, ki v sebi, vključuje različne dejavnosti in delovna ter poslovna opravila, ki naj bi njihovo opravljanje organizirali delavci v ustreznih delovnih celotah v delovni organizaciji.

Temeljna organizacija, ki ima za svojo proizvodno, oz. delovno podlago združeno delo, ki po svoji dejavnosti ni enovito in ki ne tvori delovne celote za izdelavo določenih proizvodov, ali storitev na določeni stopnji delitve dela, objektivno ne more nuditi trdne materialne in družbeno gospodarske opore za to, da bi temeljna organizacija in delavec, ki v njej združuje svoje delo, mogla uspešno opravljati svojo vlogo in naloge, ki jih imata v celotnem socialističnem samoupravnem združenem delu in v vseh odnosih v družbeni reprodukciji in družbi.

Ustrezne opore ne more nuditi predvsem zaradi tega, ker so samo v delovni enoti, ki je po dejavnosti enovita in tvori delovno celoto, delavci dejansko med seboj neposredno delovno in gospodarsko povezani in se njihovi neposredni interesi prepletajo z njihovimi skupnimi interesi v samem procesu izdelave izdelkov, ali opravljanja storitev skupnega dela. Samo na tej podlagi se seveda oblikuje tudi trden temelj za določanje in uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti vseh in vsakega v skupnem delu na podlagi njegovega in skupnega dela in na podlagi prispevka vsakogar k rezultatom skupnega dela.

To je tudi temeljna podlaga za samoupravno delovno, proizvodno, poslovno in interesno povezovanje last-

nega združenega dela v najrazličnejše oblike samoupravnega povezovanja in združevanja dela in sredstev in za vključevanje v tržno blagovno menjavo, v svobodno menjavo dela in v najrazličnejše oblike neposredne blagovne menjave na podlagi družbeno gospodarskih osnov združevanja dela in sredstev za skupno pridobivanje dohodka.

Je tudi temeljni in nenadomestljivi pogoj za to, da bi mogla temeljna organizacija in delavec, ki se v njej konstituira za družbenega nosilca združenega dela, uspešno opravljati svojo vlogo in naloge, ki jo imata v socialističnem samoupravnem združenem delu. Čim temeljna organizacija ni po dejavnosti enovita in po delovnem sestavu delovna celota, se v njej ne more razviti enotnost interesov, ki se razvije v delovno celoviti enoti. Vrh tega pa se vanjo začne vnašati vse več upravnega, administrativnega in celo poslovno strokovnega dela.

V naših sedanjih razmerah si začnajo nosilci tega dela prilaščati vse večji in prevladujoč vpliv na upravljalško in gospodarsko usmeritev temeljne organizacije. To pa je dvakrat škodljivo. Enkrat je škodljivo zaradi tega, ker začno nosilci omenjenih del vse bolj podrejati izvirne interese proizvodnih in drugih storitvenih delavcev interesu ošamosvojenega upravljalškega monopola. Drugič je škodljivo, ker je strokovno delo v ožjih delih združenega dela močno izpostavljeno pritiskom skupinsko-lastninskega interesa, stro-

kovnega konzervativizma in proizvodne in gospodarske autarkičnosti.

Tako obstaja stvarna nevarnost, da se upravljalški monopol upravnega in tehnno-ekonomskega sestava, ki naj bi ga delavci onemogočili in odpravili v krilu vseh oblik samoupravne integracije združenega dela, prav zaradi neustrezne organizacije temeljnih organizacij, začeli seliti v temeljne organizacije in v njih ohrōmi, ali celo razbija proces samoupravne preobrazbe.

Zaradi tega je v tem razvojnem obdobju odločilnega pomena nadaljnja samoupravna preobrazba organizacije temeljnih organizacij. Njena naloga je, da s stalnim izpopolnjevanjem notranje samoupravne organiziranosti delovnih organizacij in samoupravnega združenega dela in sredstev v širše integracije združenega dela zagotavlja, da bo združeno delo v njih organizirano v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, ki bodo po dejavnosti enovite, po delovnem sestavu pa tvorile le tisto celoto del, ki so potrebna za izdelavo določenih proizvodov, ali izdelkov, oz. za opravljanje določenih storitev skupnega pomena, na doseženi ravni opremljenosti živega dela s sredstvi v določeni dejavnosti.

To je v tem družbenem trenutku tem pomembnejše, ker iz družbenih pojmovanj in družbene gospodarske prakse še niso povsem izginili pogledi in ravnanja, ki maličijo pojmovanje samoupravljanja in njegovo družbeno-gospodarsko prakso.

Samoupravljanje more postati in se uveljaviti v družbeno gospodarski praksi kot družbeni sistem odnosov samo pod pogojem, da je temeljna organizacija delovno tako ekipirana in samoupravljanje v njej tako družbeno ekonomsko opredeljeno, da je ta temeljna celica združenega dela po objektivnem položaju delavcev v njej, poglavitni dejavnik samoupravne integracije združenega dela in, da delavci iz te temeljne celice upravljajo in gospodarijo na vseh ravneh integracije združenega dela in v družbi, na katerih je po narodi stvari potrebno sprejemati odločitve in na vseh vozliščih v tokovih v družbeni proizvodnji in reprodukciji. Tudi to je »sine qua non« socialističnega samoupravljanja.

Drugi ključni institucionalni dejavnik samoupravne organizacije je delovna organizacija. Po svojem delovnem, oz. proizvodno poslovnem ustroju je delovna organizacija integracija delovnih, proizvodnih in poslovnih zmogljivosti združenega dela, ki so na doseženi ravni razvitosti delovnih, oz. proizvodnih sredstev in delitve dela, potrebne z dveh vidikov.

Prvi, za proizvodnjo določenih uporabnih vrednosti, oz. za opravljanje potrebnega dela na področju posameznih družbenih dejavnosti v družbeni reprodukciji in družbi in za opravljanje skupnih strokovnih, pomožnih in poslovnih del.

Drugi, za smotrno in gospodarno odvijanje delovnih, oz. proizvodnih

tokov, za produktivno in gospodarno ravnanje in gospodarjenje s sredstvi družbene reprodukcije v vseh njihovih proizvodnih oblikah in za uspešno urejevanje odnosov v okviru delovnega, proizvodnega in poslovnega sodelovanja z drugimi organizacijami združenega dela in za uspešno poslovanje na domačem in tujih trgih.

Delovna organizacija je torej delovna oz. proizvodno-poslovna integracija združenega dela. Sestavljajo jo delovne, proizvodne, in poslovne zmogljivosti, ki so na določeni stopnji delitve dela v proizvodnji določenih proizvodov, ali storitev potrebne za njihovo izdelavo in vrednostno realizacijo na domačem, alizunanjem trgu, po objektivnih tržno-blagovnih merilih družbeno potrebnega dela.

Po svoji družbeno gospodarski sestavi je delovna organizacija oblika samoupravnega združevanja sredstev in dela delavcev, ki so med seboj objektivno povezani z delovnim, oz. proizvodno-poslovnim procesom in z drugimi skupnimi interesi pri izdelavi, oz. proizvodnji rezultatov skupnega dela in pri njihovi vrednostni realizaciji v denarno blagovni menjavi na trgu, ali v neposrednih medsebojnih odnosih v delovnem, oz. proizvodno-poslovnem procesu. Bodisi, da so v delovnem, oz. proizvodno-poslovnem procesu med seboj neposredno povezani. Bodisi, da so povezani tako, da so organizirani v temeljne organizacije, ki tvorijo organske delovne, oz. proizvodne dele proizvodno-poslovnega procesa, ki so

pogoj za to, da je delovna organizacija delovno usposobljena, da proizvaja proizvode, ali opravlja storitve, ki so predmet njenega poslovanja in, da jih vrednostno realizira.

V razmerah, ki jih opredeljuje dosežena raven razvitosti dela, ki se oblikuje na doseženi ravni razvitosti proizvodjalnih sredstev v družbenem delu in v razmerah tržne blagovne menjave, ki terja ustrezno proizvodno-poslovno organiziranje blagovnih proizvajalcev, je združevanje temeljnih celic združenega dela v delovne organizacije objektivna proizvodna in gospodarska nujnost.

Združevanje temeljnih organizacij v delovne organizacije je objektivno nujno, ker so temeljne delovne celice, ki so organizirane v temeljne organizacije objektivno organski deli proizvodno-poslovnih celot. Samo v okviru teh celot je v sedanjih razmerah možno načrtno organizirati proizvodnjo v vseh fazah izdelave proizvodov skupnega dela po tržnih merilih družbeno potrebnega dela in organizirati delo za opravljanje vseh strokovnih in pomožnih del, ki so za normalno potekanje proizvodnje, gospodarjenja in poslovanja nujne.

Vsega tega potrebnega dela preprosto ni možno organizirati pri vsaki delovni celici. Tega enostavno ne prene-sejo ne merila storilnosti dela, ne gospodarnosti, po katerih se ravna količina družbeno potrebnega dela, ki jo, pod pritiskom objektivnih ekonomskih zakonitosti prizna trg, določenim proi-

zvodom v določenem času v blagovni menjavi.

Na podlagi vseh teh spoznanj je, po zasnovi in obdelavi samoupravne organizacije združenega dela, delovna organizacija tista oblika samoupravne integracije združenega dela, v okviru katere organizirajo delavci vse tiste delovne, proizvodne in poslovne dejavnosti, ki so potrebne za proizvodnjo, oz. izdelavo uporabnih vrednosti v posameznih proizvodnih, oz. družbenih dejavnostih na doseženi ravni delitve dela in za njihovo vrednostno realizacijo na domačem, ali zunanjem trgu, ali v odnosih neposredne menjave dela med organizacijami združenega dela.

V sedanjih družbeno gospodarskih razmerah je taka integracija temeljnih celic združenega dela, ki so med seboj povezane z delovnim procesom pri izdelavi proizvodov skupnega dela, temeljni pogoj za uspešno organiziranje blagovne proizvodnje po tržnih ekonomskih merilih potrebnega dela. Zaradi tega je v sistemu socialističnega samoupravnega združenega dela tudi normativno določeno, prvič, da je organiziranje združenega dela v delovne organizacije obvezno, drugič, da ni možno organizirati nobene delovne enote v temeljno organizacijo izven delovne organizacije, tretjič, da se nobena delovna celota, ki je organizirana kot temeljna organizacija, ne more samovoljno izločiti iz delovne organizacije, če bi to otežilo, ali onemogočilo delo v drugih temeljnih organizacijah v sestavi iste delovne organizacije, oz. v

delovni organizaciji kot celoti. To bi se primerilo, če bi izločitev temeljne organizacije iz delovne organizacije prekinila, ali motila med seboj povezani delovni, proizvodni, ali poslovni proces in če bi vplivala na bistveno zmanjšanje učinkovitosti uporabe družbenih sredstev ter na bistveno zmanjšanje možnosti za pridobivanje dohodka v okviru delovne organizacije. Temeljna organizacija, ki naj bi se izločila pa ne bi mogla doseči večje produktivnosti dela, s katero bi nadomestila to zmanjšanje.

Tretji ključni institucionalni dejavnik samoupravne organizacije združenega dela je širša, razvitejša samoupravna integracija združenega dela. Naše združeno delo je doseglo raven tehnično-tehnološke razvitosti proizvodnih sredstev, na kateri je postala nadaljnja integracija združenega dela ekonomska in družbena nujnost. V številnih dejavnostih je postala nadaljnja proizvodno—poslovna integracija združenega dela že celo edina možna pot, ki vodi do ustvarjanja pogojev za pomembnejše povečevanje družbene produktivnosti dela in je pogoj za razvoj človekovega znanja in delovnih spretnosti.

Ekonomsko bistvo vsake, torej tudi samoupravne integracije je, kako proizvajamo določene proizvode. Se pravi, na kateri ravni družbene produktivnosti dela, oz. s kakšno dinamiko njene rasti. Zaradi tega je temeljno ekonomsko vodilo, ki ga je treba zasledovati pri samoupravni integraciji združenega

dela: proizvesti večjo količino proizvodov na podlagi večje produktivnosti dela in nižjih proizvodnih in poslovnih stroškov po enoti proizvoda.

To ekonomsko vodilo samo po sebi pove, da ekonomskih ciljev samoupravne integracije ni možno doseči, če bi združevanje dela in sredstev omejili samo na mehanično združitev posameznih delov združenega dela. S preprosto združitvijo obstoječega živega dela delavcev in obstoječih proizvodnih zmogljivosti na doseženi ravni njihove razvitosti, ni možno izboljšati materialne podlage integriranih delov združenega dela, ki bi omogočala pomembnejše povečanje produktivnosti dela in poslovne uspešnosti.

Ekonomske cilje integracije je možno doseči le, če je samoupravna integracija obstoječih delovnih in proizvodnih zmogljivosti združenega dela, ki se integrirajo, povezana z združevanjem presežnega dela za skupne naložbe, oz. za naložbe za skupno dogovorjene namene, s tem da s takimi naložbami zagotovimo ne samo količinsko razširitev materialne podlage dela, ampak tudi njen kakovostni tehnično-tehnološki napredek.

Tak razvoj materialne podlage integriranih delov združenega dela pa je seveda možno izpeljati samo z novo, bolj razčlenjeno in specializirano medsebojno delitvijo dela in z uporabo združenih sredstev za izpeljavo potrebnih rekonstrukcij in prilagoditve obstoječih proizvodnih zmogljivosti novi delitvi dela in z modernizacijo ob-

stoječih in izgradnjo potrebnih dopolnjujočih in skupnih zmogljivosti. Izpeljava teh nalog, ki je pogoj za kakovostni napredek v materialni podlagi integriranih delov združenega dela, za njihovo delovno, ekonomsko in družbeno integracijo, neizogibno terja tudi širše angažiranje znanstveno raziskovalnega, razvojnega in strokovnega dela pri snovanju in izpeljavi kakovostnih dejavnikov integracije ter razširitev in okrepitev teh delovnih zmogljivosti v skupnih dejavnostih integriranih organizacij.

V naših sedanjih razmerah je objektivno možno bistveno povečati proizvodne zmogljivosti organizacij združenega dela, njihovo proizvodno silo dela, produktivnost dela in gospodarsko učinkovitost pri gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije in povečevati družbeni proizvod združenega dela pod dvema pogojevma. Eden je, da v skladu z objektivnimi silnicami v razvoju družbene proizvodnje zagotovimo pospešeno nadaljnjo samoupravno integracijo organizacij združenega dela, ki so v tekoči in razširjeni reprodukciji med seboj objektivno povezane in odvisne. Drugič, da zagotovimo čim bolj usklajen proces samoupravne integracije. Gre za skladnost med takoimenovanim proizvodno—funkcionalnim povezovanjem in združevanjem organizacij, ki so v reprodukciji med seboj vertikalno povezane in odvisne, ali pa sodelujejo na podlagi delitve dela pri proizvodnji proizvodov skupnega dela, na eni

strani in med takoimenovanim družbeno-gospodarskim združevanjem za uresničevanje skupnih nalog, potreb in interesov v reprodukciji na družbeno-ekonomskih osnovah samoupravnega združevanja dela in sredstev za pridobivanje dohodka iz skupnega dohodka, na drugi strani.

Organizacije združenega dela pa morejo uspešno zasledovati in uresničevati proizvodne, gospodarske in družbene cilje samoupravne integracije le pod pogojem, da proizvodno funkcionalno združevanje trdno naslonijo in povežejo z ustreznim družbeno gospodarskim združevanjem na družbeno lastninskih osnovah združevanja dela in sredstev in skupnega ustvarjanja dohodka. Prav ta družbeno gospodarska sestavina integracije je prvi in odločujoči pogoj za to, da se bolj pospešeno združujejo prav tiste organizacije, ki jih njihova vertikalna in horizontalna povezanost in odvisnost v družbeni reprodukciji objektivno sili k proizvodno—funkcionalnemu združevanju. Samo po tej poti morejo namreč zagotoviti skladnejši razvoj vsaka svojih in skupnih proizvodnih zmogljivosti in bistveno povečati njihovo proizvodno silo dela. Na tej podlagi pa omogočijo bistveno povečanje lastne in skupne družbene produktivnosti dela in učinkovitosti pri gospodarjenju s sredstvi družbene reprodukcije, bistveno povečanje gospodarskih rezultatov lastnega in skupnega združenega dela in zagotove gospodarsko in družbeno trdnejši položaj delav-

cev v vsaki združeni organizaciji in v celotnem združenem delu.

To so temeljna družbeno gospodarska oporišča, ki nam je na njih izpeljati in uresničevati nadaljnjo samoupravno preobrazbo organizacije združenega dela. Pri tem se moramo opirati predvsem na dosežke, ki so bili doseženi pri dosednji samoupravni preobrazbi organizacije združenega dela. Ne gre namreč prezreti dejstva, da si pod pritiskom materialnih in družbenih dejavnikov znotraj združenega dela in ustreznih spoznanj, ki bogate družbeno-gospodarsko misel in prakso pri nas, vendar prebijajo pot v družbeno spoznanje in prakso novi zametki samoupravne organizacije združenega dela. Glede na objektivne potrebe družbene prakse poteka ta proces za sedaj, žal veliko prepočasi in napor, ki se v to delo vlagajo so med seboj veliko premalo povezani, da bi lahko dali dosežke, ki bi nudili oporo za širšo rabo v združenem delu.

Iz nalog, ki jih naš sedanji družbeno-gospodarski trenutek postavlja pred družbeno misel in prakso na področju družbene organizacije samoupravnega združenega dela, jasno izhaja, da je pred zelo težko in zahtevno nalogo. Toda hkrati je to delo velik izziv ustvarjalnosti vseh delavcev v združenem delu, posebej še tistih, ki jim je raziskovalno, ali aplikativno delo na področju organizacije samoupravnega združenega dela poklicna delovna usmeritev v združenem delu.

To delo bomo uspešno opravili, če ga bomo zasnovali in izpeljali kot skupno delo vseh delavcev v združenem delu. Samo na ta način bomo sprostili njihovo ustvarjalno pobudo in jih spodbudili, da bodo aktivno sodelovali pri oblikovanju in izpeljavi samoupravno dogovorjene organizacije dela.

To delo bomo dobro opravili, če ne bomo zastali pred prvo oviro, ki bomo nanjo zadeli in se umaknili ter se zakopali v pisarne, za kupe papirja z lepo narisanimi shemami in lepo, samoupravno napisanimi samoupravnimi sporazumi. Na veliko ovir bomo še zaželevali. In ne samo to. Tudi na nasprotovanja in težave vseh vrst. Niti za trenutek ne bi smeli pozabiti, da je samoupravna preobrazba organizacije združenega dela, poleg preobrazbe družbeno ekonomskih osnov odnosov, najmočnejše sredstvo pri izrinjevanju vseh oblik lastninskega in upravljalškega monopola iz združenega dela.

Na teh spoznanjih naj bi se torej, v skladu z dejanskimi razmerami v svojem delovnem okolju in v lastni samoupravni organizaciji in integraciji združenega dela, z vsemi razpoložljivimi družbenimi in strokovnimi zmogljivostmi posvetili dograjevanju in razvijanju celotnega dejanskega ustroja samoupravne organizacije, ki bi jo na ta način čim bolj usposobili za uspešno delovanje v funkciji gospodarsko in poslovno čim bolj uspešnega samoupravnega gospodarjenja in uresničevanja nalog gospodarske stabilizacije. Pri tem gre v tem trenutku zlasti za

okrepljeno usposobitev samoupravne organizacije zlasti v treh njenih bistvenih funkcijah, oz. razsežnostih.

Prvič, z vidika dograjevanja samoupravne organizacije delovnih organizacij. V tem procesu je nujno treba premagati tudi slabosti, kot so razna zastranjevanja v izpeljavah samoupravne organizacije, nadalje, zastoji v njenem razvoju, zlasti še v procesih poglobljanja in krepitve integrativnih vezi in pri držanju koraka v lastni samoupravni organizaciji delovnih celot, produkcijsko poslovnih sklopov, strokovno tehničnih, gospodarsko-poslovnih funkcij, itd. z zahtevami tehnično-tehnološkega razvoja, proizvodnih dejavnikov in z zahtevami tržnih ekonomsko poslovnih meril, ki jih mora, ne glede na družbeno lastninski značaj odnosov, upoštevati v lastni organizaciji dela in poslovanja gospodarjenje, če hoče biti gospodarsko-poslovno in družbeno uspešno.

To je še posebej pomembno v dejavnostih, ki jih opravlja Iskra. V njih je tehnično-tehnološki napredek v najvitalnejših proizvodjalnih dejavnikih, kot so znanje in ustvarjalnost, tehnologija itd. postal dobesedno glavni revolucionirajoči dejavnik celotnega gospodarjenja in poslovanja in s tem seveda v prvi vrsti tudi samoupravne organizacije in samoupravne integracije.

Dinamika tehnično tehnološkega razvoja, ki znižuje moralno mejo ekonomske amortizacije na vsega nekaj let, terja tako samoupravno organiza-

cijo dela, ki bo kos tej zelo zahtevni nalogi in, ki se bo sposobna dinamično prilagoditi dinamičnim spremembam v tehnično tehnološki podlagi dela, ki seveda bistveno vplivajo na delitev dela in na konstituiranje delovnih celot, na oblikovanje proizvodno poslovnih sklopov, na organiziranje posameznih proizvodno tehničnih, poslovnih itd. funkcij.

Pri dograjevanju samoupravne organizacije delovnih organizacij gre v bistvu za dvojno nalogo, ali za delo dveh razsežnosti.

Ena teh razsežnosti je dograjevanje organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela. V ta namen kaže v Iskri obdelati in razviti skupna objektivna organizacijska in ekonomska merila za presojo delovnih celot, ki v posameznih dejavnostih v Iskri izpolnjujejo predpisane pogoje za organiziranje v temeljne organizacije.

Gre za skupno obdelavo objektivnih organizacijskih, ekonomskih in družbenih meril, ki v svoji konsistentni celovitosti zagotavljajo delovno identiteto temeljne organizacije, kot temeljne celice združenega dela, v kateri se delavec konstituira v združenega delavca in na tej podlagi v družbenega nosilca celotnega upravljanja in gospodarjenja v združenem delu in v družbi.

S tako skupno obdelavo pogojev, ki so družbeno določeni, naj bi pomagali pri izpeljavi izvirne zamisli o temeljni organizaciji, kot delovni celoti, v kateri se delavec konstituira skupaj z drugimi

delavci na družbenih sredstvih v združenega delavca in postane kot tak družbeni nosilec samoupravljanja in gospodarjenja v svoji temeljni in delovni organizaciji in v vseh odnosih v družbeni proizvodnji in reprodukciji.

S tem naj bi tudi prispevali k oblikovanju in utrjevanju dinamičnega odnosa delavcev do organizacije temeljnih organizacij. To je, da izvedejo spremembe v organizaciji temeljnih organizacij v delovni organizaciji, čim se zaradi sprememb v tehnično-tehnološki podlagi dela, proizvodni usmeritvi itd. spremene pogoji, ob katerih so jih organizirali in, da jih organizirajo v skladu z novimi pogoji.

S tem pa naj bi tudi prispevali k premagovanju nekaterih otroških bolezni, ki spremljajo razvoj temeljnih organizacij. Med njimi je vsekakor najbolj škodljiva ta, da hočejo biti temeljne organizacije funkcionalno ekipirane kot delovne organizacije, da se gospodarsko skušajo zapirati za svoje plove in za plove svojega ožjega družbenega okolja. Zelo škodljivo pa je tudi, da so isti pogoji za konstituiranje delovne celote v temeljno organizacijo, ki so družbeno predpisani, v okviru Iskre v istih dejavnostih različno uporabno obdelani in uporabljeni, kar seveda bolj škoduje kot koristi in trdnosti delavčevega samoupravnega položaja v takih temeljnih organizacijah in izpeljavi gospodarsko in poslovno smotrne delitve dela, ki utrjuje tudi integrativne vezi.

Drugič, z vidika organizacije skupnih poslovnih, gospodarskih itd. funkcij in ustreznih skupnih dejavnosti, ki so nujne za uspešno poslovno konstituiranje in delovno ekipiranje delovne organizacije v funkciji samoupravne integracije združenega dela in v funkciji samostojne samoupravne ekonomske in pravne osebe tržnega poslovanja in gospodarjenja. Temeljna naloga v tem trenutku je storiti nadaljnje korake naprej v okrepitvi integrativnih vezi znotraj delovnih organizacij.

To je naloga dveh razsežnosti. Ena njenih razsežnosti je premagovanje nekaterih neracionalnosti v organizaciji dela, predvsem pa v organizaciji nekaterih poslovnih, gospodarskih itd. funkcij in delovnih zmogljivosti, ki so potrebne za njihovo opravljanje.

Njena druga razsežnost pa je graditev samoupravljanja delovne organizacije in samoupravnega odločanja o poslovanju, zadevah in sredstvih pri opravljanju njenih funkcij in graditev skupnih strokovnih jeder tvornega ustvarjalnega dela v funkciji celotnega združenega dela v delovni organizaciji.

Pri tem gre za dva povsem praktična vidika tega graditeljskega dela. Eden je razvoj samih strokovnih in poslovnih delavcev. Drugi je razvoj ustvarjalnega strokovnega dela in njegovo vključevanje z rezultati svojega dela v priprave, sprejemanje in izvrševanje samoupravnih odločitev.

Vloga tvornega, ustvarjalnega dela, oz. znanja kot enostavno pravimo, v

funkciji proizvodnega dejavnika je v silovitem vzponu. Na doseženi ravni tehnične in tehnološke razvitosti sodobnega gospodarstva in zelo zaostrenih ekonomskih meril, ki jih oblikuje predvsem konvertibilni trg, nista ne golo poslovno rutinerstvo, ne volontaristično gospodarjenje več kos nalogam sodobnega gospodarjenja in poslovanja.

Tretjič, z vidika nadaljnega utrjevanja Iskre kot sestavljene organizacije. Pri tem je treba izhajati od temeljnega spoznanja, da more Iskra dohajati korak s tehničnim in tehnološkim razvojem v svetu samo, če je v tem pogledu njena celotna notranja proizvodna, razvojna, gospodarska, poslovna strategija usklajena in, da so vsi deli Iskre ustrezno vključeni v uresničevanje te strategije in, da tako ravnanje zagotavljajo s skupno dogovorjenimi proizvodnimi in razvojnimi programi, da svoje gospodarsko in poslovno ravnanje uravnavajo po skupno dogovorjenih merilih in, da stalno krepe tiste skupne delovne in gospodarske zmogljivosti, ki so odločilnega pomena za uspešno uresničevanje strateških nalog na gospodarsko in poslovno najučinkovitejši način.

Teh nalog se loteva delo pri dograjevanju samoupravne organizacije Iskre in njene samoupravne integracije, da bi postala samoupravna organizacija v njej še učinkovitejši dejavnik pri zagotavljanju gospodarske in poslovne učinkovitosti celotne Iskre in vsakega

njenega dela in s tem aktiven, angažiran dejavnik v skupnih naporih za uspešnejše uresničevanje nalog gospodarske stabilizacije, ki edino vodi k utrjevanju gospodarskih osnov delovne, samoupravne in materialno socialne stabilnosti delavcev v Iskri.

Osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke na podlagi minulega dela pa se loteva gospodarjenja in urejevanja odnosov pri gospodarjenju z družbenim kapitalom.

Sporazum dejansko odpira neposreden proces nadaljnje samoupravne preobrazbe enega izmed ključnih vzlišč celotnega gospodarjenja, to je gospodarjenja z družbenim kapitalom. Ta preobrazba je kajpak odločilnega pomena za celoten razvoj samoupravnih odnosov in za celotno gospodarjenje. Zaradi tega kaže ob tem vsaj naznačiti celotno tematiko gospodarjenja z družbenim kapitalom in urejevanja družbenih odnosov, ki se s tem odpira.

To je nujno treba napraviti zaradi tega, ker terja samoupravna preobrazba gospodarjenja z družbenim kapitalom in urejevanja družbenih odnosov, korenite spremembe v načinu in v odnosih gospodarjenja z družbenim kapitalom in korenite spremembe v ravnanju in gospodarjenju z njim.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije ugotavlja, da je razmestitev družbenega kapitala zelo neugodna za proizvodni in druge dele združenega dela v gospodarstvu.

Pretežni del družbenega kapitala ni v strukturi sredstev, ki z njimi razpolagajo in upravljajo delavci v neposredni proizvodnji in v drugih neposrednih gospodarskih dejavnostih.

Znatni del družbenega kapitala se formira s primarno in sekundarno emisijo denarja.

Namenska struktura družbenega kapitala, ki z njim razpolagajo organizacije združenega dela v gospodarstvu je zelo neugodna. Pretežna večina sredstev je v naložbah. Pretežen del organizacij združenega dela posluje v dobrem delu, ali v glavnem z obratnimi sredstvi iz kratkoročnih kreditov.

To ima za organizacije združenega dela v gospodarstvu dvojne škodljive posledice.

Prva, bistveno je zožen manevrski prostor organizacij združenega dela za upravljanje in gospodarjenje s sredstvi.

Druga, silno rastejo stroški kapitala v proizvodnji. Ta sredstva se povečini prelivajo prek bank v ohranjevanje zatečene gospodarske strukture in porabe, neodvisno od objektivnih ekonomskih tržnih meril in družbeno-ekonomskih meril dohodkovnih odnosov in dejansko ustvarjene nove vrednosti.

Tak razpored družbenega kapitala je v nasprotju s temeljnimi opredelitvami družbenega položaja delavca pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi na podlagi njegove pravice dela z družbenimi sredstvi.

Zaradi tega opredeljuje Dolgoročni program gospodarske stabilizacije usmeritev, po kateri je nujno potrebno

začeti povečevati del ustvarjenega in prigospodarjenega dohodka, ki naj bi z njim dejansko samostojno razpolagali delavci v organizacijah združenega dela. Na ta način naj bi povečevali re-produktivno sposobnost organizacij združenega dela.

Pri urejevanju odnosov v obtoku družbenega kapitala močno prevladujejo kreditni odnosi na podlagi obresti kot cene kapitala.

Te razmere se bistveno razlikujejo celo od razmer, ki se pod pritiskom objektivnih ekonomskih zakonitosti gospodarjenja s kapitalom oblikujejo v razvitih kapitalističnih gospodarstvih. Glavnino proizvodnega kapitala tvorijo delnice. Delničarji pa pridobivajo dohodek z deležem v profitu in ne na podlagi tržne cene kapitala. Poleg tega pa je v Zahodni Evropi več kot 85% finančnega kapitala neposredno v rokah industrijskega kapitala.

Iz povedanega izhaja, da je jedro kapitala vezano na pridobivanje dohodka iz poslovnega rezultata in, da je glavnina denarnega kapitala v rokah industrijskega kapitala.

Prevedeno na naše socialistične samoupravne družbeno—lastninske odnose, v katerih je gospodarjenje z družbenim kapitalom prav tako podrejeno delovanju objektivnih ekonomskih zakonitosti družbene reprodukcije, bi to pomenilo, da bi glavnina denarnega kapitala morala biti pod upravljal-sko močjo delavcev v organizacijah združenega dela iz neposredne proizvodnje in drugih neposrednih gospo-

darskih dejavnosti in, da bi moralo biti samoupravno združevanje dela in sredstev za skupno pridobivanje dohodka prevladujoča oblika odnosov pri gospodarjenju z družbenim kapitalom.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije opredeljuje usmeritev, po kateri naj bi samoupravno združevanje dela in sredstev za skupno ustvarjanje dohodka preraslo v prevladujočo obliko obtoka družbenega kapitala, gospodarjenja z njim in urejevanja odnosov.

V funkciji uresničevanja teh nalog, ki jih opredeljuje Dolgoročni program gospodarske stabilizacije je tudi predloženi samoupravni sporazum v Iskri.

Uvajanje delavčevega prispevka pri gospodarjenju z družbenim kapitalom, kot ene izmed osnov za oblikovanje sredstev za osebne dohodke in za oblikovanje delavčevega osebnega dohodka je dejansko uporaba načela delitve po delu tudi za delavčevo delo in prispevek, ki ga vloži v gospodarno uporabo sredstev, v ustvarjalno ravnanje z njimi in gospodarno upravljanje in gospodarjenje z njimi. S tem se socialistični samoupravni odnos celovito in konsistentno zaokroži.

Delavec dobi poleg ekonomske motivacije za delovni prispevek, ki ga daje neposredno s svojim živim delom, še motivacijo za prispevek, ki ga daje pri uporabi, upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Sredstva pa dobe, kot bi rekel Marx, svojega druž-

benega agensa, ki je ekonomsko motiviran, da so slednja produktivno in gospodarsko učinkovito angažirana in uporabljena itd.

Brez te ekonomske povezave je samoupravni dohodkovni odnos šepav.

Gospodarjenje in razpolaganje z družbenim kapitalom pa ostane brez notranje ekonomske povezanosti in odvisnosti med gospodarskimi rezultati gospodarjenja in osebnim prisvajanjem legitimnega družbenega subjekta gospodarjenja. Tako se ustvarja dojem, da je družbeni kapital neke vrste splošna, družbeno-amorfna porabna dobrina.

To je pa predvsem zlo za gospodarjenje z družbenim kapitalom. Družbeni kapital je predvsem opredmeteno minulo delo. Na temelju delavčeve pravice dela z družbenimi sredstvi, ki je temelj celotnih socialističnih samoupravnih odnosov, so družbena sredstva družbeno neodtujljiva od delavcev, ki so jih ustvarili in prigosposodarili in leti na njih ustvarjajo svoje, z ustavo opredeljene pravice. Družbeni kapital je možno spremeniti v kateri koli proizvodni dejavnik. Pri tem pa je gospodarjenje z njim podrejeno jeklenemu ekonomskemu zakonu reprodukcije, ki kot pravi Karl Marx, velja za vsako družbeno proizvodnjo, ne glede na družbeno lastninsko naravo odnosov.

Bistvo tega zakona je, da družbeni kapital opravi svojo produktivno funkcijo samo pod pogojem, če vložen v proizvodnjo omogoči povečanje dohodka

na celotna uporabljena sredstva in na celotno angažirano živo delo.

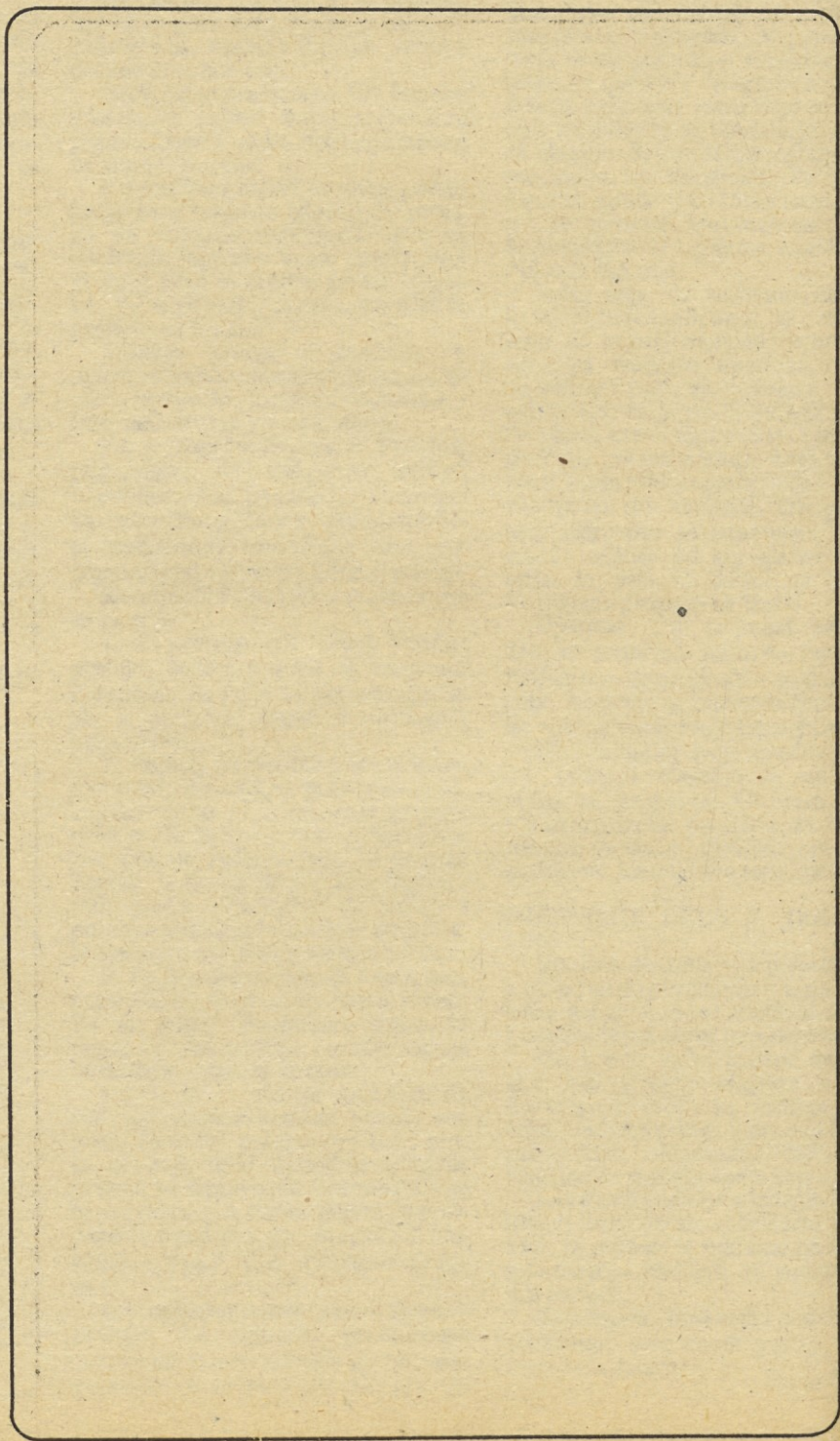
To pa se pravi, da družbeni kapital ni neka amorfna potrošna dobrina, ampak proizvodni dejavnik, ki mora v razširjenem obsegu reproducirati družbeno proizvodnjo, v katero je vložen in družbeno potrebno proizvodnjo, iz katere je izšel. Uporabna vrednost družbenega kapitala je v tem, da spremenjen v proizvodne dejavnike omogoča delavcem, da povečujejo produktivnost svojega dela in, da povečajo dohodek. Oblikovanje družbenega kapitala iz dohodka in njegovo pretvarjanje v proizvodne dejavnike je tvorno ustvarjalno delo, pomembna sestavina integralnega delavčevega dela. Delavčev prispevek pri razpolaganju, upravljanju in gospodarjenju s sredstvi je zaradi tega nenadomestljiva osnova za njegovo prisvajanje osebnega dohodka.

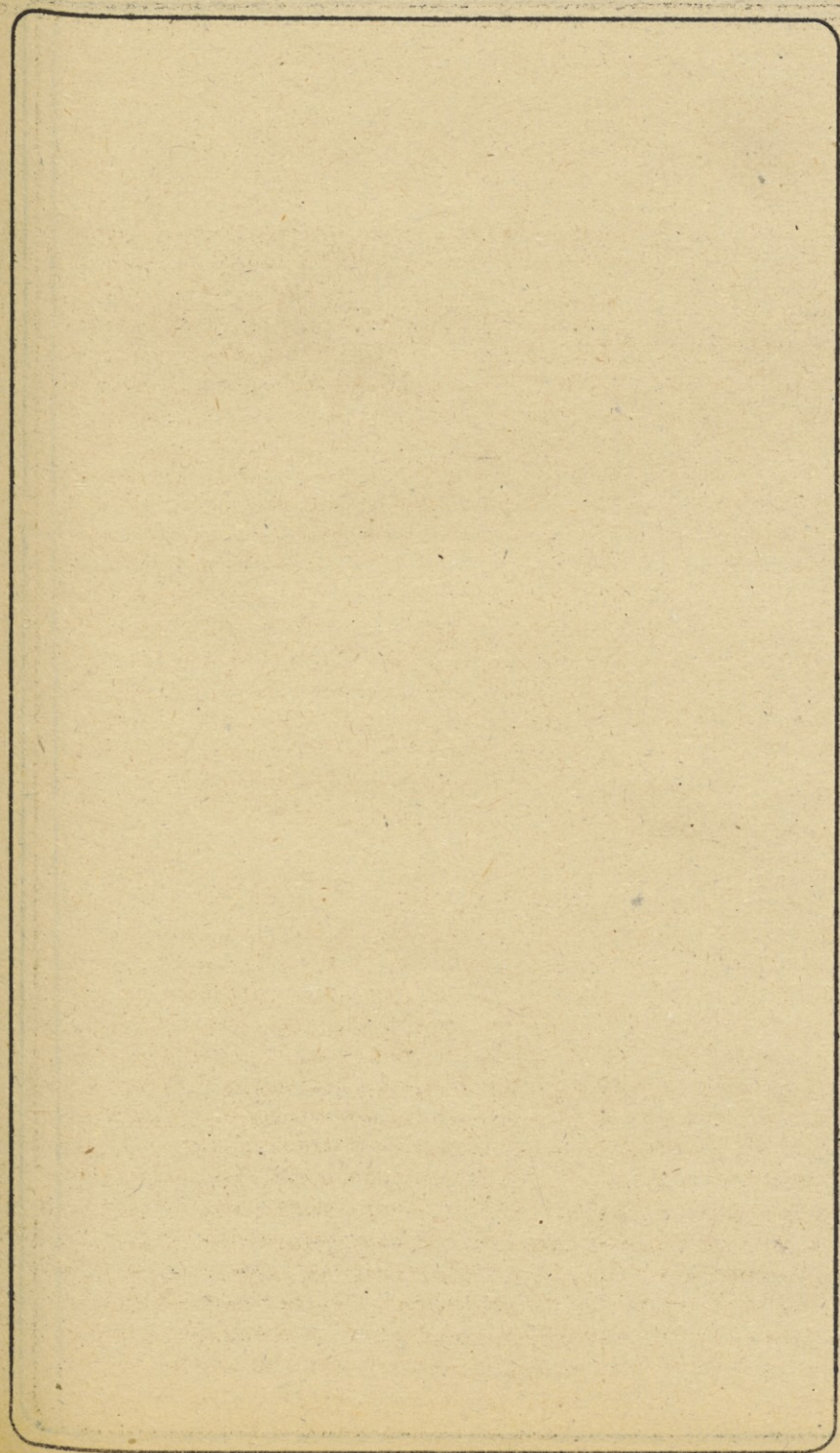
Če lahko kratko povzamem temeljno spoznanje, ki se nam ob vsem tem ponuja:

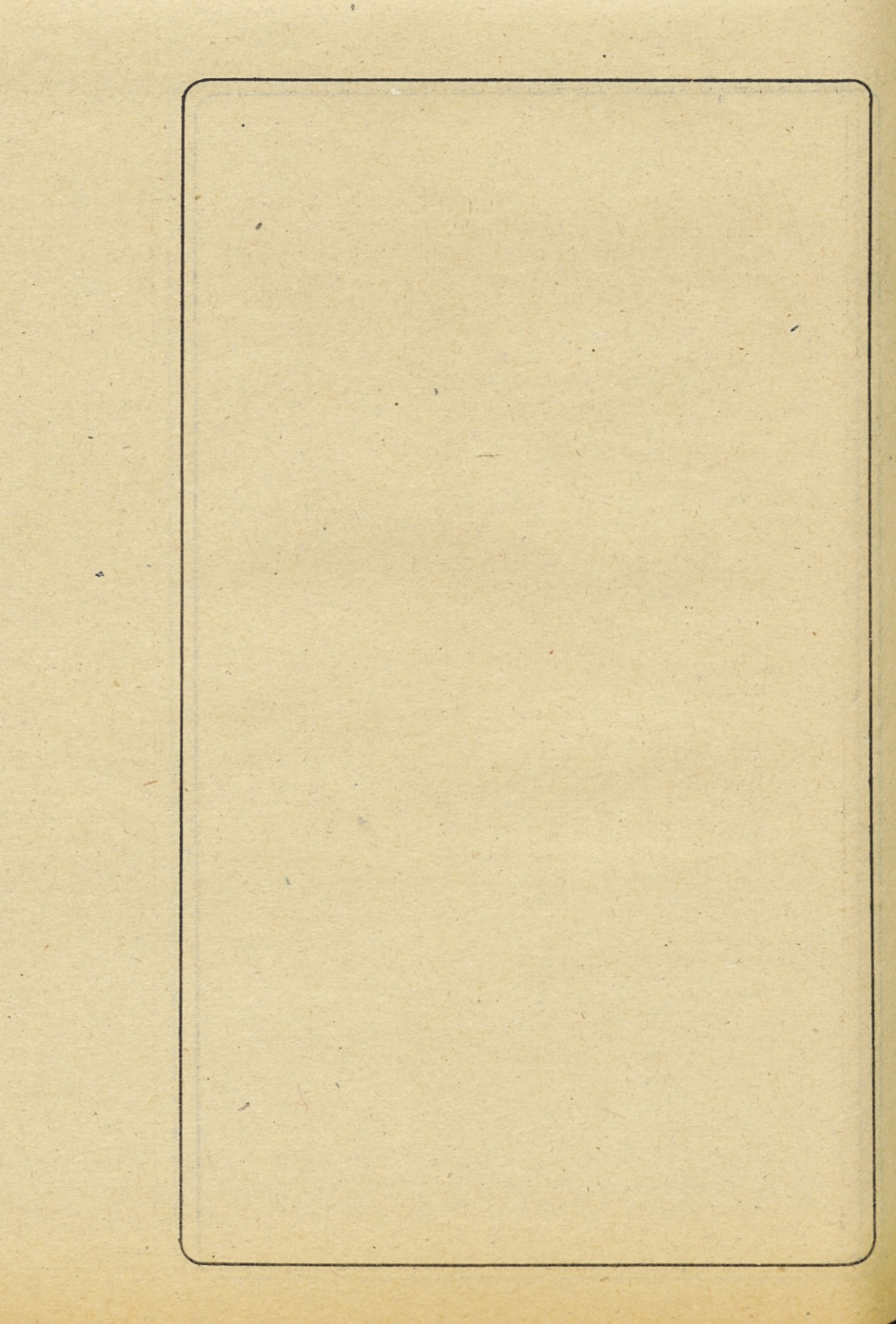
Danes nas izkušnje uče, da zasnova gospodarjenja in urejevanja odnosov pri gospodarjenju z družbenim kapitalom ni bila vizionarska utopija sanjačev, ampak edina stvarna ekonomska in družbena alternativa, ki jo imajo delavci in celoten sistem socialističnega samoupravljanja, če hočemo, da bi bilo upravljanje in gospodarjenje res v rokah delavcev in, če hočemo, da bi bilo ekonomsko uspešno, ker bi bilo prisiljeno spoštovati dve temeljni zakonitosti: prva so objektivne ekonomske za-

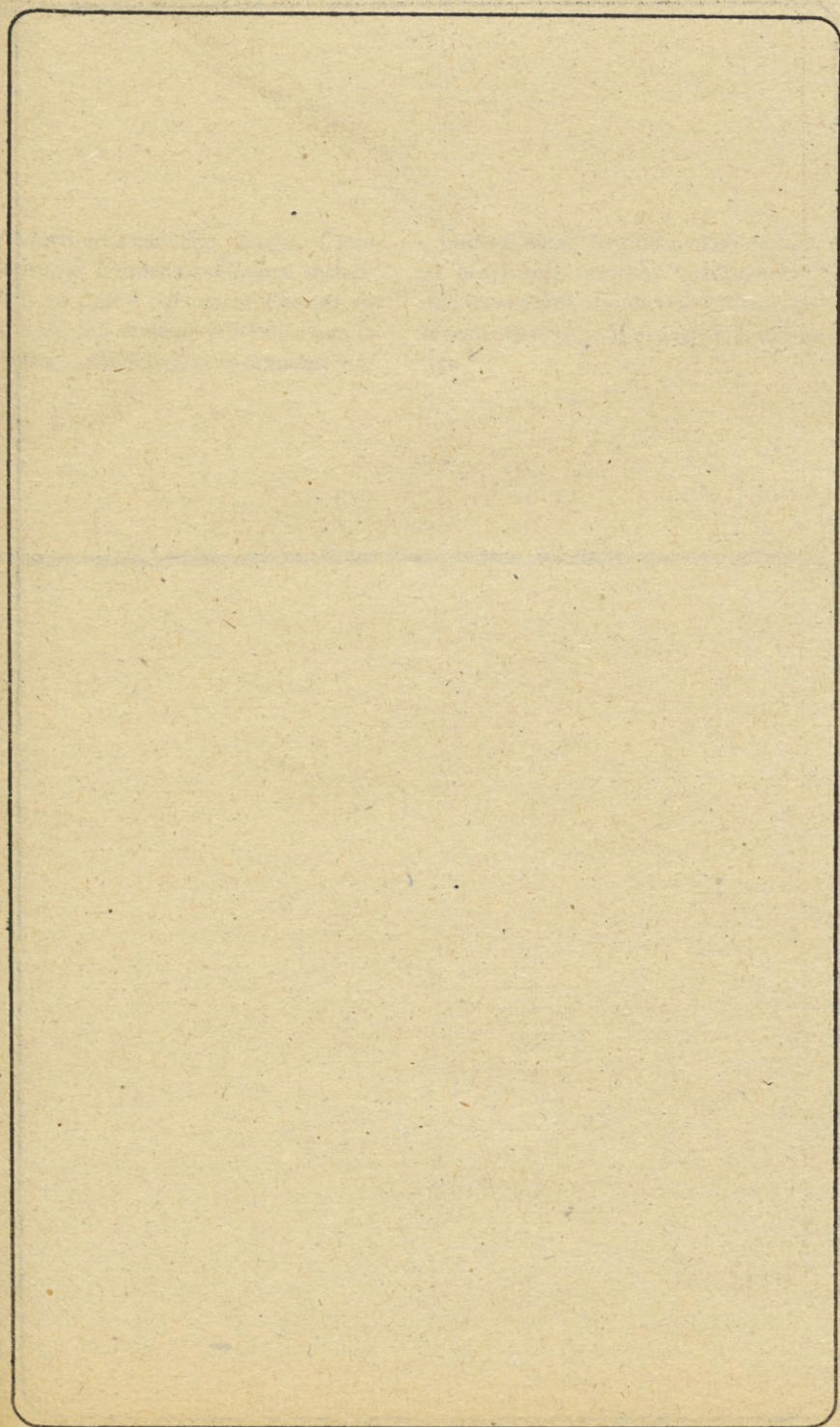
konitosti reprodukcije, druga, v tem okviru, je družbena zakonitost socializma, po kateri celoten vrednostni sistem temelji na delu. V skladu s tem je prispevek pri delu in pri gospodarjenju

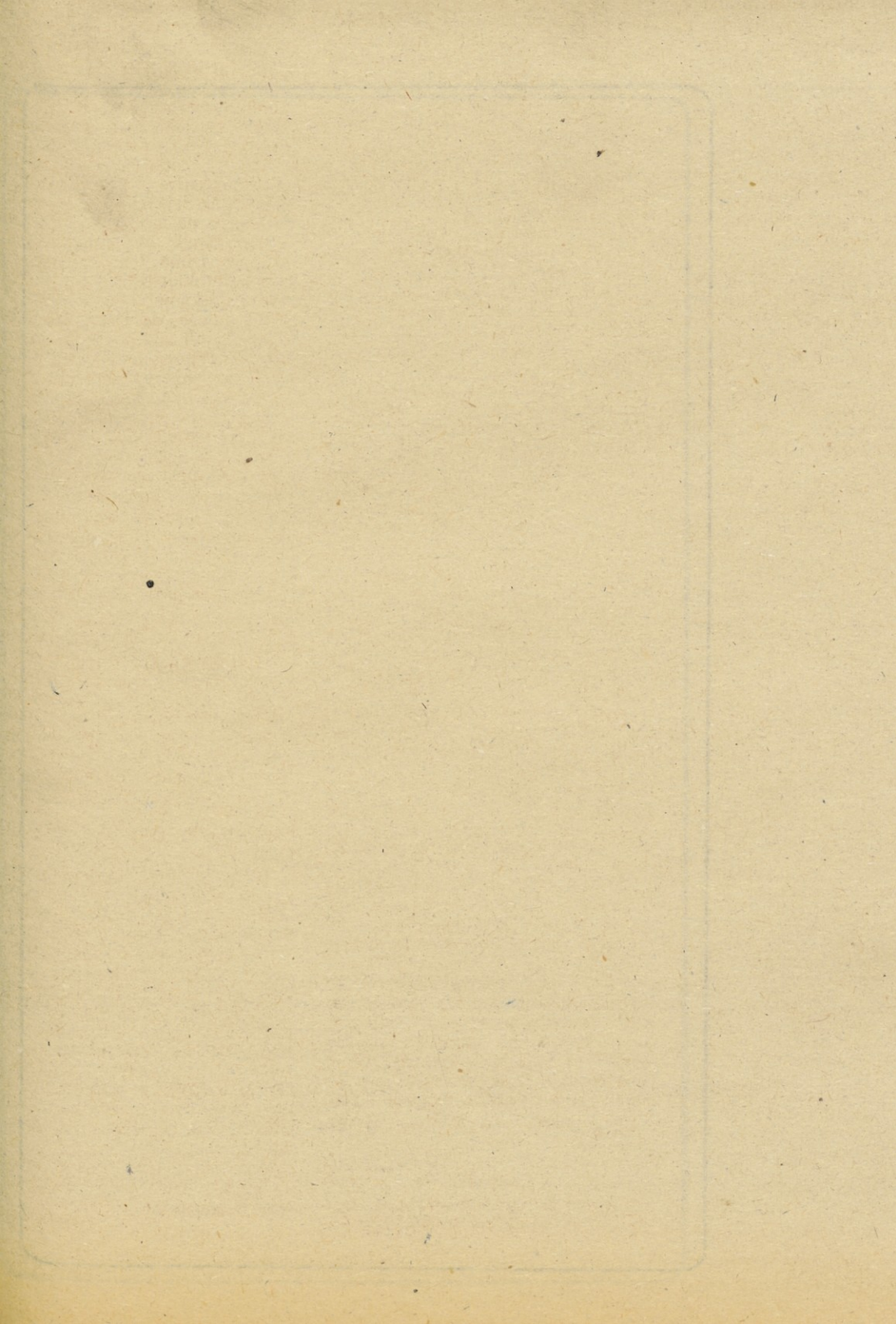
s sredstvi edino stvarno možno merilo za urejevanje odnosov v združenem delu in v družbi, seveda v okviru ustvarjenega in prigospodarjenega dohodka na trgu.

Uspeh je bil vedno tista gonilna sila, ki nas je vse spodbujala za nadaljnje delo

Če je človek več kot dvajset let svojega odgovornega in ustvarjalnega dela posvetil eni delovni sredini, potem je edina bojazen pred pogovorom z njim ta, da bo nekaj strani teksta premalo, da bi v njih izrazili in zajeli najvažnejše iz preteklih let.

Jože Šurc je bil prijeten sogovornik, saj je skušal dogodke in misli v zvezi s svojim delom strniti v logičnem zaporedju, ki ga objavljamo kmalu potem, ko je bil ponovno imenovan za člana KPO v DO Iskra IEZE.

Po poklicu sem dipl. ekonomist in pravljim delo člana KPO za ekonomiko in finance. Delo je izredno zanimivo, saj posega v vse dejavnosti delovne organizacije, je tudi zahtevno, predvsem glede odgovornosti in potrpežljivosti, ki jo ta poklic zahteva v tem nemem času. Zakaj omenjam ta čas? Predvsem zaradi sprememb, ki niso več taka, ampak golo stalno prilagajanje tem našim idejam, ki so ali pa niso uspešne.

Kot ekonomist imam polno pomislekov na to eksperimentiranje oz. iskanje novih in novih poti, katere pa je že rešilo, oz. rešilo ljudstvo pred nami. Mislim, da pretiravamo v tej znanosti in prav to nam je odlična pretveza za kritično neznatnost, ki ga izkazuje v rešitvah. Večina ljudi je ob domačem gospodstvu izredno dobrih gospodarjev. Takaj potem kot vsota nas vseh teh ne večjega družbenega blagostanja. Koga je to že psihološko, oz. sociološko vprašanje, ki pa je trenutno zanesljivo, kot pomemben del dialektike. Ekonomska znanost kot vsaka druga znanost ima svoje zakonitosti; te so toliko bolj naravne kolikor bolj gre za preživetje katerekoli vrste živega bitja. Človek kot gospodar pa je tisti, ki je v bistvu dano, da obvlada vse te zakonitosti v svoj prid. Torej smo je, vzemi. Tako enostavno zoper te, kot se lahko izrazimo. Nekje pa je resnica.

Prelepo zemljo imamo, neizčrpna bogastva, samo pameti in delavnosti je potrebno z vsem medsebojnim spoštovanjem in uspeh je zagotovljen, katerega si vsi najbolj želimo.

Vsako še tako majhno življenje ali delo ima svojo kulturo, prav tako ima ekonomika svojo kulturo. Preveč ali premalo ni kultura. Kultura je resnica, vnovčesa in če to dosežemo smo dosegli cilj, ki ga naša ekonomska kultura želi.

V Iskri sem se zaposlil leta 1961, nato sem na sposobne in razumne ljudi, so razumeli kaj je načrtno delo. Vedel sem, da kot začetnik v bistvu nič ne znam, zato sem se 6 mesecev učil pri vsaki mizi in oddelku ter naših varnarh. Spoznal sem delo in ljudi zato ni bilo težko že po dveh letih prakse prevzeti vodilno mesto plansko, analitičnega in organizacijskega področja. Delo je bilo zanimivo, ker tega oddelka sploh ni bilo in se je tovarna poslušala ing. biroja. Majhna skupina nas je bila in začeli smo s prvimi plani po obrabi, prve kalkulacije so bile izdelane, ne vrste uspešnih in neuspešnih analiz, bilo pripravljeno predvsem pa je bila naloga izdelovanja ekonomskih elaboratov, kot osnova za bodoče investicije.

Sodeloval sem skoro v vseh komisijah, delavskih svetih, skratka v vseh organih, ki so potrebovali podatke o razvoju celotne tovarne in njihovih delov. Z razvojem tovarne so se večale potrebe po dobri organizaciji skupnih služb, predvsem po kadrovski zaslednosti. Nastala je potreba po združitvi več služb ekonomskega in finančnega pomena. In tako je nastala finančno ekonomska služba, ki je združevala računovodstvo, finance, plan, analize in v začetni fazi avtomatsko obdelavo podatkov.

Postal sem vodja te službe, ki jo v bistvu kot član kolegijskega poslovodnega organa še danes pokrivam.

Najbolj v spominu so mi ostala seveda najtežja dela, ki sem jih opravljal in ki so bila usmerjena predvsem v ekonomiko, v gospodarjenje s sredstvi, kakšno ravnanje njihovih virov gojiti in kako financirati znanje, inovativnost, razvoj ter enostavno in razširjeno proizvodnjo, seveda pri vsem tem za stalno vzdrževati dinarsko in devizno likvidnost ter ohranjevati kreditno sposobnost delovne organizacije in njihovih delov.

Važnejše delo je bilo vsekakor saniranje posameznih tovarn. Skoro vse so bile v nekem obdobju v krizi, bilo jih je treba sanirati, jasno predvsem finančno. Več ali manj nam je to dobro uspelo predvsem tudi zaradi izredne solidarnosti ostalih naših tovarn. Pri vsaki sanaciji je bil uspeh tista gonilna sila, ki nas je vse skupaj spodbujala za nadaljnje delo.

Reorganizacije v Iskri in naši delovni organizaciji so bile stalna praksa, ki je terjala veliko dela. Priključitev, izločitev, nastajanje novih tovarn, kadrovanje in spoznavanje novih sodelavcev, delitev premoženja pa so zahtevale natančnost in odgovornost. Večkrat je ta ali ona tovarna mislila, da je potegnila krajši konec pri reorganizaciji.

Vendar trdim, da je bilo vedno prisotno načelo in zakon čistih izračunov, ki so na koncu koncev tudi pripomogli, ta se ta delovna organizacija ni razbila na posamezne dele in je postajala še bolj enotna.

V veliko zadovoljstvo mi je pa to, da smo v tem obdobju zgradili niz novih tovarn, skratka vse, ki so začele v revnih pogojih, nekatere smo takorekoč podvojili, potrojili. Za investicije so bili vedno težki časi, vendar nam je s pomočjo lastnih zagnanosti, bank in lokalnih faktorjev vedno uspelo doseči željeni cilj.

Najtežje delo kot sem že omenil pa ni strokovno delo, ker ga človek vsaj do neke meje pozna, obvlada, temveč večna skrb za ohranjanje dinarske in

Jože Šurc.

devizne likvidnosti. Včasih so tako moreči dnevi, da bi človek odnehal, vendar se to avtomatično ne da. Moraš biti tudi naveličan, da potem spet gre.

Denar za osebne dohodeke mora biti, material za proizvodnjo ravnako tako, denar za plačilo obveznosti tudi, skratka za vse. Z dneva v dan roki in denar za vsako ceno. Če pa še zamujaš, ostre zakonske kazni, ki visijo kot meč nad glavo. Da pa je vse skupaj še bolj pestro še stalne spremembe zakonov, predpisov, ki jim komaj sledimo. Kljub težavam pa je ta služba prav tista, ki vse zaposlene ostro drži reda, discipline, ažurnosti in odgovornosti.

Veliko časa zahteva tudi sodelovanje v samoupravnih organih in drugih organizacij v TO, DO, SOZD, občinah, bankah, kjer je vedno sodelujem v odborih ali komisijah. To je sicer sila zanimivo in poučno, le včasih se malo preveč ponavlja, zahteva pa le določene priprave, če hočeš aktivno sodelovati.

Naštevati bi lahko še in še o delu, ki pa je že del posameznih poglavij delovanja, ki zahtevajo drugačen pristop. Več kot dvajsetletna doba v eni delovni sredini in skoro vseskozi pri zasedanju vodilnega mesta, daje človeku poseben pečat. Skoro ves razvoj Iskre in naše delovne organizacije je šel skozi to dobo z vsemi lepimi in težkimi delovnimi uspehi. Vendar vedno razmišljam, da je še toliko nedokončanega dela, ki ga je potrebno opraviti, da se izplača ostati zvest tej veliki družbi, ki ima še večji razvoj pred seboj.

DO KONDEZATORJI SEMIC

Ukrepi za odpravljanje slabosti

Iz letnega poročila disciplinske komisije DO Kondenzatorji Semic za lansko leto je razvidno, da je komisija v navedenem obdobju prejela 46 zahtevkov za ugotovitev kršitev delovnih obveznosti. Če podrobneje pregledamo število zahtevkov in izrečene ukrepe, vidimo, da je bilo v lanskem letu izrečenih 13 opominov, 14 javnih opominov, 11 pogojnih prenehanj delovnega razmerja, 6 prenehanj delovnega razmerja, medtem ko sta bila dva primera opoščena.

V primerjavi z letom 1982 je razvidno, da so bili lani disciplinski prekrški v semiški delovni organizaciji v porastu, kar je zaskrbljujoče, saj je bilo pričakovati, da jih bo prav zaradi težjega gospodarskega položaja manj.

Glede na kadrovsko strukturo so bili disciplinsko obravnavani le delavci iz neposredne proizvodnje, kar ni resnična podoba dejanske storjenih prekrškov.

Precej prijav je bilo vloženih pomanjkljivo in nejasno, tako da je morala komisija še sama iskati dodatne informacije, s čimer je bilo njeno delo še bolj oteženo.

Iz številnih prijav je bilo razvidno, da nekatera neposredna vodstva slabo opravljajo svoje delo. Disciplinska komisija je morala namreč razpravljati o zadevah, o katerih bi se morali pogovoriti in jih rešiti v proizvodnji sami. Dejstvo je, da si delavci sami beležijo opravljeno delo, kar jim omogoča, da si pišejo proizvodni učinek v svojo korist, to pa vsekakor omogoča nepravilnosti. Iz tega pa je tudi razvidno, da je nadzorstvo pre-

Naše poslovanje v letu 83

Smo po letnem obračunu poslovanja za leto 1983. Kako je zaključila to poslovno leto vaša DO?

Kljub bojazni ob lanskem devetmesečju, da bomo imeli težave z izpolnitvijo plana realizacije, smo vendar uspeli lansko leto zaključiti s pozitivnim saldonom. V primerjavi z letom popreje smo lani ustvarili celotni prihodek v višini indeksa 130, glede na plan pa v višini indeksa 106,6.

Pri realizaciji celotnega prihodka pa posebej izstopa TOZD Biro za industrijski inženiring, ki večino prihodka ustvari na tržni način. Poleg tega je bilo za končni finančni rezultat pomembno to, da se je lani za nas ugodno iztekel in rešil neki sodni spor. Druge naše TOZD pa so se gibale v prihodku približno na ravni planskih obveznosti.

Znano je, da pri vas delo poteka večji del po projektih. So bile v tem kakšne razlike v lanskem poslovnem letu?

Pri izvajanju projektnih nalog smo dosegali prihodek manjši od planiranega. Razlogi pa so predvsem v večji porabi časa na nekaterih nalogah, ki so zahtevale več usklajevanja v okviru SOZD Iskra, kot pa smo bili predvidevali. Poleg tega so bile nekatere pogodbe podpisane pozno in je zato bilo v teku lanskega leta mogoče opraviti manjši del, kot pa smo bili predvidevali. Del sredstev smo zato morali prenesti v naslednje, to je v letošnje leto.

V lanskem letu smo veliko delali na projektu PMPS (računalniško podprto vodenje proizvodnje), financirali pa smo ga iz lastnih sredstev. To je, seveda, negativno vplivalo na doseženi prihodek.

Kaj pa stroški spričo rasti cen materialu?

Na področju materialnih stroškov so se lansko leto nadaljevala gibanja iz poprejšnjega leta. Posebej pa smo čutili predvsem povečanje cen literatur. DO ZORIN v pretežni meri ustvarja prihodek s svobodno menjavo dela v SOZD Iskra. Za rast združenih sredstev v svobodni menjavi dela pa se v okviru plana dogovarjamo z našimi uporabniki. Plan napovedi rasti dohodka uporabnic so tudi limit za rast našega dohodka. Od vse nabavljene literature je okoli 90 % literature nabavljene v tujini, pri čemer za nakup le-te potrebujemo devizna sredstva. Pri tem seveda moramo računati z razliko v tečaju in na pokrivanje interne stimulacije.

Druge večje postavke, ki hkrati rastejo zelo hitro, pa so cena papirja, za računalniške storitve ter najemnine in vzdrževalna poslovne stavbe ter nekatere računalniške storitve. S tem bremenom sta najbolj obremenjena TOZD-a CAOP in INDOK center.

Zdaj smo torej že pri vprašanju dohodka. Kakšno raven ste dosegli na tem področju?

Delovna organizacija je dosegla povečanje glede na prejšnje leto dohodek v višini indeksa 131,7, oziroma po planu z indeksom 106,2. Če pa se v tem primerjamo s SOZD Iskra, vidimo, da smo v rasti dohodka relativno

zaostali in sicer kar za 15 indeksnih točk.

Ustvarjeni dohodek je bilo treba razporediti. Kaj bi rekli v zvezi s tem?

Pri razporejanju dohodka ugotavljamo, da nam poraba dohodka še vedno narašča, vendar pa počasneje kot poprejšnje leto. Pri oblikovanju mase za OD, pa je treba poudariti, da smo organizacija skupnega pomena in da se moramo v tem držati določila, da bo masa za OD rastla skladno z gibanji v SOZD Iskra. Vendar pa nam rezultati povedo, da smo v tej rasti zaostali, saj smo dosegli v letu 1983 le rast v višini 127,3, medtem ko je bil isti indeks v SOZD Iskra 133,5. Glede na plan pa je to 99,2 % od planske mase.

Ali nam morete povedati, kakšni so osebni dohodki pri vas?

Cisti mesečni osebni dohodek našega delavca je bil poprečno 29.174 dinarjev. Pri iskanju novih sodelavcev pa ugotavljamo, da s takim osebnim dohodkom za strokovnjake nismo več atraktivni ne v Iskri in tudi ne izven nje. Na nekatere razpise so se namreč prijavljali strokovnjaki, ki imajo v svojih sredinah tudi 10.000 dinarjev višji osebni dohodek, kot pa bi ga mogli ponuditi mi. Tako se bojimo, da bo zaostajanje v tem pogledu neugodno vplivalo na nadaljnji strokovni razvoj naših DO.

Pa zaposlenost, kakšna so gibanja pri vas?

Število zaposlenih nam je glede na poprejšnje leto celo upadlo. Razlogi za to so sicer različni, bilo pa je tudi nekaj odhodov v pokoj. Tako nismo dosegli plana zaposlovanja za leto 1983, še več, celo v odnosu na leto 1982 se je število zaposlenih zmanjšalo.

Kaj pa investicije v lanskem letu?

V letu 1983 smo realizirali nekajletno našo željo po lastnem skupnem računalniku ID 4780/600. Tega smo začasno instalirali v kleti PPC. Ostale naše investicije pa so zanemarljivo majhne, kajti veljala je prepoved investiranja. Zato smo obnavljali nekatera izrabljena osnovna sredstva. Tako smo v tej obliki izpolnjevali srednjeročni načrt.

Kako torej gledate na poslovno uspešnost vaše DO v lanskem letu?

Predvsem opažamo, da so se na področju ustvarjanja dohodka povečale razlike med proizvodnimi organizacijami in organizacijami skupnega pomena. V poprečju so proizvodne organizacije presegle svoj plan za 10-15 indeksnih točk. Ker pa smo mi organizacija skupnega pomena, vsklajujemo svoje programe in financiranje teh na osnovi planskih pokazateljev. Zdaj se je to odrazilo v razliki v škodo organizacij skupnega pomena.

Preje ste omenili zaostajanje na področju OD. Ali so podobne ugotovitve tudi na področju poslovnih sredstev?

Da, tudi. Zaradi omenjenih za nas manj ugodnih gibanj, nismo uspeli realizirati planskih postavk za poslovni sklad, saj smo na tem področju dosegli plan le v višini 92,3 %.

Mak

ELAVSKI SVET ŠIROKE POTROŠNJE

Lanski poslovni rezultat ne vzbuja optimizma

O poslovanju Široke potrošnje smo že poročali, sklepna beseda o gospodarjenju v lanskem letu pa je bila izrečena na delavskem svetu Široke potrošnje 6. aprila letos v Škofji Loki. Mnenje delegatov, ki so ocenjevali lanski rezultat, se ni prav nič razlikovalo od stališč sindikata Široke potrošnje in odbora za gospodarjenje, ki sta rezultate pretresla že prej.

Ocena ni razveseljujoča, saj izgube v vseh temeljnih organizacijah ne predstavlja podlage za boljše gospodarjenje letos. Še več, črnogleda napovedi temeljijo na realnih ocenah, da bo letos zaradi predolgo trajajoče amortizne cen še več.

Delegati pa so podčrtali tudi pogoje problematiko deviznega ravnanja Široke potrošnje, ki se vsem poročam navkljub ne uresniči; povečanju izvoza bo zato tudi v letošnjem letu treba nameniti osrednjo pozornost.

Seveda je rezerv še nekaj tudi v domači hiši – pri organiziranosti in nabavi službe, ki se bo s sočasnim delavskega sveta pričela ustvarjati, pri doslednejšem povezovanju poslovnih funkcij in nenazadnje pri skrbi za izvajanje dogovorjenih sklepov. Delegati pa so se seznanili tudi s potekom sanacij v obeh temeljnih organizacijah, kjer so poslovanje z izgubo.

SF

majhno. Če bi tovrstne prekrške reševali takoj, bi bili medsebojni odnosi mnogo boljši.

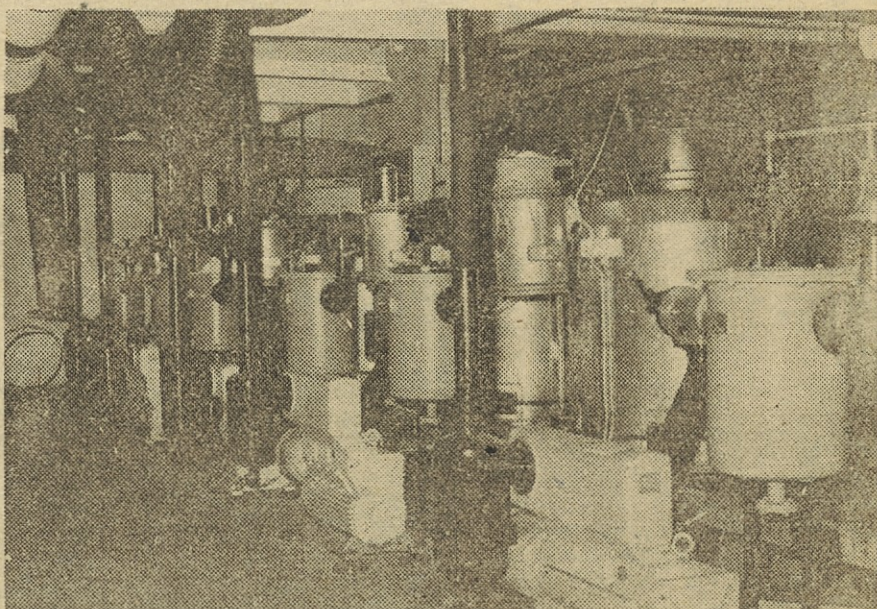
Ob splošnem pregledu disciplinske problematike pa se je treba dotakniti še dveh perečih problemov. Prvi je alkoholizem, ki se je žal močno razširil, je pa posledica večletnega nesistematičnega dela na tem področju. V Semicu priznavajo, da so pred tem problemom dolgo zatiskali oči ter vse prepuščili stihiji. Lani so na tem področju storili prve odločne korake, letos pa bo treba ta problem še intenzivneje obravnavati, saj obstajajo realne možnosti za vpeljavo posebne slu-

žbe v tem smislu. Drugi problem pa je protipravno prilaščanje družbene lastnine, ki se je prav tako razširilo. Zato tudi na tem področju čaka letos odgovorne službe precej dela.

Disciplinska komisija je lani tako z vso resnostjo obravnavala vse prijave in izrekla stroge disciplinske ukrepe.

Podobno in z enakimi kriteriji name-rava komisija nadaljevati svoje delo tudi letos z željo, da bi tako prispevala konstruktivno in objektivno k odpravljanju vseh slabosti v DO Kondenzatorji Semic.

D. Ž.

Iz proizvodnje v DO Kondenzatorji v Semicu.

Iskra to pot kar na treh stojnicah

Od 4. do 11. aprila je bil tudi letos v Hannoveru tradicionalni hannovrski velesejem ki se ga Iskra redno udeležuje že več kot petnajst let. Hannoverški sejem sodi vsekakor med največje velesejme sveta, saj znaša njegova razstavna površina več kot dva milijona kvadratnih metrov. Sejem v Hannoveru združuje celo vrsto specializiranih razstav s področja tehnike nasploh, čeprav je na njem velik poudarek namenjen prav elektrotehniki, ki je danes vsekakor v tehnološkem razvoju paradni konj znanosti in gospodarstva sploh. Tako je tudi letos morda med najbolj zanimivimi razstavami tako imenovana razstava CeBIT, svetovni center za informatiko in pisarniško opremo, dalje ICA, mednarodni center za gradnjo podjetij, promet, konstrukcijsko tehniko in varstvo okolja, ki seveda vsebuje celo vrsto podsistemov, dalje je bila tu še razstava Energija 84 in še nekaj specializiranih razstav, kot razstava bančništva, industrijskega dizajna, prometa in varnosti 84 in podobno.

Zelo impozantno je bilo tudi letošnje število udeležencev hannovrskega sejma, ki je večje od lanskega in to dejstvo hkrati priča tudi o svetovni oživitvi gospodarstva. Tako se je letos sejma udeležilo kar sedemindeset držav z vseh kontinentov, razstavjalcev pa je bilo 6.419. Največ, 4.077, jih je bilo seveda iz dežele prireditelja iz Zvezne republike Nemčije. Pri tem je zanimivo, da je na drugem mestu Indija s 377 razstavjalci, kar pa nam postane razumljivo spričo dejstva, da je bila prav Indija letos predstavljena na sejmu kot ekonomski partner, medtem ko je bila lani to Portugalska, 1982 leta pa je bila na podoben način predstavljena Mehika. Na tretjem mestu je Francija (151) in Avstrija s 113 razstavjalci. Jugoslavija je bila letos zastopana na sejmu z osemindvajsetimi razstavjalci, od teh deset iz Slovenije, med njimi je Iskra zagotovo med prvimi. Iskra je letos v Hannoveru razstavila kar na treh različnih krajih in v Hali 12 (Kibernetika, Telematika in Mikroelektronika) in stojnico v velikem razstavnem paviljonu CeBIT (Iskra Delta).

Na razstavnem prostoru smo se v Hali 12 najprej pogovarjali z nekaterimi Iskrinimi delavci, zadolženimi za Iskrin nastop na sejmu. Najprej smo se obrnili na direktorja Iskrine razstave v Hannoveru Julija Novljana, ki nam je tako-le ocenil sejem v Hannoveru in Iskrin nastop na njem.

Julij Novljan.

„Hannovrski sejem je razdeljen na več področij. Da bi Iskra čim boljše predstavili, smo se odločili, da razstavljamo v dvorani, kjer predstavljamo elektromehanske in elektronske dele. Naša predstavitev je bila tudi tako zamišljena – napreč, ne kot predstavitev celotnega Iskrinega programa, temveč tistega programa, ki ga je moč razstavljati v tej hali in pa tistega, ki ga v tem delu sveta največ prodamo. Promet, ki ga Iskra ustvarja v zahodni Nemčiji, je iz leta v leto večji, in sicer od 12 do 20% in za leto 1984 programiramo izvoza za 70 milijonov nemških mark. Lahko rečem, da bi izvozili mnogo več, če bi se držali treh osnovnih pravil, od katerih sta dva najvažnejša, in sicer spoštovanje dogovorjenih dobavnih rokov in spoštovanje potrjene kvalitete.

In prav na teh dveh področjih imamo največ problemov. Tu bi morala Iskra narediti največ, če hočemo na tem trgu še boljše uspehati. Zanimanje je za naše izdelke veliko, velik problem pa je v tem, da, žal, nimamo veliko novosti; letos, ko smo bili prepričani, da bo uspel novi izdelek Iskraskop, smo lahko nejevoljni, ker je povpraševanje zunaj veliko, nimamo pa zagotovila, kdaj bo Iskraskop sploh dobavljiv. Drugih novosti na sejmu žal nimamo in velik problem je, zadovoljiti zahteve Iskre po neprestanem povečevanju izvoza, zlasti če ne bomo uspeli predstaviti tudi novih izdelkov.

Zavedamo se, da naši artikli zastarevajo in prav zaradi tega je težko računati, da bodo naši izvozni uspehi v Nemčiji tudi v bodoče taki, kot smo jih beležili v preteklih letih. Zanimivo je predvsem to, da v Iskri, mnogo govorimo o elektroniki pa o sistemih, v zahodno Nemčijo pa izvažamo največ gospodinjskih aparatov, predvsem motorjeve.

Vse kaže, da bodo ti izdelki še dolga leta na prvem mestu v Iskrinem

izvozu. Glede stojnice pa lahko rečem, da je njena zamisel dobra, in pohvalili so jo tudi partnerji.“

Naš drugi sogovornik je bil vodja prodaje Iskra Elektronik G.M.B.H. iz Stuttgarta Miran Ralca, ki nam je povedal:

Miran Ralca.

„Predvsem naj poudarim naš sejemski nastop v Hannoveru. Hannoverški sejem ni sejem regionalnega problema, ampak je svetovni sejem. Tega se moramo zavedati, ker hodi v Hannover praktično ves tehnički svet, in to ne svet širokopotrošnih naravnosti temveč zlasti svet, ki se ukvarja z investicijami. Iskra je pred nekaj leti v Hannoveru začela zlasti tržiti svoje komponente, ki so v tistem času pomenile velik del našega izvoza, kasneje pa je svojo dejavnost razširila na celotno družino Iskrinih proizvodov, zato v zadnjih letih nastopamo že na več mestih v Hannoveru, kot, npr. v hali CeBIT z našim računalništvom, z Delto. Letos prvič razstavljamo tudi naše prve korake v mikroelektroniki.

Kot sem že omenil, je današnji spekter proizvodov bistveno obširnejši, kot so same komponente. V pričakovanju reorganizacije sejma v Hannoveru in nastopov na elektrotehniškem področju pa bomo morali najti za prihodnja leta novo usmerjenost tega nastopa, ki bi po našem mnenju (Iskre iz Stuttgarta) moral zajeti širšo družino Iskrinih proizvodov, kot jih imamo danes. Zlasti naj bi poleg komponent začeli predstavljati Iskro kot proizvajalca kompletnih izdelkov, sistemov in v tem smislu vidimo naše nastope tudi v prihodnjih letih. To pa so področja avtomatizacije in kibernetike.“

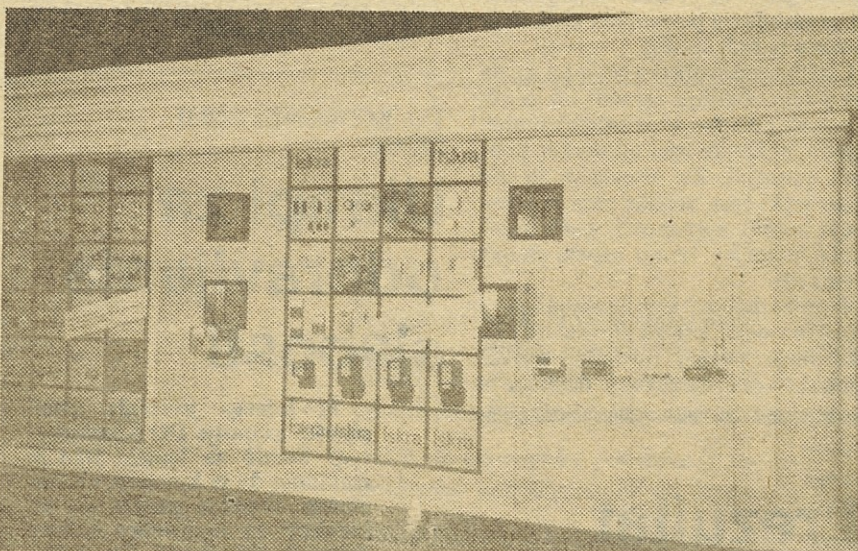
Naš tretji sogovornik na hannovrskem sejmu je bil direktor marketinške dejavnosti IC Jaka Škrbinc. Na vprašanje, kako ocenjuje letošnjo udeležbo Iskre na tem sejmu, nam je odgovoril:

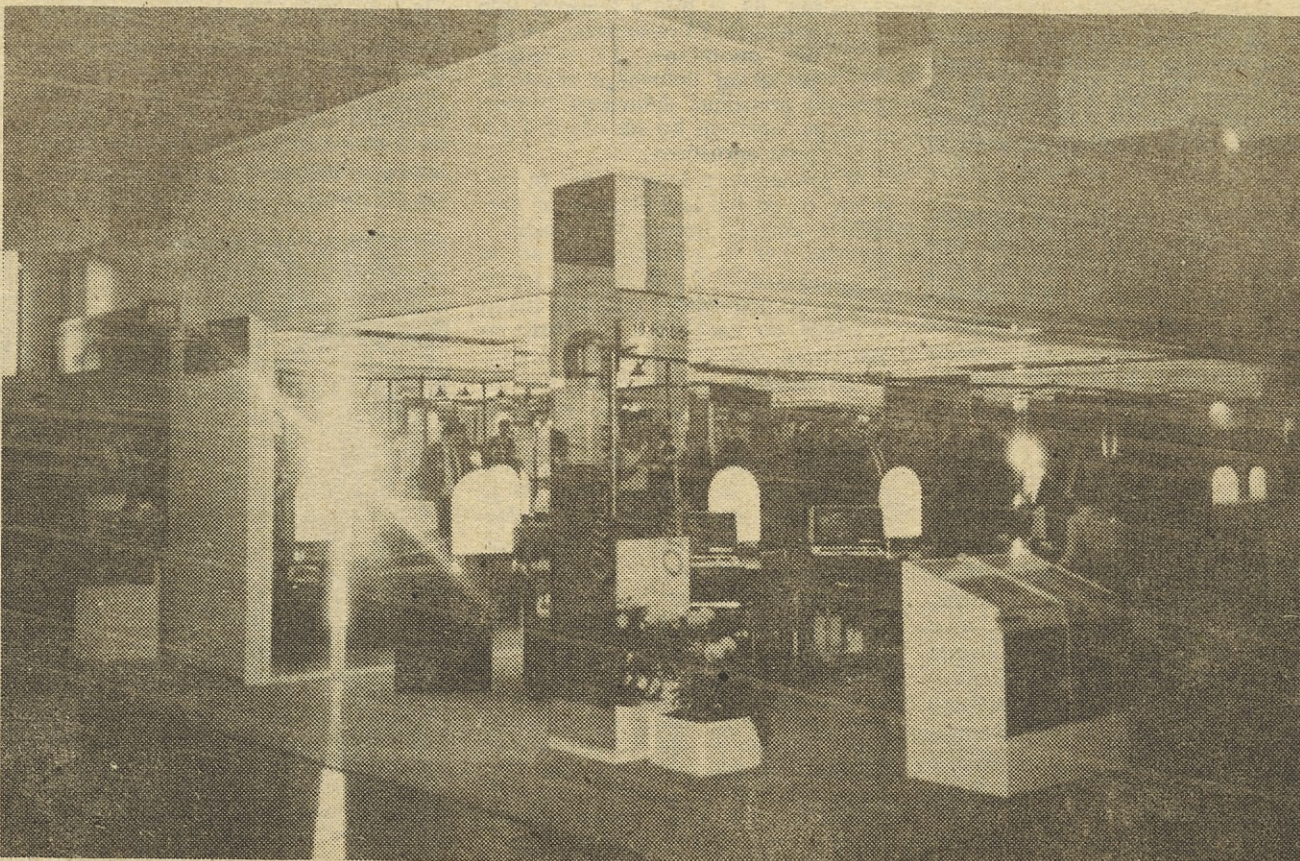
Jaka Škrbinc.

„Namen predstavitve Iskre v Hannoveru je zagotovo dvojen: dolgoročno trženje na tem tržišču s kratkotrajnimi prodajnimi efekti in graditvi ter utrditvi imagea Iskrinega v evropskem prostoru. Iskra Marketing je to celotno obdobje skrbela za ureditev in organizacijo razstavnega prostora. V tej smeri smo vršili ekspanzijo, tako da bi še enkrat ponovil, da v letošnjem letu smo prisotni na štirih mestih in sicer v hali 12 na dveh mestih tu in na Mikroelektroniki v hali CeBIT in še na posebni razstavi najboljših izdelkov. Predvsem Mikroelektronika in CeBIT pomenita utrjevanje imagea Iskre. Pomembno za nas v tem momentu je, da smo v letošnjem letu posodobili stojnico Iskre v hali CeBIT, ki je postala funkcionalnejša, hkrati pa smo jo prilagodili zahtevam in potrebam sodobnega trženja in zahtevam sejemске uprave v Hannoveru. Stojnica v hali 12 verjetno ne ustreza več pogojem sodobnega trženja, ker je razmerje razstavnega prostora proti poslovnemu prostoru neprimerno in tudi ni primerljivo s pristopom, ki ga ima naša konkurenca.

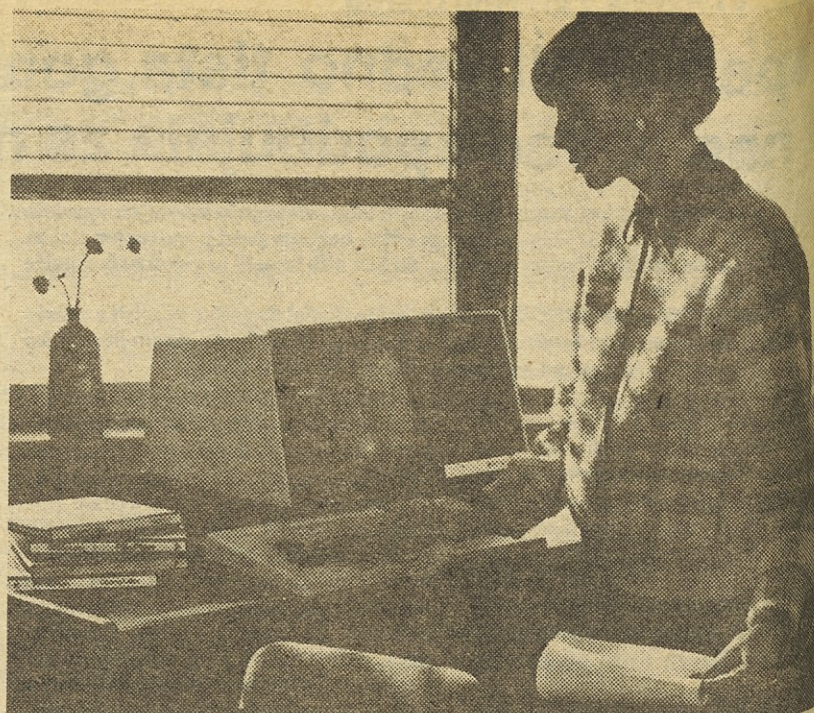
Mislim pa, da je največja hiba našega razstavnega prostora v tem, ker naše izvozne ambicije in naš asortiman proizvodov niso usklajene. Glede na to, da sejemška uprava predvideva večjo specializacijo glede razporeditve programov po posameznih halah, se bo potrebno glede na našo izvozno strategijo preusmeriti v halo, ki bo primernejša za Iskro.

Del našega razstavnega prostora v hali 12.

Iskra Delta je razstavljala v hali CeBIT.

Iskra Delta je v Hannoveru razstavila svoj računalnik Partner.

Vhod v naš razstavni prostor.

Obstoječa hala 12, kjer je Iskra prisotna že nad 15 let, se bo specializirala za razstavljanje elektronskih

komponent, s področja mikroelektronike, pasivnih in aktivnih elementov, samo del te hale pa bo še namenjen področju merjenja in krmiljenja. Glede na Iskrino izvozno strategijo bi bilo verjetno smotnejše, če bi Iskra v bodoče razstavljala v hali 11, in če bo tam seveda dobila tudi primeren prostor. To pa terja veliko odgovornost, ker se bomo pač tam soočili z velikansko konkurenco svetovnih firm s tega področja in bo seveda zato potrebna tudi nova primerna predstavitev v programskem, prodajnem in vizualnem smislu. Takšno odločitev bomo morali sprejeti v najkrajšem času zato, da bodo priprave za naslednje leto lahko potekale normalno. Kot sem rekel že na začetku, je namen prisotnosti Iskre v Hannoveru tudi, utrditi njenega imagea. Po nekajletnem presledku je Iskra tu zopet prisotna z novim proizvodom, osciloskopom LCD iz DO Kibernetika.

Velik problem pri organiziranju sejemске dejavnosti tu je tudi premajhna usklajenost, koordinativnost med branžnimi organizacijami, Iskra Commerce in Marketingom. Mislim, da je prav za bodoče obdobje potrebno uskladiti ta interes, predvsem pa interes delovnih organizacij, da ne bo prihajalo do tega, da nekaj dni pred sejmom ne vemo, kateri eksponati bodo predstavljeni in na kakšen način ter v kakšni obliki. Po drugi strani pa bo treba uskladiti tudi naš nastop s srednjeročno strategijo trženja, predvsem v izvozu. Ta strategija za zdaj še ni popolnoma usklajena z branžami in marketingom.“

Ob koncu našega kratkega obiska v Hannoveru smo se oglasili še na naši tretji stojnici v hali CeBIT, kjer razstavlja naša DO Iskra Delta. Vasia Herbst nam je tako-le na kratko označil prisotnost naše računalniške industrije na tem velikem svetovnem sejmu:

„Predstavniki tujih tvrdk, ki so obiskali stojnico Iskre v hali CeBIT, kjer so razstavljali naši računalniki so nam povedali, da je naša stojnica druga najboljša stojnica v celotni hali CeBIT. Pohvalili so tudi naše prospekte in ostali material, ki ga razstavljamo na tej stojnici. Sam nastop Iskre Delt v Hannoveru je bil torej na evropski ravni in prilagojen tujemu tržišču. Arhitektinja naše stojnice je bila Mojca Turk iz Iskre Delt in jo je postavila v sodelovanju z Marketingom in Iskra Commerce.“

Dušan Željcnov

Varilne linije iz Avtomatike

Poznavanje varilne tehnologije je osnovno izhodišče, ki poleg razvoja avtomatizacije in mehanizacije same industrije in s tem potreb kupcev, narekuje izboljšanje procesov varjenja. Čeprav je v svetu že močno prisotna uporaba varilnih robotov in tej problematiki sledi tudi Iskra, je trenutno doma in v svetu močno prisotna predvsem s kvalitetnimi napravami za varjenje v zaščiti plina in praška, v sodelovanju z Metalno na področju težke varilne mehanizacije in avtomatizacije in ne nazadnje na ponudbi varilnih linij, oz. kompletnih delavnic, vključno z zaščito.

Omenjeni program smo v Iskri vpeljali leta kot posledico zahtev kupcev in razširitev ponudbe. Avtomatika je do sedaj opremila osem varilnih linij: Meboš-Bosanski Šamac, 4. september iz Toslića, TAM linijo v Lenartu itd. Vse so namenjene za varjenje bojlerjev. Pripravlja se tudi specialna linija za varjenje izpušnih konektorjev za TAS-Sarajevo in pogodba v vrednosti 4 mio. din z novomeškim IMV, kjer naj bi z našimi napravami varili nihalne ročice za priključne ose, s čimer bodo nadomestili dosedanj uvoz omenjenih pod-sstavov.

Izkušnje in reference, ki smo si jih pridobili na domačem trgu, so nam odprle vrata tudi na tuja tržišča. Tako smo v lanskem letu sklenili pogodbo z Irakom za dobavo kompletne varilne linije — delavnice s 25. varilnimi mesti, opremljeno z najmodernejšimi varilnimi napravami iz proizvodnega programa TOZD Avtomatske in varilne naprave, vključujoč potreben pribor, do najmodernejših zaščitnih delovnega mesta z zvočno absorpcijskimi predelnimi stenami in plastičnimi zavese. Linija je bila te dni predana kupcu.

Trenutno pa je v zaključni fazi predaja varilne linije s štirimi varilnimi

mesti (z enajstimi varilnimi glavami) za varjenje priključnih osi v Tehno-stroju—Ljutomer. Linija je izdelana z valjčnim trakom in ima 4 delovna mesta. Njena kapaciteta je 80 osi na delovno izmeno, pri tem je dolžina vara cca. 5,5 m na eno os. Vrednost pogodbe je ocenjena na 14 mio din.

Z lastnim razvojem sestavljivih elementov za naprave (80—100) ter z novo organizacijo proizvodnih zmogljivosti v TOZD Avtomatske in varilne naprave smo v Avtomatiki tudi dosegli bistveno skrajšanje dobavnih rokov in sicer od prejšnjega leta do dveh let na 4 do 6 mesecev za linije, na napravah pa na 2 do 3 mesece.

Hkrati se je Avtomatika na programu varjenja aktivno vključila tudi v servisiranje. Uvoz varilnih naprav se je zaradi znanih gospodarskih pogojev močno omejil, če ne že ustavil. Naprave inozemskih proizvajalcev, ki jih uporabljamo naša industrija pa je potrebnost servisirati. Z znanjem in proizvodnjo te storitve Avtomatika opravlja in z domačimi elementi nadomesti izrošene dele. Tako se med drugim pripravlja na remont — 4 uvoženih avtomatov v Brodogradilišču — Split. Vrednost del je ocenjena na cca. 1 milijon dinarjev.

Š.D.

DO AVTOELEKTRIKA

Pohodniki pregledali delo

Kar 36 mladink in mladincev iz TOZD in DSSS Iskre — Avto-elektrike Nova Gorica se je zbralo prejšnji petek na konferenco pohodne čete, ki jo je vodil komandir Boris Jerič. Res presenetljiva udeležba, ki potrjuje velik interes mladih za tovrstno mladinsko delovanje, vezano na ohranjanje tradicij našega narodnoosvobodilnega boja.

Konferenca je izzvenela predvsem v načrtovanju akcij, ki jih bodo mladi pohodniki izpeljali v letošnjem letu posamično ali pa v sodelovanju s pohodnim odredom „99 d“. Največ časa pa so namenili pohodu po poteh 9. korpusa, čigar organizatorji so prav mladi iz Avtoelektrike. Ta pohod, petič bo letos, bo vodil po legendarnih poteh borcev 9. korpusa, izvedli pa ga bodo 26. in 27. maja. V ta namen so na konferenci imenovali 4-člansko komisijo, v kateri so Anita Kalin, Alenka Sinigoi, Martin Jug in Boris Jerič. Pričakujejo veliko udeležbo tudi iz delovnih organizacij SOZD Iskra, iz slovenskih PTT in ljubljanske RTV.

Veliko zanimanje med zbranimi pohodniki je vladalo tudi za pohode, ki jih organizira mladinski pohodni odred „Partizanske delavnice 99 d“.

Tako so se že javili kandidati za dvo-dnevni aprilski pohod v Cerkljo — Bolnica Franja, manifestativni pohod po poteh partizanske Ljubljane v maju, pohod v počastitev dneva borca, dneva Iskre, tridnevni pohod v Kočevski rog v oktobru, dvodnevni pohod na Plitvice ter udeležbo na postavitvi spominske plošče na hišo v Mašlju v Beli Krajini.

Na konferenci so soglasno izvolili Igorja Gregoriča za namestnika komandanta ter pregledali še tekočo problematiko te organizacije, ki šteje že blizu 50 članov.

Marko Rakušček

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi ljubljene žene in mamice

MARIJE KRAPEŽ

se iskreno zahvaljujemo kolektivu DSSS DO Elektrozeve, posebno pa še njenim sodelavcem za spremstvo na njeni zadnji poti in podarjeno cvetje ter poslovilne besede tov. Kačiča ob odprtem grobu

mož Franc ter hčerki Alenka in Mojca.

stara država v spodnjem toku Tigrisa vzhodno od Babilonije (glavno mesto Suza), 29. bajeslovne pripovedi o bogovih, 30. berač iz Odiseje, 31. kroglasta bakterija, 32. ime slovenskega glasbenika Sossa, 35. začetnici sodobnega slovenskega pesnika in prevajalca („Sanje živijo dalje“).

Novo v Klubu inovatorjev

Po dolgoletnih prizadevanjih nam je končno uspelo izpopolniti laboratorijsko opremo. Delavci Iskre Elektrozeve, TOZD Usmerjene zveze so nam dali v uporabo večje število rabljenih, opisanih instrumentov. Glede na to, da so to izdelki znanih svetovnih firm smo dosedaj že usposobili za uporabo osciloskop TEKTRONIX, swep signal generator JEROLD (do 1200 MHz), NF signal generator z merilcem nivoja MARCONI, mikrovalovni merilec moči HEWLET PACKARD. Popravljamo še dvokanalni osciloskop RFT in starejši osciloskop Iskra.

Za odstopljene instrumente se delavcem TOZD Usmerjene zveze najlepše zahvaljujemo.

Opremo Kluba smo pred kratkim dopolnili z NF in VF generatorjem HP

Iz tujega strokovnega tiska Razmah videorekorderjev

Letošnje leto so dovolili japonskim proizvajalcem izvoz 5,05 milijona videorekorderjev v države evropske gospodarske skupnosti. To število obsega tudi polizdelke, oziroma sestavne dele, ki naj bi jih montirali v Evropi. Podpredsednik EGS Etienne Davignon in japonski trgovinski ter industrijski minister Sosuke Uno sta se o tem dogovorila ob koncu lanskega leta v Tokiu. Dokončani izdelki pa bodo Japonci prodali v državah EGS toliko kot lani in sicer 3,95 milijona kosov.

To vest je najprej komentiral Philips z ugotovitvijo, da je število previsoko za en milijon. Philips se boji motenj na tržišču in prevelikih neprodanih zalog. Samo v Nemčiji naj bi letos prodali 1,45 milijona videorekorderjev.

Cene odločajo

Dolga leta so se znanstveniki pripravili glede teorij, zakaj se nekatere ptice jeseni selijo na jug. Prepričani so končali genetiki z ugotovitvijo, da je že ptičje jaje v gnezdu programirano za prezimovanje doma, na poti proti jugu — celo v Južni Afriki. Številnimi poskusi so to potrdili ornitologi in zavrgli vse dosedanje hipoteze o obnašanju ptic selilk. Strokovnjaki menijo, da bodo po tej poti odkrili še veliko presenetljivih dejstev.

Razvoj podjetij v Franciji

Majhna in srednja podjetja v Franciji bodo v dveh letih črpala iz 8 milijard frankov obsegaajočega sklada kredite za raziskave in razvoj. S tem namerava francosko ministristvo pospešiti raziskovalna dela in hkrati v ta namen oprostiti zavezance nekaterih zapadlih davčnin. Do leta 1985 naj bi tako bruto socialni produkt porastel na 2,5% v primerjavi z 1981. letom, ko je bil 1,8% in letos, ko bo predvidoma 2,2%. The Wall-street Journal, Bruxelles.

Stanovanjska najemnina v New Yorku

Za središče New Yorka veljajo ogromne najemnine. Letos bodo sicer dokončali 3.000 stanovanj samo v Manhattnu, vendar jih bo samo 500 na voljo za najem, vse drugo pa bodo lastniška stanovanja.

Neverjetne so cene apartmajev v 30 nadstropij visoki stolpnici Le Triomphe na gornji East Side. Mesečna najemnina za apartma z eno samo posteljo znaša 2.825 do 3.310 dolarjev. Stanovanje z dvema spalnicama velja v gornjih nadstropjih 5.190 dolarjev. Kdor želi najeti takšno stanovanje, mora imeti (pri 50% davčni lestvici) letno plačo v višini 125 tisoč dolarjev. Fortune, New York.

Pogled v Rimsko cesto

Astronomske inštitut univerze v Bochumu je razvil superširokokotno fotografsko kamero, s katero naj bi v tem in naslednjih letih odkrili, kako nastajajo zvezde iz prahu v Rimski cesti. Optična naprava z imenom Gauss (Galaktisches Ultraweitwinkel—Schmidt—System) bo snemala ultravioleto posnetke iz Rimske ceste zunaj zemeljske atmosfere. Aparaturo bodo postavili v brezračno obližje z določeno stalno temperaturo. Ko bo snemalna kamera gotova, jo bo ponesel s helijem napolnjen balon v ameriškem Teksasu na višino 40 km. Že ob koncu letošnje pomladi naj bi dobili znanstveniki prve posnetke Rimske ceste.

Uničevanje strupov

Uničevanje strupov je trenutno najbolj zapletena in najodgovornejša naloga človeštva. Primer z dioxinom (katastrofa v italijanskem Sevesu), za katerega ni najti na celotni zemeljski obli primernega prostora za skladiščenje — oz. uničenje, kaže, da se bodo ekologi kmalu rešili tega problema. Rešitev je v sistemu plazme (op. plazma je snov v četrtem agregatnem stanju, ki je navzven v glavnem nevtralna, plinasta zmes ionov, elektronov, svetlobnih kvantov, atomov in molekul), kjer so dosegli že temperaturo 5.500°C. Ameriški Westinghouse Electric Corporation je dosegel s plazma sistemom uničenje najzahtevnejših strupov v svojem centru z 20 tisoč kilovatno napravo.

Razvoj sistema je terjala NASA zaradi raziskav z visokimi temperaturami, ki so podobne onim, ko veselijsko plovilo zadene pri povratku na zemeljsko atmosfero.

Obisk v tovarnah

Tudi pri zahodnonemškem VW imajo težave z obiskovalci. Približno 80 tisoč obiskovalcev morajo vsako leto popeljati po svojih tovarniških prostorih. Sedaj so se domislili mehanizacije. Posebej za to prirejen golf vleče dvoje priklonih vozil skozi tovarniške prostore. Golf kot vlečno vozilo ima samo eno prestavo. Obtežen je s precej svinca, zračnice pa so napolnjene z vodo. Tako obtežen vleče priklonni vozili, na katerih je največ 30 oseb, potovalna hitrost pa je maksimalno 6 km na uro. Potek tovarniškega dela za vsako grupo obiskovalcev pojasnjujejo štirje spremljevalci.

Osební roboti v družinskem krogu

Za ero osebnih računalnikov (PC) bo prišla na vrsto era osebnih robotov (PR), kajti osebni roboti so pravzaprav mobilni (prenosni) majhni računalniki. Uporaba le-teh pa bo v gospodinjstvu drugačna. Zanesljivo jih ne bomo uporabljali samo za sesanje prahu v vseh kotih prostorov. Toda za različne igre so že sedaj primerni.

Roboti bodo opravljali koristno družinsko načrtovanje, servirali pa bodo tudi pijače. Američani trde, da bo sleherni družina za stereo napravo, videorekorderjem, osebnim računalnikom razpolagala tudi z osebnim robotom. Že letos se bodo pojavili na ameriškem tržišču roboti—sesalniki, ki pa bodo lastnike tudi spominjali na vse rojstne dneve in izračunavali salde na živo računih.

Strokovnjaki predvidevajo, da bo promet z roboti narasel leta 1988 samo v ZDA na 2 milijardi dolarjev, pri čemer bo povprečna cena za robot 1.600 dolarjev.

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

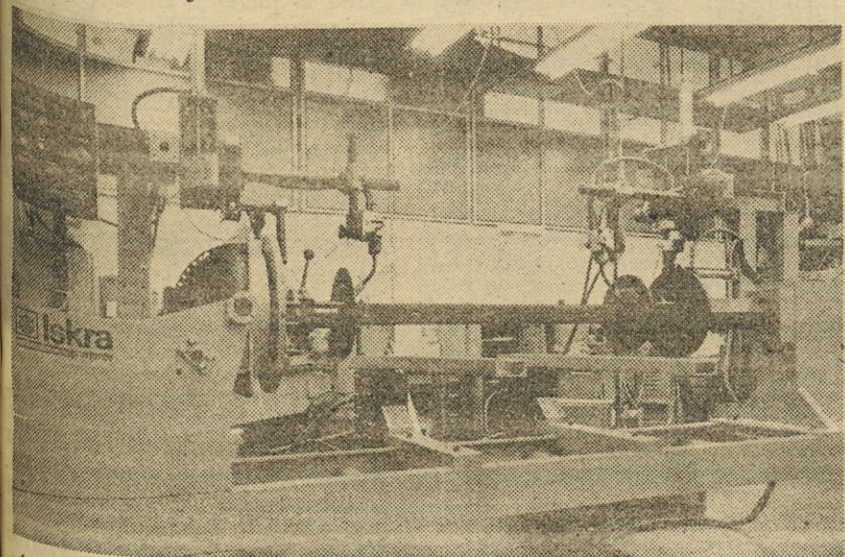
ter veččevnimi voltmetri Iskra. To smo kupili na licitaciji v Iskri v Horjulu in razen manjših napak že vse brezhibno deluje. Težave imamo le z nestandardnimi priključki ter rezervnimi deli, ker so instrumenti zelo različni po izvoru in starosti.

Z zgoraj navedeno opremo so študenti — konstruktorji kar zadovoljni; za računalnikarje pa je v Klubu na razpolago ZX 81, na katerem se lahko uče programiranja ter pišejo

začetniške programe. Težave imamo le z monitorjem, saj stara in dotrajana televizija, ki jo je odstopil edeh od članov namenu ne ustreza.

Ob tej priložnosti bi ponovno povabil vse študente, ki se ukvarjajo z elektroniko, ali računalništvom, da se nam pridružijo. Srečujemo se v ponedeljkih in sredo od 17. — 20.00 v klubskih prostorih, Ljubljana, Rožna dolina, cesta VIII./6.

Stane Gorjup

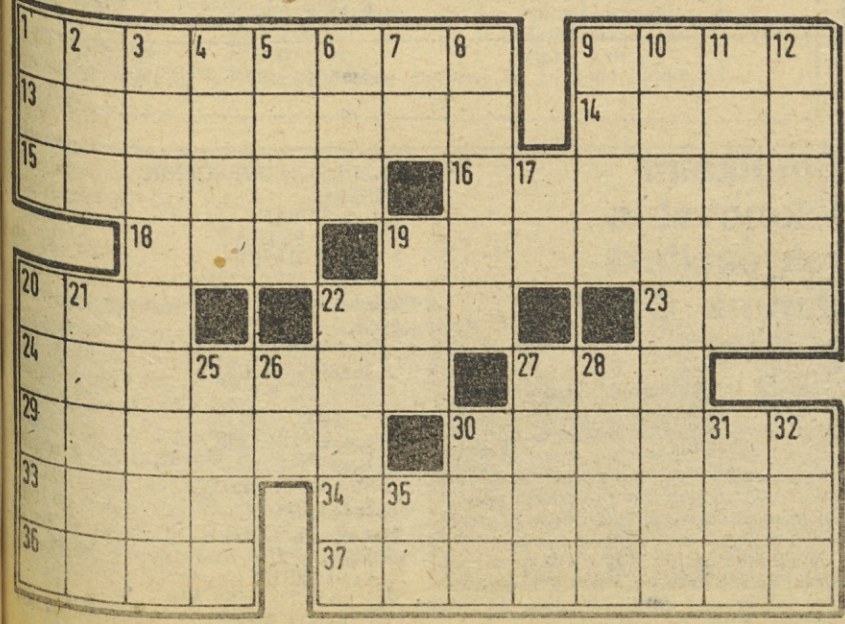

Avtomat VEE 062-03 za varjenje priključnih osi.

Križanka za razvedrilo

VODORAVNO: 1. starogrški pesnik in zgodovinar iz 2. st. pred. n. št., 9. posnetek, dobesedni prevod pri tvorbi besede v jezikoslovju, 13. hitra tekačica iz grške mitologije, 14. menično poročilo, jamstvo, 15. mesto v Lombardiji vzhodno od jezera Lago Maggiore, središče italijanske čevljar-ske industrije, 16. trgovski dnevnik, knjigovodska knjiga, 18. ime ruske balerine Pavlove, 19. metulj gorskih dolin s svetlooranžnimi lisastimi krili, 20. kovaško delo, 22. velikanska pred-potopna ptica, katere ostanke so našli na Novi Zelandiji, 23. kazalni prislov, 24. izdelovalec poletnega obuvala, 27. avstralski noj, izvrsten tekač, 29. ime italijanske operne pevke Tebaldi, 30. sodobnica Keltov, 33. psevdonim slo-venskega literarnega zgodovinarja Ivana Prijatelja (Jože), 34. grški lahki konjenik, nekdanji najemniški vojak v stari srbski državi, 36. sodobni norveški filozof (Arne, r. 1912), 37. suve-niji.

NAVPIČNO: 1 duša umrlega po verovanju starih Slovanov, 2. del umetniškega imena prve slovenske filmske igralka Ide Kravanc (Rina), 3. mejno gorstvo med Slovenijo in Avstrijo, 4. danska dolžinska mera, 5. kratka ameriškega organizacijskega centra za raziskovanje vesolja, 6. navedek pri datumu, 7. latinski veznik, 8. levi pritok Ibra v Srbiji, ob katerega izviru je znamenit samostan Sopočani, 9. ime misleca Marxa, 10. drag kamen rumenkaste in rdečkastorjave barve, imenovan po tem, da so ga slučajno odkrili pri proizvodnji stekla, 11. antična pokrajina v Italiji, 12. najeti, plačani ploskači v gledališču, 17. kemijski znak za tantal, 19. izpuščaj na jeziku, gobica, glivično obolenje v ustih, 20. muslimansko sveto pismo s 114 poglavji, 21. veliko glasbeno delo, 22. priimek dveh nemških pisateljev (Edgar in Joachim), 25. v antični arhi-tekturi glavni in največji del svetišča, 26. avtomobilska oznaka Kutine, 27.

Iz tok Ško